

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Elektronizace veřejné správy

Předkládá: Bc. Simon Mertlů

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. SIMON MERTLŮ**
Osobní číslo: **R19N0032P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Elektronizace veřejné správy**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je objasnění problematiky procesu a jednotlivých aspektů digitalizace veřejné správy, jejích mezí a aktuální situace.

Struktura práce:

Úvod

1. Základní informace
2. Základní právní rámec České republiky
3. Vývoj a porovnání aktuální situace
4. E-government

Závěr

Seznam použité literatury

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

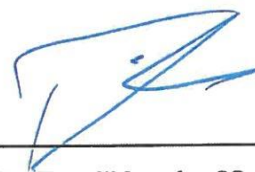
Datum zadání diplomové práce: **29. března 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. srpna 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma "Elektronizace veřejné správy" zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 26. března 2021

.....

Bc. Simon Mertlů

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za odborné vedení práce, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vedení práce. Zároveň můj velký dík patří Mgr. Přemyslu Sezemskému, Ing. Dagmar Mertlové a Janě Víchové za jejich věnovaný čas, názory a cenné informace k tématu poskytnuté, neboť i v současných ztížených podmínkách investovali svou energii do několika časově náročných rozhovorů prostřednictvím elektronické komunikace.

Obsah:

Úvod	8
1. Základní informace	9
1.1 Veřejná správa	9
1.2 Elektronické dokumenty	11
1.2.1 Specifické vlastnosti elektronického dokumentu	13
1.3 Elektronizace veřejné správy a jednotlivé pojmy	14
1.4 Elektronické služby	15
1.4.1 Elektronické služby přímé	17
1.4.2 Elektronické služby nepřímé	19
2. Zakotvení v právním řádu České republiky	21
3. Vývoj a porovnání aktuální situace	24
3.1 Vývoj elektronizace veřejné správy v České republice	24
3.1.1 Období do roku 2000	24
3.1.1.1 Státní informační politika z roku 1999 a její základní východiska	26
3.1.1.2 Realizace Státní informační politiky	29
3.1.2 Období po roce 2000	30
3.2 Strategický rámec rozvoje veřejné správy 2014-2020	33
3.2.1 Strategický cíl zvýšení dostupnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím nástrojů e-governmentu	34
3.3 Vládní program digitalizace České republiky 2018 +	37
3.3.1 Informační koncepce České republiky	38
3.3.1.1 Principy sloužící naplňování cílů IKČR	40
3.3.1.2 Principy pořizování, vytváření, správy a provozování informačních systémů veřejné správy	42
3.4 Studie veřejné správy 2020	44
3.5 Hodnocení aktuálního stavu digitalizace ČR dle indexu DESI	48
3.6 Závěr a shrnutí k současnému stavu a vývoji elektronizace veřejné správy	49
4. E-government	51
4.1 Aktéři a koordinace e-governmentu	53
4.2 Datové schránky a autorizovaná konverze dokumentů	58
4.2.1 Datové schránky	58
4.2.2 Autorizovaná konverze dokumentů	60
4.3 Czech POINT	61
4.4 Základní registry	63
4.5 Portál veřejné správy a Portál občana	64
4.6 Elektronická identita	65
4.6.1 Elektronický podpis	66
4.7 Cloud computing - eGovernment cloud	67

4.8 Spisová služba a elektronické dokumenty	68
4.9 Kybernetická bezpečnost	69
E-government v praxi	72
Rozhovor s ředitelem odboru elektronizace justice a statistiky v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR	73
Rozhovor s vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk	81
Rozhovor s odborníci na systemické koučování, poradenství, management a komunikaci	84
Závěr	89
Summary	91
Literatura	93
Seznam příloh	98

Úvod

Elektronizace veřejné správy zvaná někdy též jako digitální veřejná správa je nejen procesem jejího zkvalitnění, ale zároveň nástrojem k jejímu efektivnímu výkonu a tudíž velice významným fenoménem dnešní doby. Moderní společnost přinesla řadu novodobých technologií, které provází život jednotlivců v jeho jednotlivých fázích především v soukromých oblastech. Nicméně v rámci digitální revoluce a doby pokroku informačních a komunikačních technologií přinášejícího zrychlování životního tempa a odmítání zdoluhavých procesů roste tlak i potřeba integrovat využití nástrojů digitální doby do činnosti veřejné správy a vyměnit neefektivní a nepříznivé zastaralé postupy za nové uživatelsky přívětivé a přátelské prostředí, které bude pozitivním přínosem pro úřady ale i veřejnost. Potřebu nových metod komunikace s orgány veřejné moci potvrzuje i krize v souvislosti s pandemií viru COVID-19, neboť dálková komunikace je nejen otázkou pohodlí ale mnohdy i jediného možného řešení životních situací s úřady či vzájemné komunikace uvnitř veřejné správy.

Diplomová práce si klade za cíl poskytnutí přehledu o vývoji, stávající situaci k datu zpracování diplomové práce a dalších aspektů procesu elektronizace veřejné správy na území České republiky. K dosažení přínosu textu práce bude její obsah zahrnovat nejen shrnutí teoretických znalostí, nýbrž bude reflektovat názory vybraných osob k dané problematice. Diplomová práce by tak měla poskytnout náhled na digitální veřejnou správu z pohledu veřejnosti, úředníka územního samosprávného celku a osoby z resortu ústředního orgánu státní správy jakožto přiblížení praxe a reality neodrážející se pouze od strategických dokumentů a vývoje legislativy.

1. Základní informace

1.1 Veřejná správa

Vymezit termín veřejná správa je možné nejsnadněji cestou označení veřejnou správu jako správu věcí veřejných ve veřejném zájmu. Nicméně pro plné pochopení a konkretizaci dané definice je důležité si její jednotlivé části rozebrat resp. vysvětlit, co si představit pod pojmem správa a pod slovním spojením věci veřejné a veřejný zájem.

Na správu se dá nahlížet jako na činnost, při které probíhá řízení určitých záležitostí, přičemž v tomto případě se jedná o záležitosti veřejného charakteru dotýkajících se státu a ostatních veřejných korporací. Řízení v tomto smyslu je však spíše označováno jako administrativa. V každém případě se jedná o institucionalizovanou kontrolní a regulativní činnost ve vztahu k veřejným záležitostem, která zahrnuje například správu majetku a majetkových vztahů a vztahů v rámci organizace a fungování správních systémů.

Správa je činností záměrnou, která je vykonávána za určitým cílem. Z formálního pohledu na správu je nutné přihlídnout k funkci správy, kterou představuje ze strany státu především funkce rozkazovací, kdy stát využívá ze strany lidu ke svým rukám svěřenou moc. Státní moc je však dle základních zásad demokratického státu dělena do tří částí na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. V rámci negativního vymezení správy pak do správy spadá vše, co není předmětem moci zákonodárné a soudní tzn. jedná se právě o moc výkonnou jinak označovanou také exekutivu nebo administrativu.¹

Stát však spravuje sám sebe a jednotlivé procesy výkonu veřejné správy způsobem, aby nedocházelo k zneužití dané moci a nesledoval při své činnosti zájmy odlišné od zájmů veřejných, kdy by již neplnil tak svůj účel, neboť jeho hlavní povinností je sloužit občanům a nikoliv naopak. Veřejná správa je tak významně vázána legislativou a nemůže nad rámec zákona činit úkony, které jí zákon neukládá. Jedná se o zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, která je základní ústavní zásadou vztahující se k výkonu veřejné moci a je opakem zásady legální licence, jež je typická pro soukromý sektor, ve kterém mohou občané činit vše, co není zákonem zakázáno.²

¹ POMAHÁČ, Richard. *Základy teorie veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 8.

² čl. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Soukromý a veřejný prostor však mezi sebou nemá tak jasné hranice, neboť se jedná o prostředí vzájemně se prolínající ale zároveň mezi sebou soupeřící. Přesto se často soukromé věci vymezují jako soubor záležitostí, které nespádají pod věci veřejné resp. jako určitý protiklad. Soukromé věci jsou předmětem soukromí občanů tedy jednotlivých právnických a fyzických osob, které mají do jisté míry možnost s nimi zacházet dle svého uvážení tedy vlastního úsudku. Naproti tomu veřejné věci jsou věci posuzované z širokého hlediska, váží se k zájmovému vlivu a jsou předmětem konfliktů mocenských, které v rámci svého měřítka a následků nejsou již pouze konfliktem skupinovým.³ Z věcí veřejných nelze občany vyloučit pokud se nejedná o zákonem stanovené výjimky a tudíž se jedná o prostor, kde dominují rovná práva a povinnosti. Příkladem věcí veřejných může být konkrétní místo jako jsou veřejné parky nebo veřejné komunikace ale také i určité komodity či záležitosti ve formě určitého problému pramenícího např. ze sociálních skutečností jako je vysoká míra nezaměstnanosti.

Pakliže označujeme veřejné problémy za věci veřejné jejich řešení se dá označit za veřejný zájem. Veřejný zájem není zájmem individuálním a nesleduje cíle pouze jednotlivce či konkrétně ohraničené skupiny, neboť je svou povahou přesahuje. Termín veřejného zájmu není v zákonné úpravě explicitně vyjádřen a pracuje se s ním v právním řádu jako s neurčitým právním pojmem a opakem zájmu soukromého. Nicméně nejedná se pouze o zájem celospolečenský jako je např. zájem na přívětivé čistotě ovzduší, ale je možné za veřejný zájem považovat i zájem na určité lokální úrovni jako je vystavení určitého typu dopravní infrastruktury. Veřejný zájem představující neurčitý právní pojem je příkladem, kdy se střetává sféra veřejná se sférou soukromou, neboť soukromý a veřejný zájem může být navzájem v konfliktu. V právní praxi například v rámci již zmíněného vybudování dopravní či jiné infrastruktury se může jednat o omezení vlastnického práva např. formou vyvlastnění. Za veřejný zájem je možné označit již samotné dodržování právního řádu státu, který je zároveň měřítkem pro posouzení, v jakém případě a za jakých podmínek je možné, aby veřejný zájem omezil zájem soukromý.

³ POMAHAČ, Richard. *Základy teorie veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 9.

1.2 Elektronické dokumenty

Povaha veřejné správy a její funkce znamená skutečnost využití, uchovávání a jiných činností v rámci toku velikého obsahu informací, kterými veřejná správa disponuje a bez kterých by nemohla řádně a efektivně plnit záměr vlastní existence. Informace v podobě dokumentů jsou součástí každodenní praxe veřejné správy a to jak již v listinné tak zároveň elektronické podobě. Elektronické dokumenty jsou dozajista nezbytnou součástí elektronizace veřejné správy jako činnosti a procesu i produktu zároveň.

Pojem dokument je zastřešujícím pojmem pro další více specializované označení jako je např. datová zpráva, písemnost či listina a to v závislosti na právní úpravu, která je definuje ve vztahu k určité konkrétnější zákonné oblasti. Definicí dokumentu v jeho základní podobě obsahuje zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů. Dle uvedeného zákona je dokumentem každá informace zaznamenaná písemně, zvukově, obrazově či jinou metodou a to ve formě digitální nebo analogové, která byla vytvořena původcem nebo původci doručena. Původce je osoba, na základě jejíž činnosti dokument vznikl.⁴

Specializovaná označení dokumentu jako je listina a písemnosti však podněcují k vnímání dokumentu v jeho listinné podobě, ačkoliv samo označení dokument je možné považovat za neutrální a více vhodné pro pokročilost doby a s ní využívání technických prostředků.

Základní aspekty dokumentu plynou z jeho role a jeho funkce, jež má plnit v reálném upotřebení. Mezi primární atribut patří především jeho **informační hodnota**, neboť dokument je nositelem této hodnoty. Informační hodnota může mít různou váhu ve vztahu k užití dokumentu. Elektronický dokument tak může informace pouze zachovávat jako dokument knihovního typu či elektronický dokument obsahující základní osobní informace, může vést k zakládání právních vztahů v podobě nosiče smluvních vztahů a nebo být prostředkem podání v elektronické podobě. Dále elektronický dokument je schopný nést důkazní hodnotu a být tak důkazním prostředkem.

Informační hodnota dokumentu by však pozbývala účelu bez stálosti dokumentu a schopnosti dané informace uchovat v co možném nejdelším časovém horizontu reps. zajištění trvanlivosti. **Stálost a neměnnost** dokumentu je závislá na způsobu jeho ztvárnění neboli na formě, na které jsou informace zapsány, zaznamenány a jinak nesený.

⁴ § 2 písm. d) a e) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů.

Střet dokumentů z hlediska jejich podoby listinné či jinak hmotné a elektronické podoby v rámci zajištění stálosti dokumentů je otázkou nejen dnešní doby, neboť v historii se již dříve objevují odlišné názory na nahrazování fyzikálně stálých nosičů za méně fyzikálně stálé a více praktické předměty záznamu např. nahrazování hliněných a kamenných destiček za papír. Odmítání změny a pokroku je tak zapříčiněno nedůvěrou ve stálost a udržitelnost nového nosiče neboť v případě kamene a papíru lze tvrdit, že kámen je obtížnější zničit nežli papír.

Elektronické dokumenty jsou hůře přijímány na základě jejich nehmatatelnosti, neboť informace nejsou přímo viditelné a k jejich zobrazení a využití je nutné používat odpovídající technické vybavení jako je počítač a jiná zařízení kompatibilní s médiem, na němž je informace uchována a přenášena. Média v podobě disket, CD, DVD aj. nosičů se rychle vyvíjí a proto je nutné zajistit, aby informace na nich uvedené s pokrokem dnešní doby byly čitelné a převoditelné a nedošlo k jejich ztrátě v případě nahrazení starého média za nové a technologicky pokročilejší. Na základě daných skutečností je stálost a neměnnost dokumentu v elektronické podobě odkázána na ochotu, porozumění a důvěru osob ve vývoj technologií a odhodlání se naučit s novým typem dokumentů zacházet stejnou cestou jako se společnost naučila zacházet s papírem, ačkoliv se elektronické prostředí zdá být pro mnohé jedince náročnější.⁵

Elektronické dokumenty disponují i dalšími o něco méně důležitými vlastnostmi jako je jejich **struktura, ucelenost a funkční určení**, které se odvíjejí především od důvodu vzniku dokumentu a jeho speciálního užití, neboť v rámci veřejné správy a její vázanosti zákonem určité typy dokumentů musí splňovat zákonem dané podmínky ať již formální nebo obsahové. Dokumenty ve většině případů jsou vyjádřeny v určitém jazyce a nebo symbolech typických pro daný právní systém. Ve veřejné správě se v rámci elektronických dokumentů užívá tedy jazyk určený právním řádem daného státu nebo jiného právního ucelení jako je určité společenství na úrovni nadnárodní.⁶

⁵ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 17-18.

⁶ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 37-38.

1.2.1 Specifické vlastnosti elektronického dokumentu

Specifika elektronických dokumentů a jejich jedinečné aspekty se dají také brát jako rozdíly oproti dokumentům v jejich klasické listinné podobě nebo jiné analogové podobě, neboť porovnání déle používaných forem dokumentů s formou elektronickou je nejlepším nástrojem pro zdůraznění otázek, které se k dané pokročilé formě dokumentů vážou.

Analogové a při bližším určení listinné dokumenty jsou informace pevně spjaté s materiálním a konkrétním předmětem tzv. nosičem, který představuje pro dané informace originální původ zajišťující také určitou míru jejich důvěryhodnosti a ověřitelnosti informací. V běžné praxi se jedná o dokumenty nenahraditelné běžnou kopií, neboť jim právní řád přiznává unikátní hodnotu a mohou být zabezpečeny jedinečnými prvky a znaky. Příkladem mohou být dokumenty jejichž originál musíme předkládat ve styku s veřejným sektorem a úředními žádostmi a procesy jako je rodný list např. při změně jména v rámci manželského svazku, vlastní iniciativy změny jména nebo při změně pohlaví. Nicméně mnohem častěji se s takovými dokumenty každodenně setkáváme při fyzických platbách, neboť samotné bankovky jsou originálními hmotnými dokumenty nesoucí určenou hodnotu a jejich kopie je obtížné vytvořit a jejich vytváření je označováno za padělání, což je protiprávní činností resp. trestným činem.

Pojetí originality u elektronických dokumentů pozbývá v určitém směru smysl a zůstává zachováno pouze v rámci smyslu originality jako pravosti daného elektronického dokumentu. Stejně tak nejsou elektronické dokumenty limitovány materiálním nosičem, nejsou na něj vázané a zároveň se od něj dají oddělit a přenést. Právě na základě faktu, že elektronický dokument není spjat s materiálním nosičem, není možné tvrdit, že by existoval pouze jeden určitý originál. Avšak elektronické dokumenty mohou navzdory své neomezenosti v fyzické materiální sféře disponovat důvěryhodností, neboť prokazování pravosti informací je zde nadále možné, jen skrze odlišné ochranné prvky nežli tomu je u dokumentů klasických.

Specifickou vlastností pro elektronické dokumenty je i jejich smyslové uchopení. Klasické dokumenty zpravidla jejich držitelé vnímají přímo a mohou se jich fyzicky dotknout, uchopit je do vlastních rukou či jinak vnímat ve většině případů bez potřeby využití zprostředkujícího zařízení. Naproti tomu elektronické dokumenty nemůžeme vnímat resp. zrakem uchopit a přečíst dokud k tomu nevyužijeme určité vhodné technické zařízení. U elektronických dokumentů tudíž musíme znát určitá specifika daného nosiče a média, abychom odvodili, které zařízení je vhodné pro přístup k dokumentu, ačkoliv by tato

skutečnost neměla být nepřekonatelnou překážkou pro praktické použití.⁷ Z toho hlediska je tak nezbytné porozumět jednotlivým typům a formám elektronických dokumentů a využívat jejich možností způsobem, aby bylo možné naplno vyčerpat jejich potenciálu a zároveň přizpůsobit jejich využívání dnešní době a prostředí v rámci předcházení možným komplikacím např. vzhledem k přístupnosti k dokumentům.

1.3 Elektronizace veřejné správy a jednotlivé pojmy

Elektronizace veřejné správy je velice obecné zastřešující označení pro více institucí a činností, kdy se jedná o zapojování novodobých moderních technologií a to především informačních a komunikačních do činnosti veřejné správy a jejich jednotlivých dílčích částí. Na úrovni národní a zároveň mezinárodní je nejčastěji využíváno termínů e-government a e-governance.

Oba dva termíny lze rozebrat a vysvětlit z hlediska odvození od termínů government a governance. Government v tomto případě představuje vládu jakožto institut nadřazený z hlediska vztahů mezi adresáty veřejné správy, který zároveň je jimi využíván k převedení svých názorů v podobě politických cílů a záměrů do oblasti legislativy a dalších veřejných politik. Governance má povahu samotného výsledku vládnutí a neboli komunikace aj. interakcí mezi vládou, veřejným sektorem, úředníky, politicky se angažujícími občany a dále v rámci poskytování služeb a konstruování určitého programu, který má jednotlivé politiky realizovat.⁸

E-government pak je možno vysvětlit jako organizace vlády, která umožňuje poskytování elektronických služeb a uvnitř veřejné správy probíhají elektronické procesy. **E-governance** ve smyslu vládnutí pak je charakterická zapojováním veřejnosti do rozhodovacích procesů a nebo konzultováním za pomoci využití daných informačních a komunikačních technologií, kdy se tedy jedná o elektronickou konzultaci apod.

Vymezení obou dvou pojmů směřuje především k zapojování adresátů veřejné správy, tedy občanů a veřejnosti do procesů veřejné správy cestou využívání moderních technologií, což rozvíjí a podporuje demokratický způsob vládnutí, kdy může být umožněn snazší přístup a zapojení výše zmíněných subjektů do rozhodování a v jednotlivých procesech v rámci řízení státu tzv. jsou snižovány hranice mezi reprezentovanými a reprezentanty v rámci pojetí zastupitelské a přímé demokracie.

⁷ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 40-43.

⁸ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2.

V rámci vymanění pojmů z ovlivnění demokratizací se mohou jednotlivé významy lišit. Jedná se především o soustředění se na samotnou technologii v různých věcných oblastech veřejného sektoru, kdy se jedná např. o e-zdravotnictví a e-justice. E-demokracie se tak stává součástí moderních technologií.

Odlišné definice se mohou objevovat v literatuře i z jiných důvodů a to i díky rozmanitosti technologie, kdy mohou jednotliví autoři určitou z nich upřednostňovat např. využívání mobilních telefonů v poskytování veřejných služeb a nebo použití internetu a online možností sdílení pro dosažení zapojení většího okruhu osob a sdílení informací v rámci spolupráce.

Pojem e-governmentu v různých podobách má však společný předpoklad, se kterým všechny definice pracují. Jedná se o zásadu služby veřejné správy lidem tj. veřejnosti, kdy je cílem elektronizace veřejné správy a tedy využívání informačních a komunikačních technologií především zdokonalovat vnější i vnitřní aktivity a dosáhnout tak lepší vlády. Dosahování co možno nejvyššího přínosného zapojení technologií by se mělo projevat především v takových činnostech, kdy veřejná správa vystupuje v pozici nadřazené osoby a rozhoduje o právech a povinnostech adresátů např. formou vynuucování povinností na základě platných právních předpisů.⁹

1.4 Elektronické služby

Elektronické služby jsou poskytováním služeb zákazníkovi v elektronické formě. Elektronické služby dominují ve větší míře v soukromém sektoru a to především kvůli skutečnosti, že daná forma soukromým subjektům poskytuje konkurenční výhodu. Veřejné služby z hlediska své povahy nemohou být s tímto zcela ztotožňovány, nicméně definovat je můžeme obdobně.

Elektronickou službou je služba interaktivní, založená na internetu a zaměřená na obsah, zároveň je integrována se souvisejícími pomocnými procesy a technologiemi organizace se záměrem posílit vztah zákazníka s poskytovatelem.¹⁰

Ve veřejném sektoru tak občan, veřejnost či jiný subjekt, kterého můžeme považovat z pohledu poskytování služeb za zákazníka komunikuje a provádí interakce nikoliv tradičně tváří v tvář ale skrze zvolenou technologii, která je pro danou činnost zvolena veřejnou správou a ke které mají obě strany přístup. Posilování vztahů tak je založeno primárně

⁹ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3.

¹⁰ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 4.

na bourání hranic a limitů, které při osobní interakci normálně mohou poskytování služeb omezovat a to např. z hlediska času jako jsou otevírací a úřední hodiny a nebo z hlediska vzdálenosti. Ačkoliv tedy adresát veřejné správy a zároveň její zákazník tak uchopuje informace jako produkt elektronických služeb pouze zrakem a sluchem a nemůže ji uchopit v rámci užití dalších smyslů, přesto elektronické služby přispívají k pohodlí daných osob služby využívající.

Elektronické služby jsou využívány převážně jako nástroj zjišťování a vyhledávání informací, které mají být přínosem zejména k jejich kvalitě poskytování. Převážně jsou tedy služby s použitím nových technologií službami informačními. Příkladem mohou být informační internetové portály územních samospráv tj. obcí a krajů, kde jsou umístěny nejen informace v rámci elektronických úředních desek dle jejich povinnosti stanovené správním řádem, ale dále např. i informace týkající se kulturního života daného společenstva v podobě kalendáře akcí. V rámci poskytování elektronických služeb v této formě je vždy podstatné, aby byl obsah informací a způsob využití technologií odpovídající možnostem veřejnosti resp. zákazníků, kteří se k nim potřebují mít adekvátní přístup.

Dalším ohledem jsou i možnosti dovednostní, neboť převažují elektronické služby, které probíhají bez přímo pomoci poskytovatele služby a samoobslužně tzn., že člověk využívající danou službu se seznamuje s poskytnutou službou sám ať už prostřednictvím webových stránek, telefonu, či jiné technologie a musí se tedy dané technologii přizpůsobit a naučit se jak ji správně využívat. Digitální správa by tak měla službu koncipovat přehledně a případně i s vodítky či jasnými instrukcemi ve svém obsahu, jak k službě přistupovat a postupovat. Zároveň by měl brát zřizovatelem dané služby v jejím provedení zřetel na rozdíly společnosti v kultuře, postojích a hodnotách, aby mohla být využívána všemi zákazníky bez rozdílu nebo dokonce případné diskriminace.

Bez dostupnosti a možnosti využití elektronických služeb cestou, která je běžně dosažitelná většinou osob, postrádají elektronické služby svou primární funkci a to posílení a zlepšení vztahů mezi svou organizací a zákazníkem.

Samotné kvalitní poskytování elektronických služeb veřejnou správou podmiňuje další velice důležité procesy v rámci zapojování veřejnosti do jednotlivých činností veřejné správy, neboť informace jsou podstatnou náležitostí, bez které se nedá obejít, pokud mají občané vyjádřit svůj názor v rámci diskuze a rozhodování o jednotlivých veřejných záležitostech. Zapojování veřejnosti do správy veřejných záležitostí s podporou informačních a komunikačních technologií se nazývá e-participace jako jedna z forem elektronických služeb.

Existují však elektronické služby, které působí na občany nepřímo, neboť slouží k lepšímu fungování uvnitř organizace. Jedná se především o zdokonalování správy za pomoci využití moderních technologií vnitřně v rámci jejích řídicích a pracovních postupů, organizace jednotlivých institucí a podsystémů. Služby aplikované ve vnitřním prostředí veřejné správy mají zajistit její efektivnost, která je dále prospěšná i pro aktivity vykonávané ve vnějším prostředí tj. v rámci komunikace a poskytování služeb veřejnosti.¹¹

1.4.1 Elektronické služby přímé

Poskytování elektronických služeb přímých tedy těch, které jsou určeny obzvláště pro občany jakožto veřejnost, probíhá na úrovni státní správy a samosprávy v podobě realizace jednotlivých projektů na úrovni celostátní a jednotlivých samosprávných celků.

Národní projekty vytvářené a uskutečňované jednotlivými resorty samostatně nebo za účasti více resortů na základě jejich spolupráce se do samosprávy promítají a snaží se modernizovat obě dvě oblasti současně ve vzájemném souladu a to zejména díky smíšenému modelu státní správy a samosprávy na území České republiky. Projekty působící na celé území státu jsou především ty nejvíce veřejnosti známé jako Czech POINT, základní registry a datové schránky. Ne vždy je však v praxi možné dané projekty plně transformovat do podmínek samosprávy, nicméně mají alespoň informační systémy obcí a krajů adaptovat k požadovaným záměrům v rámci systémů státní správy.

Územní samosprávné celky jsou důležitým stupněm pro přímé elektronické služby poskytované veřejnosti, neboť jsou jí nejbližší z hlediska každodenního života a participace na veřejném dění, tudíž se všem dotýkají nejčastěji a přímo a to především na úrovni jednotlivých obcí. Územní samosprávy svou činnost v oblasti informačních systémů aj. poskytování elektronických služeb neodvozují pouze ze strany koordinace státní správou, nýbrž mají v rámci zákona a základních principů právního řádu České republiky možnost správy vlastního území a jeho rozvoje a to dle vlastních možností, jimiž disponuje. Nicméně to neznamená, že mají obce a kraje či jejich vzájemná spolupráce neomezené pole působnosti realizace projektů v oblasti elektronických služeb, neboť jsou limitovány zákonnou úpravou, primárně standardy v legislativě obsažených.¹²

¹¹ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 6.

¹² ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 94.

Mezi nejdůležitější činitele v oblasti elektronických služeb na stupni územních samospráv patří především obce s rozšířenou působností a dále kraje s významnou koordinační a metodickou funkcí. Zvláštním okruhem jsou však statutární města a hlavní město Praha a to z pohledu jejich členění na městské části a obvody a jejich autonomie.

Zavádění jednotlivých elektronických služeb přímých i nepřímých a jiných oblastí v rámci e-governmentu je také předmětem hodnocení formou soutěží, veletrhů a konferencí. Nejznámější národní soutěží je např. Zlatý erb, Národní ceny za inovaci ve veřejné správě a The Best magazínu Egovernment.cz.¹³

Soutěže zde uvedené nejčastěji oceňují na úrovni územních samosprávných celků projekty vztahující se ke komunikaci s úřadem ze strany občanů a podnikatelů. Mezi časté projekty na území obcí patří zejména elektronická podpora obsluhy klientů v prostorách úřadů, kdy se může jednat například o zavedení číselného digitálního pořadníku, který zamezí případným sporům mezi jednotlivci ohledně přednostního přístupu k úřední osobě a řešení určitého problému a tím je dosaženo lepší organizace při komunikaci s veřejnou správou. V rámci komunikace samotné se mezi další přímé elektronické služby může řadit zavedení nových nástrojů a cest pro interakci jako jsou call centra, skype, sms-/mms-ing, mobilní úřady a nebo sledování stavu podání.

Z hlediska elektronických služeb informační povahy jsou zaváděny internetové portály jednotlivých obcí, portály obsahující informace o životním prostředí na daném území a nebo portály s informacemi turistického a kulturního charakteru.

Pro samotnou dostupnost elektronických služeb může sloužit i jedna ze zaváděných elektronických služeb, která poskytuje občanům užití bezplatných veřejnou správou financovaných internetových přístupů prostřednictvím wi-fi hotspotů a nebo kiosků.¹⁴

Mezi pozitivně hodnocené projekty na úrovni obcí v rámci poskytování elektronických služeb veřejnosti patří např. Plzeňská karta, který zavedl v roce 2004 chytrou čipovou kartu v rámci města Plzeň a držitelé dává možnost ji využívat jako e-peněženku pro oblast veřejné hromadně dopravy, ale zároveň i v parkovních a kulturních zařízeních, sportovních areálů, knihoven aj. Současně je možné plzeňskou kartu spojit s kartou studentskou JIS a v některých oblastech nahrazuje kartu ISIC, kdy např. plní funkci

¹³ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 94.

¹⁴ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 96.

elektronického potvrzení o studiu. Předpokládá se, že by se ke kartě mohla v budoucnu vázat i funkce elektronického podpisu ve styku s elektronickou státní správou a samosprávou.¹⁵

Další projekty v rámci poskytování elektronických služeb oceněné v některé ze zmíněných soutěží mají původ v městech Přerov a nebo České Budějovice. Starší projekt z města Přerov spočívá v modernizaci a elektronizaci v oblasti poskytování informací občanům o jejich žádostech konkrétně v jaké fázi vyřizování se nachází. Stejně tak byla zavedena i funkce možného objednání se na úřad, které může zamezit v praxi dlouhým frontám a čekání ze strany klientů resp. posílit efektivnost organizace vyřizování žádostí. Na informativní charakter poskytovaných elektronických služeb navazuje projekt z Českých Budějovic, který podporuje zásadu transparentnosti veřejné správy a veřejných záležitostí, neboť bylo městem zavedeno uskutečňování online přenosů ze zasedání zastupitelstva dané obce.¹⁶ Tento krok je určitě pozitivním řešením k zajištění přístupu k veřejnému projednání osobám, které by jinak neměli možnost se zasedání účastnit např. z důvodu zdravotního postižení či jinému ztížení přístupu osobní přítomností na zasedání. Cestou online vysílání veřejných projednávání zastupitelstva a případně i jiných orgánů je zajištěna silnější informovanost veřejnosti ohledně dění v daném společenství.

Jednotlivým dalším elektronickým službám na národní úrovni viz zmíněný Czech POINT, datové schránky apod. budou věnovány samostatné podkapitoly.

1.4.2 Elektronické služby nepřímé

Nepřímé elektronické služby se od přímých e-sluzeb odlišují v oblasti cílení adresátů jejich využití tj. osob, kterým jsou funkce a nástroje daných služeb určeny. Z hlediska svého charakteru slouží primárně orgánům veřejné správy a nebo veřejné správě a veřejnosti zároveň. Jako nepřímé elektronické služby jsou tedy označené z důvodu nepřímého určení veřejnosti. Ačkoliv kategorie daných e-sluzeb je určena pro vnitřní potřeby veřejné správy, působí dále i na veřejnost, neboť zdokonalují fungování, organizaci a komunikační i informační schopnosti jednotlivých částí veřejné správy, které tak mohou efektivněji působit i navenek a vykonávat své povinnosti vůči veřejnosti lépe.

Přednostně jsou v rámci územních samospráv ale i na úrovni státní správy zaváděny informační systémy jednotlivých úřadů, které mohou zahrnovat i monitoring činností

¹⁵ Elektronickými penězi platte. *Plzeňská karta - Platte za jízdné, nákupy i parkování jednoduše a výhodně* [online]. PMDP, a.s., © 2021. [cit. 19.12. 2020]. Dostupné z: <https://www.plzenskakarta.cz/plzenska-karta/vyuziti-karty/>

¹⁶ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 97-98.

a docházky jednotlivých úředníků a dalších zaměstnanců v aparátu veřejné správy. Jednotlivé úřady tak mohou mimo jiné sledovat docházku nebo internetovou aktivitu svých zaměstnanců a popřípadě v rámci nesrovnalostí přistoupit k nápravným nebo sankčním opatřením, kdyby se ukázalo, že některý z jednotlivců vykonává nepříslušnou činnost.

Mezi další vnitřní využívané e-sloužby patří digitalizace dokumentů a jejich vzájemné předávání, archivování v elektronické podobě apod. Digitální archivace jednotlivých dokumentů přispívá k možnosti uchování objemného množství dat v odpovídající kvalitě a je tak zároveň usnadněný přístup osobám, jež jsou na přístupu k nim závislé v rámci jejich zpracování, analýzy aj. jednání od nich odvozené. Oprávněné osoby tak jsou neomezené co do svého počtu v rámci přístupu k informacím a zároveň je omezena případná tvorba duplikátů písemností.

Nicméně práci s elektronickými dokumenty provází potřeba vzdělání úředníků a dalších osob, které s elektronickými písemnostmi zachází, způsobem aby jim daná digitalizace nepřidělávala naopak více problémů ve výkonu své činnosti. Z tohoto důvodu jsou nezbytné projekty zajišťující dostatečné proškolení nebo e-learningové kurzy či jiné vzdělávací programy, které tak daným osobám poskytnou dostatečnou technickou zdatnost či potřebné informace popř. manuál pro práci s digitalizovanými písemnostmi a elektronickými systémy.

Mezi neméně podstatné elektronické služby a projekty elektronizace veřejné správy patří ty, které slouží zájmům vnitřním i vnějším. Jedná se především o informační a komunikační elektronické systémy, jež jsou využívány veřejnou správou, ale zároveň k nim může mít přístup i veřejnost. Do této skupiny projektů patří například geografický informační systém (dále zkratkou také "GIS") sloužící zejména v oblasti územního plánování, jelikož může obsahovat dokumenty v podobě map, územních plánů, územně analytických podkladů aj. v závislosti na konkrétních informacích do systému zahrnutých ze strany určité obce či kraje. Příkladem dalšího projektu může být i vytváření portálů ve vztahu k veřejným zakázkám. Daná e-sloužba by tak měla zajistit snazší výběr dodavatelů, zadávání veřejných zakázek a zároveň přístup k zadávací dokumentaci uchazeči s pomocí dálkového přístupu.¹⁷

¹⁷ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 100.

2. Zakotvení v právním řádu České republiky

Elektronizace veřejné správy je velice širokou oblastí propletenou do různých náležitostí a aspektů veřejné správy od vnitřní komunikace až po elektronické služby nabízené občanům. Rozsáhlosti problematiky odpovídá počet právních předpisů vztahující se k dané oblasti, neboť v právním řádu České republiky neexistuje jednotný obecný právní předpis jako tomu je např. ve správním a občanském právu.

Nejznámějším a významným zákonem jenž je některými strategickými texty např. Strategií implementace e-governmentu v území označován jako tzv. “zákon o e-governmentu” je **zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů**.

Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů se vztahuje na elektronické úkony státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků a dalších osob právnickým i fyzickým, které vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. Především se jedná o elektronické úkony spojené s datovými schránkami a jejich provozem, správou informačního systému datových schránek a autorizovanou konverzí dokumentů.¹⁸ Zákon neopomíná ani normativní úpravu přestupků resp. jejich vymezení a stanovení minimální a maximální hranice pokuty jakožto možné sankce za přestupek.

Nejstarším a stále platným a účinným zákonem přímo upravující oblast e-governmentu je **zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů**, který upravuje práva a povinnosti v rámci vytváření, provozu, správy, užívání a rozvoje informačních systémů veřejné správy, které spravují státní orgány a orgány územních samosprávných celků vyjímaje systémy týkající se správy utajovaných informací, zpravodajských služeb, bezpečnostních sborů, potřeby zajišťování obrany státu a dalších případů vymezených zákonem.¹⁹

Informační systém veřejné správy zákon v § 2 písmeno b) vymezuje jako soubor či jeho část, zajišťující cílevědomou a systematickou informační činnost určenou k zabezpečení a podpoře výkonu veřejné správy formou uspořádání dat pro jejich zpracování a zpřístupňování a využívání nástrojů podmiňujících výkon informačních činností. Informační činností se pak rozumí práce s daty, jejich shromažďování, úprava, prezentace či zveřejňování a poskytování na základě využití informačních a komunikačních technologií.

¹⁸ § 1 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

¹⁹ § 1 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

Důležitým zavedeným pojmem daného zákona se však stal pojem tzv. referenčního rozhraní, pod kterým je označováno referenční, sdílené a bezpečné rozhraní informačních systémů veřejné správy představující souhrn právních, technických, organizačních a jiných opatření vytvářejících jednotné integrační prostředí informačních systémů veřejné správy, které poskytuje kvalitní soustavu společných služeb informačních systémů veřejné správy, včetně služeb výměny oprávněně vyžadovaných informací mezi jednotlivými informačními systémy, a to i se systémy mimo Českou republiku.²⁰

Daný pojem se soustředí na realizaci myšlenky existence vzájemně provázaných jednotlivých systémů do jednotného funkčního celku, kdy jsou jeho jednotlivé části představující subjekty veřejné správy a jejich systémy na různých úrovních schopny kvalitní spolupráce ve formě předávání dat a jejich adekvátního využití.

Zákon dále uvedl v život informační systém zvaný Portál veřejné správy a upravuje další části e-governmentu včetně kontaktních míst veřejné správy a informačního systému cloud computingu.

Mezi další důležité zákony však patří zákon vztahující se na jednu rozsáhlou avšak konkrétní oblast a to základní registry. Základní registry legislativně postihuje **zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech**, který obsahuje ustanovení o jejich provozu, správě a obsahu a zároveň zřídil institut Správu základních registrů.

Do novější právní úpravy patří především dva zákony přijaté na základě práva Evropské unie a to konkrétně nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES. Jedná se o **zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce** a **zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci**, které upravují danou problematiku pouze v rozsahu, v rámci kterého není věcná oblast upravena daným nařízením EU přímo na území České republiky účinným a aplikovatelným.

Nejmladším je **zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů**, který zakotvuje právo fyzických a právnických osob na poskytnutí digitálních služeb a právo činit digitální úkony a tudíž zároveň povinnost orgánů veřejné moci při výkonu jejich působnosti tyto služby poskytnout a přijímat digitální úkony.²¹ Tento zákon se tak dotkl všech významných zákonů upravujících elektronizaci veřejné správy doposud

²⁰ § 2 písm. h) zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

²¹ § 1 zákona č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů.

a zasahujících do e-governmentu i okrajově. Některé jsou již v této kapitole výše zmíněny, ale dané zakotvené právo ovlivnilo např. i zákon č. 500/2004 Sb., správní řád či zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím aj.

Do výše uvedeným zákonem ovlivněných právních úprav a zároveň významných zákonů vztahující se ke stránce bezpečnosti procesů veřejné správy se zapojením informačních a komunikačních technologií patří **zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů**. Zákon o kybernetické bezpečnosti spočívá v úpravě práv a povinností orgánů veřejné moci v oblasti kybernetické bezpečnosti jakožto digitálního prostoru sloužícího pro vznik, zpracování a výměnu informací cestou elektronických informačních sítí a systémů a prostřednictvím poskytování elektronických služeb.²² Zákon tak stanoví působnost a pravomoci jednotlivým orgánům k zajištění bezpečnosti skrze bezpečnostní opatření a postupy v případě událostí, kdy by došlo k narušení a ohrožení systému nebo systémů a informací v nich obsažených.

Mezi další zákony dotýkajících se z větší či menší části oblasti digitální veřejné správy patří např.:

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.²³
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.²⁴
- Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv.
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

²² § 1 a 2 zákona č. 181/2014 Sb, o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

²³ Týká se digitální veřejné správy především v oblastech doručování či povinnosti zřízení elektronické úřední desky resp. úřední desky správních orgánů umožňující dálkový přístup dle § 26.

²⁴ Obsahuje úpravu Informačního systému o platech státních zaměstnanců a Informačního systému o státní službě v § 179 a následujících.

3. Vývoj a porovnání aktuální situace

3.1 Vývoj elektronizace veřejné správy v České republice

Literatura pojednávající o historii elektronizace veřejné správy člení výklad vývoje do dvou oblastí a to do období před rokem 2000 a po roce 2000 a to kvůli rozvoji e-governmentu v návaznosti na rozvoj legislativy a národní politiky.

Rok 2000 se z hlediska vývoje e-governmentu stal důležitým mezníkem především z důvodu přijetí obecného zákona zastřešujícího danou oblast, neboť do té doby existovaly jen právní předpisy speciální povahy. Jednalo se o zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, který zajistil možnou koordinaci daného odvětví a další léta byla založena na jeho zpřesňování a hledání legislativy odpovídající novým informačním politikám ve vztahu k projektům rozvoje e-governmentu.

3.1.1 Období do roku 2000

Rozvoj e-governmentu a proces elektronizace veřejné správy s přihlédnutím k jeho jednotlivým částem je důležitou součástí nejen jednotlivých národních politik a jejich změn v průběhu času ale zároveň reformy veřejné správy na území České republiky. Za primární popud a odstartování procesu komplexní práce s informačními a komunikačními technologiemi ve veřejné správě a správě státu jako takové se dá považovat zahrnutí cílů přeměny státu do podoby moderní ústavní demokracie a vybudování systému komunikace mezi jednotlivými dílčími správami do vládních programů.

Prvním krokem realizace daných cílů bylo již v roce 1991 zřízení Komise vlády ČR pro Státní informační systém (zkratkou také "SIS"), která měla zastávat funkci koordinační v rámci rozvoje jednotného státního informačního systému ve snaze eliminovat roztříštěnost informačních systémů. Projekt Jednotného informačního systému státní správy byl zahrnut i v usnesení č. 208/1991 Sb. o řešení SIS.

Úkolem komise resp. jejího předsedy bylo zpracovat koncepci rozvoje veřejně přístupných informačních služeb, ve které měly být zahrnuty projekty obsahující vazby základních registrů na ostatní státní informační systémy. Dále měla být zřízena Informační

agentura SIS ČR. Nicméně neexistence údajů o splnění uvedených povinností vypovídají spíše o skutečnosti, že nebyly uskutečněny vůbec a nebo pouze z části.

V následujících letech přešly kompetence z komise na ministerstvo hospodářství, které tak mělo místo komise vypracovat a předložit vládě do konce ledna roku 1993 globální architekturu státní informační soustavy zakládající se na projektech základních registrů a základních koncepcích resortních informačních systémů.²⁵

Mezi další úkoly patřilo vládě předložit finanční požadavky potřebné pro vytvoření SIS nepokrytelné z rozpočtů vlastních tj. rozpočtů ústředních orgánů, okresních úřadů a pověřených obecních úřadů. Stanovený termín na předložení vládě byl konec května 1992. Do konce června stejného roku měl být vyhlášen soubor standardů pro SIS.²⁶

Vláda se k vývoji a vytvoření státního informačního systému vyjádřila až v roce 1995 a to v podobě schválení dokumentu Výstavba státního informačního systému České republiky s využitím komunikační sítě resortu ministerstva financí ostatními resorty. Dokument počítal s např. registrem obyvatel, registrem nemovitostí, registrem sociálních dávek a nebo registrem ekonomických subjektů.²⁷

Po zániku ministerstva hospodářství kompetence vykonávalo oddělení pro řízení SIS v rámci Úřadu vlády do doby, než vznikl na základě zákona v roce 1996 Úřad pro státní informační systém (dále také "ÚSIS"), který však měl slabé postavení ve vztahu k silnému postavení resortním ministerstvům a tak nebylo možné dosáhnout jednotnosti a komplexnosti informačních systémů orgánů veřejné správy, jak bylo požadováno. V roce 1999 ÚSIS prezentoval návrh pravidel pro financování informačních systémů veřejné správy závazný pro záměry nadresortní a meziresortní povahy a se zaměřením převážně na ty krátkodobé, ke kterým se vázalo více povinností než v případě záměrů dlouhodobých. ÚSIS existoval až do roku 2000.²⁸

V návaznosti na programové prohlášení vlády a stanovené cíle v oblasti e-governmentu roku 1998 byl zřízen poradní orgán vlády v oblasti informační politiky a její koordinace a to Rada vlády pro informační politiku. Činnost Rady vlády pro informační politiku spočívala v tvorbě pravidel financování informačních systémů veřejné správy, tvorbě koncepce budování ISVS, koordinace, monitorování, hodnocení prací na tvorbě a naplňování státní informační politiky.

²⁵ VANÍČEK, Zdeněk. *Právní aspekty eGovernmentu v ČR*. Praha: Linde, 2011, s. 28.

²⁶ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 53-54.

²⁷ MATES, Pavel a SMEJKAL, Vladimír. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006, s. 25.

²⁸ SMEJKAL, Vladimír. *Informační systémy veřejné správy ČR*. Praha: VŠE, 2003, s. 35.

V roce 1999 byl přijat vládou významný dokument **Státní informační politika** (dále také “SIP”). Ačkoliv byla přijata před víc než dvaceti lety, dala ve svém znění základu cílům, jenž jsou v dnešní době stále aktuální a to především, že vytvoření a fungování informačních systémů veřejné správy má sice přispívat efektivní a jednodušší veřejné správě nicméně s přednostním zaměřením na pozitiva tak vznikající občanům. Občané na základě daných cílů mají právo na veřejné informace, univerzální dostupnost a poskytování veřejných služeb za použití elektronických nástrojů aj.²⁹

3.1.1.1 Státní informační politika z roku 1999 a její základní východiska

SIP je zaměřena na osm prioritních oblastí.

První prioritní oblastí je **informační gramotnost**. Informační gramotnost představující podmínku rozvoje osobností zaměstnanců veřejné správy ale zároveň i veřejnosti. Cílem je tedy naučit se ovládat komunikační a informační technologie při své práci s informacemi a to ze strany všech tj. občanů, úředníků, studentů i učitelů. Z toho vyplývá jasné napojení na vzdělávací systém, neboť s tímto cílem je nutné dostát novým požadavkům na vzdělání a zapojení výuky nejen do programů a osnov jednotlivých předmětů či vzdělání zaměstnanců veřejné správy, ale zároveň využívání informačních sítí v rámci samotné realizace a průběhu výuky, která na druhou stranu může být i touto cestou usnadněna díky využití multimediální či distanční techniky urychlující přenos a dostupnost informací.³⁰

Druhá oblast se nazývá **Informatizovaná demokracie**, jakožto cíl zajištění práv občanů na přímý a rovný přístup k informacím. Realizace práva na přístup občanů k informacím spočívala především v zavedení veřejných informačních služeb, mezi které se řadí portál veřejné správy. Důležitou roli v posílení demokratických práv občanů touto cestou měl především zákon č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Právo na informace je ze své povahy právem silným a podmiňujícím další životně důležité oblasti každého jedince např. právo na práci, právo na vzdělání nebo právo na ochranu zdraví a života, neboť právě díky přístupu k datům se mohou lidé informovat o lékařské péči, možné pomoci v nouzových situacích, ochraně proti diskriminaci nebo

²⁹ Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

³⁰ Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

možných pracovních nabídkách. Získávání informací a jejich využití ať již v rámci participace na politickém životě či jiných oblastech, musí být podmíněno ochranou soukromí, osobních údajů a respektováním stejných práv druhých.

Uplatnění daného cíle může být uskutečněno na úrovni knihoven, pošt, jiných informačních center a především v podobě již výše zmíněného portálu veřejné správy.³¹

Rozvoj informačních systémů veřejné správy jako třetí prioritní oblast se zaměřuje na zlepšení veřejnou správou poskytovaných služeb občanům cestou využití moderních technologií a to na základě účinnějšího propojení jednotlivých částí systému veřejné správy v její činnosti a to především rozhodovací. Ostatní informační systémy do té doby autonomní povahy měly být spojeny do jedné neveřejné sítě státního informačního systému, který by zajistil předcházení mnohočetnosti totožných informací a tak jejich zbytečnému hromadění. Data by tak do systému byla zanesena pouze jednou a postupně by se jen doplňovala a upravovala.

K dosažení optimálního propojení jednotlivých systémů potřebného k zajištění funkce jako celku je zároveň předpokladem poskytování služeb např. ve formě konzultací či metodiky aj. formy určené komunikace ze strany státního informačního systému mířené na samosprávy aj. zřizovatele dílčích informačních systémů.

Na vytvoření integrovaného informačního systému veřejné správy navazuje i zřízení integrované sítě kontaktních míst veřejné správy sloužících za účelem vyřizování správní agendy. Propojit se může zároveň s poskytováním dalších veřejných elektronických služeb. Za elektronickou službu se dá považovat již samotná možnost elektronické komunikace jednotlivců z řad veřejnosti s jednotlivými složkami veřejné správy např. úřady. Oprávnění komunikovat s veřejnou správou elektronicky mělo být podmíněno elektronickým ověřením identity formou e-podpisu či autentizací. Dosažení stanoveného cíle jakožto vytvoření fungujícího jednotného systému vzájemně provázaných informačních systémů veřejné správy bylo však otázkou převážně legislativní problematiky a vytvoření právní úpravy, jež by záměr realizovala a zároveň chránila informace přes systémy a technologie proudící, především osobní údaje před případným zneužitím.³² Ochrana osobních údajů tak měla být předmětem vytvoření určitého postupu a aparátu kontroly a zůstává aktuální otázkou na národní i nadnárodní úrovni dodnes, neboť s proměnou a vývojem technologií přibývá i rizik.

³¹ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 56.

³² PETERKA, Jiří. *Osm priorit státní informační politiky - I* [online]. Jiří Peterka, © 2015. 28.6. 1999. [cit. 7.1. 2021]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/anovinky/ai2364.php3>

Komunikační infrastruktura a její zbudování bylo v státní informační politice čtvrtou prioritou. Předpokladem pro dosažení jednotného komunikačního a aplikačního prostředí informačního systému veřejné správy je možnost rovného přístupu ze strany adresátů veřejné správy, neboť použití běžně nedostupných technologií by mělo selektivní účinek a přístup by byl umožněn jen jedinců se silnějším finančním kapitálem. Počítalo se tedy i s liberalizací telekomunikačních sítí, která by zajistila přijatelnost jejich cen např. ceny za poskytování internetového připojení a zajistila dostupnost široké veřejnosti.

Zajištění **důvěryhodnosti s bezpečností informačních systémů a ochrany osobních dat** jako pátý prioritní okruh je součástí všech cílů doposud a provází všechny oblasti vytvoření kvalitního prostředí poskytování komunikačních a informačních služeb veřejnou správou a stejně tak součástí její činnosti. Bez zajištění bezpečnosti a ochrany osobních údajů by byla demotivována veřejnost i samotná veřejná správa, která by v důsledku toho ztrácela její důvěru. Pro zajištění bezpečnosti a důvěryhodnosti se počítalo s využitím elektronických identifikátorů, které zabraňují situaci, kdy by k informacím či jednotlivým procesům rozhodování, podání, řízení atd. získaly přístup neoprávněné osoby.

Šestá prioritní oblast se týká **elektronického obchodu**. Elektronický obchod je přínosným pro Českou republiku z důvodu nových možností a pozitiv jako je minimalizace nákladů pro vstup na trh, nízké náklady vynaložené na provoz, rychlejší a efektivnější operace, neomezenost interakcí mezi subjekty časem a vzdáleností, dosažitelnost světových trhů a zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky státu apod.

Cílem bylo vytvořit potřebné legislativní a technicko-organizační předpoklady v souladu s harmonizací právní úpravy České republiky s legislativou Evropské unie, které by zajišťovaly vysokou úroveň věrohodnosti aktů a transakcí prováděných elektronickou formou a to zejména ve vztahu k otázkám původnosti a neměnnosti obsahu, autorství a časového faktoru. Právní ochrana měl být tedy zajištěna tak, aby elektronický obchod byl minimálně stejně bezpečný jako obdobné transakce uskutečněné jakoukoliv jinou právně závaznou formou.

Harmonizace s legislativou Evropské unie znamenala nutnost upravení právního řádu státu způsobem, aby byly odstraněny bariéry odporující rozvoji elektronického obchodu a bylo možné systematicky a cíleně spolupracovat na úrovni orgánů veřejné správy, která se na zavádění nové praxe v rámci využívání informačních služeb zaměřuje.³³

³³ Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

Transparentní ekonomické prostředí resp. jeho vytvoření pro soukromou i veřejnou sféru je sedmým cílem, který podporuje zejména možnost kontroly jednotlivých procesů např. nakládání s veřejnými financemi.

Kontrola je tak uskutečňována cestou přístupu k informacím ve vztahu k soukromému i veřejnému sektoru. V soukromém sektoru by měly být dle daného prioritního bodu zveřejňovány informace o majetkových a vlastnických situacích podniků. Může tak být dosaženo podpory menších a středních podniků a zároveň občanů v pozici spotřebitelů.

Ve veřejné sféře je přes internet sledováno především hospodaření s finančními prostředky, které byly poskytnuty z veřejných rozpočtů např. formou dotace ze strany EU. Dalšími povinně zveřejňovanými skutečnostmi jsou informace o výběrových řízeních a uzavřené smlouvy např. u územních samosprávných celků na jejich elektronických úředních deskách. Elektronické uveřejnění daných informací však nesmí odporovat zákonům, které upravují určité výjimky označované jako utajené informace.

Informační společnost: stabilní a bezpečná je označení osmého bodu. Tato priorita se zakládala na myšlence, že pokud chce stát zabezpečit všechny předchozí oblasti, pak musí být zajištěna existence a stabilita vývoje subjektů, objektů, systémů a institucí řídicích a zabezpečovacích. Ve zkratce je podmínkou fungování samotné státní správy jakožto původce tvorby i využívání informačních a komunikačních struktur.

Státní informační politika tak bere v potaz oblasti krizového managementu, bezpečnosti a obrany a životního prostředí a měla by být realizována snaha podpořit dané oblasti právě informačními a komunikačními technologiemi.³⁴

3.1.1.2 Realizace Státní informační politiky

Státní informační politika měla být realizována prostřednictvím koordinace Rady vlády pro Státní informační politiku za pomoci Úřadu pro státní informační systém a nově zřízeného odboru ministerstva vnitra informatizace veřejné správy v úseku pro reformu veřejné správy.

Hlavní zásada, jež měla provázet všechny realizační procesy SIP byla založena na důležitosti spolupráce všech subjektů a nejen tedy státu. Pro dosažení cílů bylo nezbytné

³⁴ Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

partnerství státní správy a samosprávy, občanů, podnikatelské veřejnosti, informačního průmyslu a akademické a výzkumné sféry.³⁵

Provedení SIP mělo být zahrnuto v několika dokumentech a to v Akčním plánu SIP, Koncepti budování informačních systémů veřejné správy a koncepci komunikační infrastruktury veřejné správy. Akční plán SIP měl stanovenou časovou působnost na dobu dvou let a měl zahrnovat konkrétní úkoly realizace v podobě projektů vztahujících se k jednotlivým klíčovým oblastem nebo k více oblastem najednou.

Koncepce budování informačních systémů veřejné správy byla výsledkem meziresortní spolupráce a brala v potaz jednotlivé koncepce určených pro reformu veřejné správy. Koncepce se zaměřovala nejen na zajištění bezpečnosti informačních systémů, ale zároveň počítala s určitou inspirací od dalších států Evropské unie aj., které již do svých politik a dalších procesů v oblasti veřejné správy zaváděly různorodé projekty spjaté s e-governmentem. Jednalo se například o veřejně dostupné elektronické registry, které by měly zahrnovat základní údaje o občanech, podnikajících osobách a majetku tj. registr obyvatel, registr nemovitostí, registr ekonomických subjektů.

3.1.2 Období po roce 2000

V návaznosti na Státní informační politiku z roku 1999 byl schválen vládou následující rok 2000 **Akční plán realizace SIP**. Obecně byly stanoveny dva základní cíle pro vytvoření elektronické veřejné správy.

První cíl sledoval realizaci koncepce budování informačních systémů veřejné správy a zajištění veřejných informačních služeb skrze ostatní komunikační kanály.

Druhý cíl spočíval v tvorbě elektronických veřejných služeb veřejné správy společně s řešením problematiky elektronické identifikace. Tyto cíle pak měly být naplněny prostřednictvím jednotlivých projektů. Zahrnovaly především programy na vytvoření a propojení základních registrů, program vytvoření portálu veřejné správy a program jednotné komunikační infrastruktury veřejné správy.³⁶

K naplnění daných plánů a idejí bylo nutné připravit nejen finanční podmínky, ale především vytvořit legislativní rámec a prostředí, které se skládalo z ne jednoho přijatého právního předpisu.

³⁵ Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

³⁶ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 59.

Nejdůležitějším přijatým zákonem se stal zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, který dal např. vzniku Úřadu pro veřejné informační systémy, jenž nahradil Úřad pro státní informační systém. O něco dříve byl přijat téhož roku i zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, zasahující do právní úpravy správního řádu, občanského zákoníku, trestního řádu atd. a upravil některé stránky využívání e-podpisu jako formu elektronické identifikace v rámci využívání elektronických veřejných služeb např. v prostředí datových zpráv.³⁷ Zákon o elektronickém podpisu byl nahrazen až v roce 2016 zákonem č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Dané zákony pak byly dále novelizovány, zatímco orgány pověřené realizací elektronizace veřejné správy se zabývaly i dalšími oblastmi jako např. informatizací obcí a krajů. Informatizaci obcí a krajů mělo na starost především ministerstvo vnitra v rámci svého odboru informatizace veřejné správy. Řešila se informační podpora jednotlivých krajských a obecních úřadů, komplexní propojení informačních systémů, v rámci kterého se řešilo především zrušení okresních úřadů a přechod pravomocí na krajské úřady a na zřízené pověřené obecní úřady v tzv. obcích třetího stupně. Dále bylo nutné vyřešit dodání potřebné techniky a zajištění jejího provozu primárně z hlediska financování.

Projekty související s informatizací územních samosprávných celků byly především ty, jenž se týkaly vytváření kontaktních míst veřejné správy a zajištění komunikační infrastruktury informačních systémů veřejné správy.

V roce 2002 byl aktualizován Akční plán realizace SIP, který reagoval na zákon o informačních systémech veřejné správy a iniciativu ze strany Evropské unie tzv. eEurope+.³⁸ Měl platit do roku 2003.

V roce 2003 vzniklo ministerstvo informatiky (dále také "MI"), které mělo vykonávat kompetence Úřadu pro veřejné informační systémy a také v oblasti e-podpisu. Ministerstvo informatiky v roce 2004 uspělo v podobě schválení ze strany vlády nové Státní informační a komunikační politiky. Daný dokument navazoval na předchozí koncepty a odrážel cíle evropské politiky. Státní informační a komunikační politika se soustředila na vytvoření systému elektronických služeb např. Portálu veřejné správy, jehož provoz byl zahájen v říjnu 2004.

³⁷ FALTÝNEK, Michal a kolektiv. *Elektronický podpis v daňové správě* [online]. In ISSS 2001. [cit. 11.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.isss.cz/archiv/2001/sbornik/prednasky/faltynek.doc>

³⁸ Cílem v rámci Akčních plánů eEurope+ z roku 2003 bylo v následujících deseti letech vybudovat ve světovém měřítku konkurenceschopnou a dynamickou ekonomiku založenou na znalostech a využití moderních informačních technologií.

Nicméně k roku 2007 bylo MI zrušeno a jeho kompetence v oblasti elektronizace veřejné správy přešly převážně na Ministerstvo vnitra. V programovém prohlášení vlády z téhož roku byly patrné cíle sledující vytvoření míst s funkcí umožnit občanům činit podání vůči orgánům veřejné správy, získávat informace o průběhu řízení, jichž se daná osoba přímo účastní, získávat informace o právech a povinnostech či ověřené údaje vedené v dostupných v centrálních registrech a evidencích. Jedná se o dnes známé Czech POINTy.

Tento cíl společně s dalšími projekty v oblasti rozvoje elektronické veřejné správy (e-governmentu) byl zakotven v strategii pro léta 2007 - 2015 zvané **Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby - Strategie realizace Smart Administration v období 2007 - 2015**. Daný dokument neměnil ve velkém věcnou stránku a zaměření vývoje elektronizace veřejné správy, ale je orientovaný především na finanční stránku resp. oblast financování projektů e-governmentu, neboť vede k čerpání ze strukturálních fondů Evropské unie.³⁹

Informační a komunikační technologie měly být hlavním nástrojem pro zefektivnění komunikace uvnitř veřejné správy ale i její působení navenek např. ve formě odstranění zbytečného papírování, větší transparentnosti jednání úřadů. Dalším ještě aktuálním dokumentem je **Strategie implementace e-governmentu v území**, jež byla schválena vládou v roce 2008. Na základě přijatých daných strategických dokumentů měly být dotaženy do finální a realizovatelné (tzn. schopné funkčnosti v praxi) podoby projekty jako např. již zmíněný Czech POINT a základní registry.⁴⁰

³⁹ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 77.

⁴⁰ VANÍČEK, Zdeněk. *Právní aspekty eGovernmentu v ČR*. Praha: Linde, 2011, s. 120.

3.2 Strategický rámec rozvoje veřejné správy 2014-2020

Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014 - 2020 je dokument popisující témata z oblasti modernizace a rozvoje veřejné správy, přičemž e-government je jeho součástí, kdy je cílem více kvalitní a efektivní činnost veřejných institucí. Obsah dokumentu navazuje a je v souladu se strategickými dokumenty národními např. Strategií mezinárodní konkurenceschopnosti ČR 2012-2020 a nadnárodními dokumenty ze strany Evropské komise jako je Evropa 2020.

Dokument předpokládá, že ve vývoji modernizace veřejné správy v daném období bude e-government zásadním prvkem. Sekundárním cílem celé koncepce je zajištění efektivního využití prostředků ze státního rozpočtu a ze strukturálních a investiční fondů ve vztahu k provedení všech cílů primárních v dokumentu zanesených.⁴¹

Rozvojový dokument vznikl v návaznosti na Koncepci reformy veřejné správy a Strategii realizace Smart Administration 2007-2015. Nicméně daná předchozí strategie neřešila všechny potíže veřejné správy. Bylo nutné zajistit strategii, která by po roce 2015 určovala směr vývoje veřejné správy a zároveň dbala na jednotlivé aspekty jejího dosavadního stavu a možných tendencí rozvoje v rámci světového měřítka.

Strategický rámec se soustředí primárně na výkon státní správy na úrovni centrální i v oblasti přenesené působnosti, ačkoliv neopomíjí také samosprávnou působnost především ve vztahu k územním samosprávným celkům a problémům jako je např. snížení rizika platební neschopnosti, optimalizace financování a rozvoj nástrojů e-governmentu.

Její samotné provedení by mělo přispívat občanům, podnikatelům, zaměstnancům subjektů veřejné správy jako takové a stejně tak by mělo směřovat k snižování nákladů na výkon veřejné správy a racionalizace subjektů veřejné správy.⁴²

Text dokumentu neobsahuje analýzy, neboť se zakládá na provedené Analýze aktuálního stavu veřejné správy, kde jsou stanovená jednotlivá její problematická úskalí. Stejně tak neobsahuje jednotlivá opatření či aktivity, neboť ty jsou zpracovány v implementačních plánech.

⁴¹ Strategický rámec rozvoje. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 18.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategicky-ramec-rozvoje.aspx>

⁴² *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 8. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

Materiál se dělí do několika částí, které zastřešuje celkový globální cíl dále členěný na čtyři strategické cíle. Strategické cíle jsou dále segmentovány na jednotlivé specifické cíle, kterých je dohromady čtrnáct. V poslední kapitole jsou pak uvedeny postupy spojené s implementací strategického rámce. Pro každý strategický cíl existuje od roku 2014 odpovídající implementační plán, který měl být vyhodnocován vždy po dvou letech a měl obsahovat hierarchickou strukturu prací (opatření, aktivit, činností atd.) vedoucích k naplnění cílů, harmonogram realizace jednotlivých opatření, aktivit, činností, konkrétní odpovědnosti a gesce za jednotlivá opatření, aktivity a činnosti, rozpočet a zdroje financování, postupy řízení a organizační strukturu implementace, rizika realizace jednotlivých cílů (opatření a aktivit), postupy řízení rizik a postupy monitorování a hodnocení implementace.⁴³

Globálním cíl celé koncepce spočívá v dosažení kvalitní, efektivní a transparentní veřejné správy se zaměřením především na slabá místa veřejné správy v rámci sledování a realizace principů subsidiarity, dekoncentrace a decentralizace.⁴⁴

Mezi jednotlivé **strategické cíle** patří:

1. Modernizace veřejné správy
 2. Revize a optimalizace výkonu veřejné správy
 3. Zvýšení dostupnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím nástrojů e-governmentu
 4. Profesionalizace a rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě
- (viz obrázek č. 1 v příloze)

3.2.1 Strategický cíl zvýšení dostupnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím nástrojů e-governmentu

Strategický cíl zvýšení dostupnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím nástrojů e-governmentu zahrnuje pouze jeden specifický cíl, kterým je **dobudování funkčního rámce e-governmentu**.

⁴³ *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 60. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

⁴⁴ *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 8. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

Záměrem je zajištění efektivní, přátelské a dostupné veřejné správy ve vztahu k veřejnosti. Veřejná správa by měla občanům poskytovat srozumitelnější a přívětivější prostředí a v návaznosti na to veřejnost pozitivně motivovat k využívání služeb veřejné správy zajištěných pomocí e-governmentu.

Specifický cíl reaguje na nutnost dobudování infrastruktury e-governmentu a řešení technických a koncepčních mezer jako je např. nedostatečná koordinace realizovaných projektů, absence standardů bezpečnosti a nejednoznačnost legislativy v dané době vytváření strategického rámce.⁴⁵

Dokument e-government na území České republiky zobrazuje jako systém založený na čtyřvrstvé architektuře. První vrstva svou podstatou slouží pro zajištění poskytování služeb občanům, zatímco ostatní vrstvy mají funkci zabezpečení činnosti daných služeb. Druhá vrstva stojí na programovém vybavení jako jsou např. jednotlivé počítačové aj. programy, díky kterým je možné služby poskytovat a aplikovat. Jedná se například o software informačních systémů jako jsou datové schránky apod.

Třetí vrstva je tvořena technologickými centry a datovými úložišti a čtvrtá pak představuje komunikační infrastrukturu, která data přenáší pomocí sítí veřejné správy.

V zásadě se celá struktura odráží od dříve započatých projektů jako je:

1. systém základních registrů
2. kontaktní místa Czech POINT
3. datové schránky
4. Portál veřejné správy

Podmínkou pro dosažení jednotlivých stanovených cílů uvedených v strategickém dokumentu v oblasti e-governmentu je především ohled a soulad s ostatními zájmy České republiky např. ochrana dat jednotlivých fyzických a právnických osob a to především osobních údajů a nebo zajišťování vnější i vnitřní bezpečnosti státu a veřejného pořádku v souvislosti s činností příslušných orgánů (např. Policie ČR).⁴⁶

⁴⁵ *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 43. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

⁴⁶ *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 43. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

Specifický cíl měl být proveden zejména skrze realizaci jednotlivých dílčích kroků a procesů v daném plánu nastíněných. Nejdůležitější součástí je samotné dobudování architektury e-governmentu v rámci jeho všech čtyř vrstev, které musí odpovídat právní úpravě v oblasti dané problematiky a zároveň ve vztahu ke kybernetické bezpečnosti. Dále by měla být zajištěna aplikace principu open data a jeho prosazování. Open data neboli otevřená data jsou údaje veřejně dostupné neomezenému počtu uživatelů na internetových platformách. Tyto data mají sloužit nejen k využití orgány veřejné správy ale i pro potřeby soukromých subjektů. Jejich přesná definice je zakotvena v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v § 3 odst. 11.

Nicméně veřejná správa spravuje nejen data na výše uvedeném principu a proto by měla zajistit propojení, rozšíření a upevnění vlastního datového fondu, aby mohl být využíván bezpečně a efektivně formou sdílení informací mezi jednotlivými orgány veřejné správy a popř. i mezi dalšími subjekty jako je např. samotná veřejnost na základě povahy dat a jejich určení. Je tak vhodné vytvořit a modernizovat elektronické sítě a systémy jako je např. eSbírka či různé bezpečnostní systémy v oblasti justice a vězeňství.

Mezi další činnosti sloužící k naplnění daného specifického cíle patřila tvorba koncepčně-strategických materiálů a zajištění touto formou fungování systému e-governmentu i provedení projektů spjatých s využitím informačních a komunikačních technologií. Přičemž samotný legislativní rámec by měl být novelizován, aby bylo možné realizovat dané koncepce a projekty, které by jinak byly v rozporu s právní úpravou v dané době platnou. Zároveň by měla legislativa být aktualizována způsobem vedoucím k odstranění případných nejednoznačností.

Jeden z kroků se týkal také realizace systému elektronické identifikace, autentizace a autorizace pro důležité agendové a provozní informační systémy spravované orgány veřejné moci podle principů, které jsou a nebo mají být zakotvené na úrovni legislativy unijního práva. Hlavními požadavky na daný systém je především jeho jednotnost a plošná využitelnost.⁴⁷

⁴⁷ *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 46. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

3.3 Vládní program digitalizace České republiky 2018 +

Vládní program digitalizace České republiky pro období 2018+ je souborem strategií sahajících do různých odvětví, koncepcí a jejich implementačních plánů, který je také nazýván Strategie koordinované a komplexní digitalizace České republiky 2018+. Sestává se z tří výchozích strategických dokumentů, které tak představují základní pilíře celkového programu. Celkovou vizí v souhrnu všech koncepcí je rozvoj digitálního prostředí a využívání digitálních technologií, které tak budou sloužit k využití potenciálu online služeb veřejné správy a zajištění pohodlí v rámci provozu státu a kontaktu s občany s jednotlivými orgány veřejné správy. Nicméně dané plány se nedotýkají pouze veřejného prostředí, ale hovoří i o sféře podnikatelské a o propojení soukromého sektoru s veřejným.

Stávající předseda vlády České republiky Andrej Babiš ve svém úvodním slovu k danému programu uvádí, že je také důležité dbát na nové globální trendy především ze strany Evropské unie, jakožto původce závazné právní legislativy ovlivňující území České republiky. Cílem však je nejen se novým trendům přizpůsobit, ale zároveň je ovlivňovat či dokonce vytvářet na základě vlastních úspěchů.⁴⁸

Rozdělení projektu do několika dílčích celků vychází především ze snahy o zachování určité kontinuity z hlediska předchozích strategických dokumentů a především platné právní úpravy.

Prvním základním kamenem je koncepce **Česko v digitální Evropě**, který svou pozornost soustředí především na vztahy České republiky k unijnímu právu. Záměrem je především inovativní přístup a prosazování zájmů státu v oblasti digitalizace na úrovni Evropské unie, který zajistí přínos pro systém veřejné správy v národním měřítku společně s přínosem pro veřejnost.

Pro problematiku e-governmentu jako druhé složky programu je nejvýznamnější dokument **Informační koncepce České republiky** nazývaný také jako “Digitální veřejná správa”. Upravuje zásadní cíle a principy tvorby, pořizování, provozování a správy informačních systémů veřejné správy pro Českou republiku.

Poslední článkem je koncepce **Digitální ekonomika a společnost** zasahující i za oblast veřejnou a její striktní pravomoc. Dokument je soustředěn na podporu ekonomických a společenských procesů ve společnosti s pozitivním dopadem a to především takových, které

⁴⁸ *Vládní program digitalizace České republiky: Úvodní dokument* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 20.1. 2021]. s. 1. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/vladni-program-digitalizace-ceske-republiky-2018-digitalni-cesko-uvodni-dokument.aspx>

souvisejí s digitalizací společnosti označovanou jako tzv. digitální revolucí. Jedná se o soustředění státu a jeho aktivit na oblasti zdravotnictví, vzdělání, kultury, inovace, výzkumu a vývoje apod.⁴⁹

Všechny koncepce tvořící program jako celek byly schváleny usnesením vlády č. 629 k datu 3. října 2018. Centrálním, koordinačním a řídicím orgánem programu Digitální Česko a jeho tři celků byla určena Rada vlády pro informační společnost, v čele s vládním zmocněncem pro IT a digitalizaci, se stanovenou odpovídající povinností navzájem spolupracovat a spolupracovat s ministerstvy v souladu s jejich kompetencemi, stanovených zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon).⁵⁰

Implementační plány v celkovém počtu patnácti implementačních plánů byly schváleny v dubnu 2019 usnesením vlády č. 255. Dané usnesení také upravilo pravomoci digitálních zmocněnců jako osob odpovědných za plnění jednotlivých částí souhrnné strategie a komunikaci či koordinaci s Radou vlády pro informační společnost aj. dotčenými členy ústředních orgánů státní správy.⁵¹ Požadavky na digitálního zmocněnce pramení však nejen z potřeby minimálních znalostí o informačních technologiích, neboť by měl především znát strukturu a chod daného úřadu vzhledem k faktu, že digitalizační procesy úzce souvisí i s aspekty netechnické povahy např. legislativou, orientací v rozhodovacích procesech a managementem.

3.3.1 Informační koncepce České republiky

Informační koncepce České republiky (dále také zkratkou “IKČR”) je z hlediska svého věcného zaměření pro diplomovou práci zásadní strategií a proto ji na rozdíl od ostatních pilířů Vládního programu digitalizace České republiky 2018+ bude věnována konkrétní pozornost. Koncepce je ve stávající době aktuálním dokumentem a tudíž má vypovídající hodnotu v problematice do současnosti, neboť její časová působnost byla stanovena od jejího schválení usnesením vlády v roce 2018 na období pěti let.

⁴⁹ Koncepční materiály. *Digitální Česko* [online]. © 2021. [cit. 21.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.digitalniceko.cz/koncepcni-materialy/>

⁵⁰ Usnesení vlády ze dne 3. října 2018 č. 629 k programu „Digitální Česko“ a návrhu změn Statutu Rady vlády pro informační společnost.

⁵¹ Usnesení vlády ze dne 15. dubna 2019 č. 255 k Implementačním plánům programu „Digitální Česko“.

Z hlediský návaznosti na dokumenty již delší dobu období koncepčně upravující IKČR rozpracovává strategický cíl Dobudování e-governmentu, který byl zakotven v Strategickém rámci rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020 a také předpokládá přijetí strategie, která bude na Strategický rámec navazovat označované jako Klientsky orientovaná veřejná správa 2030. Informační koncepce České republiky vychází ze zmocnění zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy z § 5 odst. 1 a 2, v jehož znění zákon počítá s aktualizací a vytvářením informačních koncepcí.⁵²

Věcná působnost dokumentu zahrnuje cíle České republiky spojené s e-governmentem a jeho podporou informačními systémy veřejné správy, obecné architektonické principy pro návrh a rozvoj informačních systémů a principy řízení útvarů informatiky společně s řízením životního cyklu informačních systémů. Nicméně v návaznosti na cíle a otázky v koncepci upravované daný dokument poukazuje na skutečnost, že v souvislosti s realizací změn bude nutné přizpůsobit činnost a systém obecné veřejné správy způsobem, aby odpovídala procesům spjatým s e-governmentem.⁵³

Ve svých úvodních kapitolách IKČR se snaží mimo jiné definovat e-government a jeho hlavní podstatu, kterou by měl splňovat. E-government koncepční dokument definuje jako moderní digitální veřejnou správu, která jako nástroj k dosažení výkonu svých působností používá digitální infrastrukturu, jež je založena na informačních a komunikačních službách. Informační a komunikační služby jsou v daném smyslu sdílené, vzájemně sladěné, důvěryhodné, propojené, přístupné, bezpečné, dostupné a efektivní, a jsou zajišťovány souborem informačních systémů, nástrojů, metod, elektronických aplikací, programového a technického vybavení apod.⁵⁴

Struktura koncepce se sestává z vrcholového cíle, který je dále konkretizován v šesti dílčích hlavních cílů, jejichž realizace by měla být hodnotitelná a to především na základě pozice České republiky v žebříčku států na mezinárodní úrovni skrze Evropskou komise a její tzv. DESI (Digital Economy and Society Index) index neboli indexu vypovídajícím o stavu digitální ekonomiky a celé společnosti. Mimo jiné se index zabývá právě digitálními

⁵² *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 1. Dostupné z:

https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Ce_sko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

⁵³ *Informační koncepce ČR. Digitální Česko* [online]. © 2021. [cit. 21.1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.digitalnicesko.cz/informacni-koncepce-cr/>

⁵⁴ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 2. Dostupné z:

https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Ce_sko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

veřejnými službami a integrací digitálních technologií, čímž poukazuje na vývoj členských států Evropské unie v rámci jejich digitální konkurenceschopnosti.⁵⁵

Vrcholový cíl se tedy odvíjí nejen od vnitřních národních měřítek, ale je zaměřen zároveň na nadnárodní pokrok, kdy se má Česká republika dostat na pozici jedné z předních zemí v praktickém využívání moderních služeb e-governmentu s primárním přínosem pro výkon veřejné moci ve vztahu k jeho efektivnosti a přívětivosti. Mezi jednotlivé rozvádějící a především cíle provádějící patří:

1. Uživatelsky přívětivé prostředí a efektivní on-line služby pro občany a firmy
2. Digitálně přívětivá legislativa
3. Rozvoj prostředí podporujícího digitální technologie v oblasti e-governmentu
4. Zvýšení kapacit a kompetencí zaměstnanců ve veřejné správě
5. Efektivní a centrálně koordinované ICT veřejné správy⁵⁶
6. Efektivní a pružný digitální úřad⁵⁷

3.3.1.1 Principy sloužící naplňování cílů IKČR

Informační koncepce ČR ve svém textu páté kapitoly upravuje dohromady sedmáct obecných zásad, které jsou částečně převzaté ze strategií na národní i unijní úrovni a praxe jiných států vykazujících pokrok a úspěšnost jakožto inspirace pro Českou republiku. Nejvýznamnějším dokumentem, z kterého jsou principy ve větší míře převzaty, je **Akční plán pro eGovernment na období 2016-2020**, jenž byl přijat Evropskou komisí ke dni 19. dubna 2016.⁵⁸

První princip spočívá v poskytování služeb ze strany veřejné správy především ve formě elektronické a samoobslužné. Nicméně musí být ošetřeno i poskytování daných služeb osobám, které je mohou využívat pouze tradičním listinným způsobem. Ačkoliv jsou

⁵⁵ Digital Economy and Society Index (DESI) 2020. *EU4Digital* [online]. EU4Digital, © 2021. [cit. 15.1. 2021]. Dostupné z:

[https://eufordigital.eu/library/digital-economy-and-society-index-desi-2020/#:~:text=The%20Digital%20Economy%20and%20Society%20Index%20\(DESI\)%20is,Integration%20of%20digital%20technology,%20and%20Digital%20public%20services](https://eufordigital.eu/library/digital-economy-and-society-index-desi-2020/#:~:text=The%20Digital%20Economy%20and%20Society%20Index%20(DESI)%20is,Integration%20of%20digital%20technology,%20and%20Digital%20public%20services).

⁵⁶ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 2. Dostupné z:

https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Cesko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

⁵⁷ Informační koncepce ČR. *Digitální Česko* [online]. © 2021. [cit. 20.2. 2021]. Dostupné z:

<https://www.digitalnicesko.cz/informacni-koncepce-cr/>

⁵⁸ Nový portál pro zlepšování služeb eGovernmentu v EU - Procesní modelování. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 5.3.2021]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/akcni-plan-pro-egovernment-2016-2020.aspx?q=Y2hudW09Mg==>

tedy služby založeny na zásadě **standardní digitalizace**, musí k nim existovat asistovaná alternativa, ať se již služby převádí z původních listinných do elektronických a nebo se na základě nových digitálních služeb vytváří jejich asistovaná varianta. Elektronické služby poskytované veřejnosti mají splňovat zároveň zásadu **podpory začlenění a přístupnosti**, kdy je nezbytné, aby při tvorbě daných služeb byla respektována variabilita možností adresátů služeb tzn. jejich schopnost služby využívat z hlediska věku, inteligence aj. omezení.⁵⁹

Další zásada se váže především na informační služby a na informace jako takové, neboť stanoví, aby údaje byly vkládané do informačních systémů veřejné správy a jinak poskytované veřejné správě **pouze jednou** a tudíž nedocházelo k tvoření jejich duplicitů.

Občané a další osoby spadající do veřejnosti vkládající své údaje k rukám orgánům veřejné správy či v pozici účastníka ve správním řízení aj. procesu by zároveň měli mít možnost průběžné kontroly svých dat, jejich případné opravy a možnost sledování průběhu daného správního procesu na základě principu **otevřenosti a transparentnosti**.

Poskytování elektronických služeb či jiná činnost spjatá s informačními a komunikačními systémy veřejné správy by měla být od jejich samotného začátku **důvěryhodná a bezpečná** např. v oblasti zajištění ochrany osobních údajů skrze uplatňování zásad záměrné a standardní ochrany osobních údajů již ve fázi tvorby.

Některé zásady se obracejí spíše k funkčnosti služeb i mimo území státu, jež je jejich původcem a poskytovatelem, a sledují záměr prosazení na jednotném mezinárodním trhu. Jedná se o **standard přeshraničního přístupu** a **standard interoperability**. Veřejné služby mají být nejen dostupné za hranicemi státu, ale zároveň mají být využitelné způsobem zabezpečující volný pohyb údajů a elektronických služeb na území Evropské unie.⁶⁰

Naproti tomu princip **jednoho státu** je založen na spolupráci orgánů veřejné moci, v které hraje hlavní roli jednotný přístup k vytváření a poskytování veřejných elektronických služeb. Jednotliví aktéři mají zároveň být **připraveni na možné změny** v technologii, právní úpravě či požadavků v rámci jednotlivých projektů a bezodkladně tomu nejen přizpůsobovat služby již zavedené, ale zároveň při jejich zavádění musí s takovými možnými změnami počítat a budovat je způsobem, který umožní na změny včasné reagovat.

Činnosti orgánů veřejné správy se týká také zásada **vnitřně pouze digitálně**, která právo na listinné dokumenty přiznává pouze veřejnosti jakožto klientům veřejné správy.

⁵⁹ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 18. Dostupné z:

https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Cesko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

⁶⁰ Tamtéž

Občané mají právo dožadovat se vstupů a výstupů tradiční formou listinné podoby např. v rámci podání či doručení rozhodnutí orgánu veřejné moci, zatímco naproti tomu orgány veřejné moci mezi sebou mají komunikovat primárně elektronicky obzvláště co se sdílení dat týče pokud tomu okolnosti nebrání, ledaže by bylo více efektivní či hospodárné danou aktivitu provést písemným způsobem.⁶¹

E-government jako platforma musí být architektována způsobem odpovídajícím co nejlépe každodenním procesům, které veřejnost činí k dosažení svých práv a naplnění povinností.

Ostatní zásady aplikace IKČR jsou známé z předchozích koncepcí a pojetí e-governmentu jako takového. Jedná se například o princip otevřených dat, uživatelskou přívětivost a konsolidaci a propojování informačních systémů veřejné správy.

3.3.1.2 Principy pořizování, vytváření, správy a provozování informačních systémů veřejné správy

Realizace úspěšného rozvoje a zdařilé koordinace procesů směřujících k pozitivní proměně e-governmentu a služeb, jež zahrnuje, je podmíněna následujícími zásadami, které rozvíjí výše uvedené principy a směřují k dosažení cílů IKČR. Všech sedmnáct zásad v dokumentu uvedených dohromady vytváří základní rámec předpokladů v procesní rovině modernizace veřejné správy pomocí novodobých technologií.

Primární zásadou, která musí provázet všechny rozhodující procesy budování, provozování apod. procesů spojených s informačními systémy, je zaměření prvořadě na klienta ať už jím je veřejnost v rámci elektronických služeb, či samotné orgány veřejné správy v rámci vnitřních systémů sloužících pro vykonávání jednotlivých úkonů patřících do jejich pravomocí. **Na prvním místě je vždy klient**, jehož zájmem je nejen fungování určité služby, ale především její přínos po kvalitní a efektivní stránce.⁶²

Nejčastějšími zásadami v této oblasti jsou ty, které upravují jednotlivé druhy řízení v dílčích oblastech celého procesu zavádění a udržování jednotlivých systémů v problematice e-governmentu a informačních a komunikačních technologiích spjatých s výkonem veřejné správy. Jedná se o **řízení architektury, řízení požadavků a změn, řízení výkonnosti**

⁶¹ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 19. Dostupné z:

https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Cesko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

⁶² BOKŠA, Michal a kolektiv. *Digitální Česko v digitální Evropě*. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola, 2019. s. 13.

a kvality, řízení zodpovědnosti za služby a systémy, řízení katalogu služeb, procesní řízení, řízení přínosů a hodnoty, řízení kapacit zdrojů a řízení financování ICT. V zásadě koncepce obsahuje principy určující požadavek na aktualizaci jednotlivých systémů, vyhodnocování incidentů, požadavků a zpětné vazby, vyhodnocování výkonnosti a kvality formou auditů, jasně definované přínosy pro veřejnost či úřad, dostatečné množství a kvalitu jednotlivých pracovníků, vlastníka pro každou službu určujícího strukturu a procesy výkonu společně s nezbytností jeho odpovědnosti apod.⁶³

V neposlední řadě velmi důležitou zásadou je také **udržování a podporování vyváženého vztahu** mezi zadavatelem a dodavatelem tzn. partnerského vztahu veřejné správy s dalšími subjekty ať již se taktéž jedná o orgán veřejné moci či jinou právnickou osobu z oblasti soukromého sektoru.

Jelikož informační systémy veřejné správy jsou z hlediska technologického prostředí komplikovanou oblastí vyžadující nejlepší možnou kvalitu a funkcionalitu, je nutné zajistit, aby správce měl přístup k programovým kódům, disponoval právy k užívání daného informačního systému jakožto předmětu licenčního práva a v rámci své pravomoci rozhodovat o daném systému měl možnost pověřit správou nebo úpravou systému i třetí nezávislé osoby, které se liší od zadavatele v roli správce a od dodavatele. Bez uvedených náležitostí a detailní dokumentace informačního systému by bylo obtížné z pohledu třetí osoby či osoby jinak se systémem neseznámené ho upravit v návaznosti na požadavky v případě komplikací v řádné funkčnosti či nedostatečnosti systému z pohledu bezpečné praxe nebo případného pokroku určité technologie.

⁶³ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 23. Dostupné z: https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Ce_sko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

3.4 Studie veřejné správy 2020

Studie veřejné správy jsou analytické materiály zveřejňované každoročně firmou CEEC Research, které pojednávají o míře naplňování plánů v rámci modernizace a snah zefektivnit činnost veřejné správy a uskutečňování dílčích cílů. Snaží se tedy interpretovat závěry z provedených šetření vztahujících se k pokroku ve společnosti a poskytnout přehled nejen odborné veřejnosti ale i laikům. Studie veřejné správy 2020 se váže především na strategické dokumenty, jejichž platnost byla stanovena na období v minulosti počínaje a v roce 2020 konče. Studie pojednává o průběhu plnění cílů a jejich konkrétnějších tzv. implementačních plánů dvou dokumentů:

1. Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020
2. Akční plán pro eGovernment na období 2016-2020

CEEC Research je známou společností v oblasti poskytování informací o dění v jednotlivých sektorech ekonomiky v rámci České republiky a dalších zemí Evropy a to formou tvorby výzkumů a analýz. Při svém vzniku v roce 2005 se v rámci své analytické činnosti firma soustředila především na stavební odvětví. Nicméně svou činnost nadále rozšiřovala v letech 2010, 2012 a 2015. Prvně svou činnost obohatila oblastí projekčních prací a následně v roce 2012 o kompletní analytické pokrytí sektoru veřejných zakázek určených mimo jiné i pro potřeby využití informačních a komunikačních technologií resp. elektronizace veřejné správy. Poslední rozšíření se týkalo zpracovávání analýz strojírenské činnosti na území České republiky a činnosti zemědělství na území Slovenské republiky.⁶⁴

Šetření Studie veřejné správy 2020 proběhlo dotazníkovou převážně elektronickou formou v podobě interview s vybranými zástupci podstatných pozic v hierarchii jednotlivých veřejných subjektů. Skupina respondentů zahrnovala starosty, vedoucí odborů na úřadech na úrovni krajů a obcí, vedoucí odborů a náměstky z ministerstev, náměstky z krajů, ředitele ze státních organizací a úřadů aj. vedoucí pracovníky. Počet respondentů na úrovni ministerstev činil 43, na úrovni státních organizací 13, na úrovni krajů 34 a místní samospráv 234.

Dohromady se analýza skládá z osmi kapitol, přičemž každá je věnována určitému tématu a problému jako je např. financování aktivit veřejné správy z Evropských strukturálních a investičních fondů, efektivní management ve veřejné správě, řízení lidských zdrojů, nejednotnost úkonů a poskytování služeb ze strany veřejné správy, dopad koronaviru

⁶⁴ CEEC Research - O nás. *CEEC Research* [online]. CEEC Research, © 2021. [cit. 28.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceec.eu/about-us/>

na činnost veřejné správy a témata vztahující se k e-governmentu. E-governmentu jakožto předmětu zaměření diplomové práce a konkrétně porovnání aktuální situace se věnují nebo dotýkají přímo tři kapitoly studie, kapitola první, třetí a sedmá.

První kapitola se zabývá byrokratickou zátěží doléhající především na úřady a otázkou, zda e-government napomáhá k jejímu snižování.

Většina zúčastněných osob v rámci dotazování k roli e-governmentu v dnešní době v daném problému uvedlo, že má pozitivní vliv, ačkoliv se na něm pouze podílí a nejedná se o jediný podpůrný nástroj. Podle 68 % respondentů jde tedy o pomoc k odbourání byrokratické zátěže ze strany elektronizace veřejné správy působící současně s jinými procesy, zatímco 14 % v e-governmentu spatřuje hlavní příznivý prostředek. Zbylá část dotazovaných v e-governmentu odmítá myšlenku, že by e-government jakkoliv pomohl k snížení zátěže.

Hlavními uvedenými důvody proč nelze v současné době dosáhnout snížení byrokratické zátěže navzdory pokroku v elektronizaci veřejné správy je především komplikovaná a mnohdy si navzájem odporující legislativa. Úřady, další instituce a občané jsou stále zatíženi povinnostmi zahrnující předkládání a práci s klasickými písemnostmi papírové podoby. Ačkoliv krize v souvislosti s virem COVID-19 podrobila e-governmentu testu s pozitivním výsledkem pro využívání elektronické komunikace a systémů dle názorů ve studii zahrnutých. Primátor hlavního města Prahy Zdeněk Hřib vidí v elektronizaci veřejné správy jednu z priorit, aby bylo možné dosáhnout snížení dané zátěže. Snahu o vytvoření digitálního prostředí sloužícího občanům k obstarání všech každodenních záležitostí a k využití ze strany úředníků v jejich činnosti uvádí jako přednostní cíl.⁶⁵

Kapitola třetí hodnotí naplnění vizí Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014-2020, přičemž je většina respondentů názoru, že naplnění cíle dobudování funkčního rámce e-governmentu je jednou z nejméně úspěšných oblastí a podařilo se ho dosáhnout lépe než cílů ostatních souvisejících např. se zavedením systému hodnocení veřejné správy. Ačkoliv se však jedná o pokrok vážící se k dané koncepci v oblasti elektronizace veřejné správy v porovnání s ostatními znatelnější, je nutné podotknout, že přesto se dle dotazovaných nepodařilo dosáhnout úspěšnosti v dosažení vytyčených záměrů na 100 %, nýbrž pouze na 57 %.

⁶⁵ *Studie veřejné správy 2020*. Praha: CEEC Research, 2020. s. 5-7.

V rámci poskytnutých interview se však názory na elektronizaci veřejného sektoru rozcházejí. Poslankyně Parlamentu České republiky Barbora Kořanová stojí v rámci svého k studii poskytnutého pohledu na straně s pozitivním stanoviskem, kdy uvádí, že se podařilo dosáhnout efektivnější a modernější veřejné správy s hmatatelným důkazem, kterým je především přijatá dle jejích slov kvalitní legislativa např. zákon o právu na digitální služby. Nicméně naproti tomu stojí negativní postoj zástupce města České Lípy prvního místostarosty Jaroslava Turnhøfera, jenž vývoj elektronizace české veřejné správy hodnotí jako nedostačující, neboť nepocituje existenci výraznějších a konkrétních výsledků. Dle jeho mínění by stát měl této oblasti věnovat mnohem větší pozornost z hlediska finančního, materiálního i odborného.⁶⁶ Žádné hmatatelné důkazy naplňování plánovaného rozvoje e-governmentu nezaznamenal ani ministerský rada v resortu Ministerstva dopravy Martin Najman vyjadřující se k Akčnímu plánu pro eGovernment, jak je uvedeno v kapitole sedmé.

Kapitola sedmá je věnována analýze a posuzování naplnění Akčního plánu pro eGovernment na období 2016-2020, jehož provedení si z pohledu dotazovaných zástupců státní správy vede podstatně hůře, než předchozí strategický dokument.⁶⁷ Z obecného pohledu se dle studie podařilo dosáhnout zavedení e-governmentu do činnosti veřejné správy na běžné každodenní úrovni a zkvalitnění komunikace veřejné správy s občany a mezi úřady navzájem, jakožto hlavních cílů celé koncepce, pouze na 38 %.

Navzdory skutečnosti, že poslankyně Barbora Kořanová se i k plnění Akčního plánu pro eGovernment vyjadřuje kladně, studie tento názor přebíjí převažujícím počtem negativních postojů. Čtyři další respondenti zahrnutí do zveřejněných interview se staví záporně k dané věci z důvodu nedostatečného a příliš pomalého naplňování cílů, kdy Česká republika za ostatními členskými státy Evropské unie spíše zaostává a pohybuje se na pomezí podprůměrnosti využívání plného potenciálu digitální služeb. Daná tvrzení opírá např. poslankyně Parlamentu České republiky Věra Kovářová o výsledky Zprávy o digitalizaci veřejné správy ČR, jež zpracoval Nejvyšší kontrolní úřad (dále také "NKÚ").⁶⁸

Dle úsudku prezidenta NKÚ je tzv. digitální revoluce nadále spíše přáním a jeho realizování brání stav legislativy, její pomalé, drobné změny a roztříštěnost, zatímco podle starosty obce Pěncín Ivana Matějčka o současném stavu e-governmentu vypovídá např. neúplná funkčnost a ne zcela přívětivé uživatelské prostředí elektronických služeb.⁶⁹

⁶⁶ *Studie veřejné správy 2020*. Praha: CEEC Research, 2020. s. 12-15.

⁶⁷ *Studie veřejné správy 2020*. Praha: CEEC Research, 2020. s. 47.

⁶⁸ *Studie veřejné správy 2020*. Praha: CEEC Research, 2020. s. 45 a 46.

⁶⁹ *Studie veřejné správy 2020*. Praha: CEEC Research, 2020. s. 46 a 47.

Obsah textu sedmé kapitoly se však vrací zpět k tématu kapitoly první pojednávající o byrokratické zátěži. Zajímavým faktem je, že v kapitole sedmé jsou oproti závěrům první kapitoly pesimističtější názory i čísla dané postoje vyjadřující, neboť minimálně poloviční část respondentů prezentující veřejnou správu má dojem, že e-government nesplnil funkci odbourání byrokratické zátěže a to ani v postavení občana nebo na straně úřadu.

3.5 Hodnocení aktuálního stavu digitalizace ČR dle indexu DESI

Digital Economy and Society Index neboli také v překladu index digitální ekonomiky a společnosti tzv. DESI je jedním z ukazatelů vývoje jednotlivých členských států Evropské unie v oblasti digitální revoluce a dá se tak dle něj zhodnotit, jak si Česká republika vede ve srovnání s ostatními státy v rámci Evropské unie.

Ukazatel je rozdělen na několik částí a to na pokrok v oblasti kolektivity, lidského kapitálu, využívání internetových služeb, integrace digitálních technologií, digitálních veřejných služeb a výzkumu a vývoje ICT. Nicméně nejdůležitějšími tematickými oblastmi hodnocení jsou ty v první pěti vyjmenované.⁷⁰

Evropská komise využívá indexu DESI od roku 2014, přičemž, poslední dokument obsahující analýzu pokroku jednotlivých států byl vydán 11. června 2020 a byl zpracován na základě dat z roku 2019.

Česká republika se na základě indexu DESI pohybuje převážně pod průměrem a její vývoj je oproti některým státům pomalý, neboť se za jeden kalendářní rok v tabulce pohybuje o jedno místo. Dnes stojí ČR na 17. pořadí, zatímco v roce 2019 byla na 18. a v roce 2018 na 19. místě. Nejsilnějšími oblastmi, v kterých je znatelný pozitivní vývoj, jsou integrace digitálních technologií, lidský kapitál a využívání internetových služeb. Nejhuře hodnocenou sférou je pro ČR konektivita, kdy v žebříčku členských států klesla z 19. místa na 24. pozici. Pokles byl zaznamenán také o jedno místo z 21. na 22. v rámci hodnocení zaměřeného na téma digitálních veřejných služeb.⁷¹

Česko v rámci posuzované doby v souvislosti s přijetím strategií směřující k digitalizaci České republiky (viz kapitola o vládním programu "Digitální Česko") přispělo k digitalizaci veřejné správy a veřejných služeb a začalo realizovat jednotlivé kroky uvedené v plánech realizace daných strategií. Zároveň byl přijat zákon o právu na digitální služby a nemálo se na vývoji země také podepsalo propuknutí pandemie viru COVID-19, neboť se zvýšila potřeba využívání elektronických především internetových služeb veřejností např. v rámci komunikace s úřady a řešení životních situací distanční formou.

⁷⁰ The Digital Economy and Society Index (DESI). *Shaping Europe's digital future* | *Digital Economy & Society* [online]. European Commission. [cit. 15.2. 2021]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

⁷¹ *Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2020: Česko* [online]. European Commission. [cit. 10.2. 2021]. s. 3. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66939

3.6 Závěr a shrnutí k současnému stavu a vývoji elektronizace veřejné správy

Současný stav a možný vývoj do budoucna České republiky v rámci elektronizace veřejné správy a jejích jednotlivých služeb lze hodnotit z hlediska nejednoho ukazatele a dokumentu. Jelikož je v moderní společnosti a spolupráci jednotlivých společností z hlediska států jako jejich uskupení důležité brát v úvahu i mezinárodní úroveň resp. především působení unijního práva, výraznou vypovídající hodnotu má především postavení jednotlivých států z hlediska jejich pokroku a konkurenceschopnosti v daném prostředí Evropské unie.

Česká republika se pohybuje pod průměrem na rozdíl od dalších vyspělých zemí EU, ačkoliv si klade za cíl se nejen inspirovat jednotlivými úspěšnými státy, ale uspět na základě vlastních inovativních aktivit.

Nicméně navzdory faktu, že k dosažení daných vizí bude třeba značné práce, Česká republika určitá zlepšení vykazuje a stát prokazuje snahu se v této oblasti iniciovat a stavět danou problematiku na pozici jedné z významných priorit státních politik. Na základě hodnocení DESI, poznatků Studie veřejné správy 2020 i Souhrnné zprávy o digitalizaci veřejné správy ČR vydané NKÚ je však patrné, že pokroky se zatím dějí pouze v mírném tempu a bylo by vhodné jejich urychlení.⁷²

Napomoci k urychlení tempa pokroku by přispělo odstranit nejednoznačnost a nekonzistence kompetencí jednotlivých subjektů řídících elektronizaci veřejné správy jako celek nebo v jejich dílčích oblastech představující jednotlivé služby a systémy. Dále by napomohlo posílit početní zapojení odborníků na ICT, jejich motivace a podpora vzdělávání v oblasti ICT.

Pomalý vývoj však není jedinou překážkou, neboť i přes hmatatelné výsledky, kterým je například relativně nově přijatý zákon o právu na digitální služby, je potřeba, aby dané změny byly pozitivně vnímány a přijímány ze strany veřejnosti. Zákon o právu na digitální služby je sice úspěchem poskytující občanům ČR možnost využívat elektronického přístupu k hojnému počtu veřejných služeb, ale v praxi je skupina uživatelů daleko menší, než okruh osob, jenž veřejné elektronické služby nepoužívá např. Portál občana poskytuje cca 120 online služeb, ale registrovaných uživatelů bylo ke konci roku 2019 pouze

⁷² *Souhrnná zpráva o digitalizaci veřejné správy v ČR* [online]. Praha: Nejvyšší kontrolní úřad, 2019. [cit. 12.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/zprava-o-digitalizaci-verejne-spravy.pdf>

45 000 (0,7% českých občanů ve věku od 15 do 64 let.).⁷³ Problém tkví v motivaci lidí tyto služby využívat místo tradičních způsobů poskytování veřejných služeb. Motivovat veřejnost lze cestou vytvoření co nejvíce uživatelsky přívětivého a srozumitelného prostředí, které bude zároveň důvěryhodné, bezpečné a jednotné. Vytvoření přátelského prostředí je jeden z cílů a princip klienta na prvním místě je prosazován v rámci zakotvení v jednotlivých strategiích, nicméně z hlediska převedení plánů do reality dle názorů uvedených např. ve Studii veřejné správy 2020 či v závěrech Souhrnné zprávy o digitalizaci veřejné správy v ČR ze strany NKÚ nebylo zatím v současnosti cílů plně dosaženo.

V souvislosti s nemocí COVID-19 a omezením fyzického kontaktu se důležitost využívání elektronických služeb potvrdila, neboť komunikace uvnitř veřejné správy a navenek vůči veřejnosti je důležitým aspektem pro zajištění efektivní správy věcí veřejných ve všech jejích působnostech.

Užitečnost elektronických služeb se projevila především v resortu zdravotnictví a ve školství např. v podobě fungování různých aplikací (e-recepty, e-rouška), informačních portálů např. s informacemi ohledně šíření viru či specializovaná stránka ministerstva školství obsahující praktické tipy pro učení na dálku atd.

Pokud bychom však přirovnali poskytování a využívání elektronických služeb ze strany veřejné správy k elektronickým službám na trhu soukromého sektoru, je na tom soukromý sektor podstatně lépe, neboť např. elektronické bankovníctví je několikanásobně pokročilejší službou využívanou téměř všemi.⁷⁴

⁷³ *Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2020: Česko* [online]. European Commission. [cit. 10.2. 2021]. s. 14. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66939

⁷⁴ *Souhrnná zpráva o digitalizaci veřejné správy v ČR* [online]. Praha: Nejvyšší kontrolní úřad, 2019. [cit. 12.2. 2021]. s. 29-30. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/zprava-o-digitalizaci-verejne-spravy.pdf>

4. E-government

Současná podoba e-governmentu má základ především ve strategických dokumentech přijímaných vládou od roku 2007 např. v koncepci zvané Efektivní veřejná správa a přátelé veřejné služby - Strategie realizace Smart Administration v období 2007 - 2015 a dále v následujících koncepcích.

Jedná se tedy o zavádění užívání moderních informačních a komunikačních technologií do správy veřejných záležitostí se záměrem odstranění s postupem doby neefektivních tradičních způsobů a jejich problémů a přiblížení činnosti veřejné správy potřebám moderní společnosti a především potřebám samotných občanů. E-government má pozitivně působit nejen navenek ale i vnitřně. Veřejnosti jakožto klientům veřejné správy by měl zajistit dostupné, jednoduché, přátelské a efektivní poskytování elektronických služeb, které jsou nástrojem k splnění jejich závazků a povinností vůči státu a zároveň k uplatnění nároků a práv vůči veřejné správě a dalším osobám. Úředníkům by e-government měl být oporou a prostředkem k efektivnímu, standardizovanému výkonu veřejné správy skrze elektronické služby a informační systémy, díky kterým je snazší dosáhnout na k práci potřebná v systémech zanesená data.⁷⁵

Největším úspěchem elektronizace veřejné správy mezi zavedenými systémy a službami tvořící e-government jako celek jsou datové schránky, síť kontaktních míst veřejné správy Czech POINT a systém základní registrů. Symbolem e-governmentu se v roce 2008 stal tzv. eGON na základě Strategie implementace e-governmentu v území. Hlavní myšlenkou, jež eGON představuje, je propojení jednotlivých částí e-governmentu navzájem, jakoby se jednalo o živý organismus, který by nemohl fungovat bez některé jeho části. Dosvědčuje to především podoba eGONa odpovídající člověku a znázornění částí e-governmentu jako jeho orgánů a dalších významných částí (mozek, srdce, oběhová soustava, prsty) viz obrázek č. 2 v příloze.⁷⁶

Prsty eGONA představují kontaktní místa veřejné správy tedy síť Czech POINT již výše uvedenou. Prsty by však neplnily svou funkci bez existence oběhové soustavy, kterou tvoří Komunikační infrastruktura veřejné správy (dále také "KIVS").

⁷⁵ *Informační koncepce České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. s. 2. Dostupné z: https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Cesko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

⁷⁶ *Strategie implementace eGovernmentu v území*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008. s. 1-3.

Srdce, bez kterého by nemohl e-government být uplatňován a uveden v život, charakterizuje legislativa jakožto právní prostředí určující podmínky chodu a jednotlivého uplatňování elektronizace veřejné správy. Symbol eGONa v době jeho vytvoření za nejdůležitější zákon považoval zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Mozek symbolizující zpracovávání dat, jejich uchovávání a sdílení zastupují základní registry. Bez potřebných informací a jejich správného uchopení by systém nemohl splňovat svojí práci, neboť údaje a jejich správná forma jsou potřebné pro činnost veřejných i soukromých institucí v každodenní praxi.⁷⁷

K eGONovi se v roce 2011 přidal symbol nazvaný Klaudie, představovaný jako partnerka eGONa viz obrázek č. 3 v příloze. Klaudie představuje zavedení do systému e-governmentu tzv. cloud computing. Cloud computing je nástroj sdílení hardwarového i softwarového kapitálu skrze elektronické sítě, který má zajistit efektivitu a úspěšnější vytváření a zavádění jednotlivých záměrů souvisejících s využitím moderních technologií.⁷⁸

Nicméně všechny dané zmíněné služby a jednotlivé části digitální veřejné správy jsou dále rozvíjeny a v čím dál větší míře musí odpovídat požadavkům pokroku na nadnárodní úrovni z hlediska aktualizace systémů, vytváření nových systémů a projektů ale i zajištění jejich bezprostřední bezpečnosti. V důsledku toho vznikla např. elektronická identita.⁷⁹

Moderní pokrokové technologie přináší nejen řadu možností pro zlepšení života a funkčnosti veřejné správy, ale zároveň problematiku možného zneužití technologií pro osobní, nelegální či jinak nevhodné účely. Veřejná správa je službou veřejnosti a je povinna garantovat eliminaci společenské škodlivosti, jejíž vznik by hrozil v souvislosti s poskytováním elektronických služeb. Prostředí e-governmentu a jeho další budování proto také obsahuje otázky důvěryhodnosti a bezpečnosti, které souvisí např. s ochranou osobních údajů a kybernetickou bezpečností.

⁷⁷ *Strategie implementace eGovernmentu v území*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008. s. 1-3.

⁷⁸ Ministerstvo vnitra představilo Klaudii, nový symbol eGovernmentu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-predstavilo-klaudii-novy-symbol-egovernmentu.aspx>

⁷⁹ Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

4.1 Aktéři a koordinace e-governmentu

Nejvýznamnějším a nejvýše hierarchicky postaveným aktérem v rámci organizační struktury pro elektronizaci veřejné správy je **Rada vlády pro informační společnost** (dále také “RVIS”). Rada vlády pro informační společnost vznikla na základě usnesení vlády v roce 2014 a vykonává funkci stálého iniciačního, koordinačního a odborného poradního orgánu vlády v oblasti elektronizace veřejných služeb ve vztahu k reformě veřejné správy, v oblasti e-governmentu a řízení prováděcích činností strategických dokumentů, kterými je např. Informační koncepce České republiky a nebo dřívější koncepce Strategického rámce rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020.

V roce 2018 byla provedena na základě usnesením vlády změna statutu RVIS, kdy došlo k přeměně struktury orgánu, aby neodporovala nově přijaté strategické dokumentaci v rámci Vládního programu digitalizace České republiky 2018+. V souvislosti s danou skutečností byla zřízena funkce vládního zmocněnce pro informační technologie a digitalizaci, který stojí v čele RVIS.⁸⁰

Hlavní náplní činnosti RVIS je dohled, projednávání a schvalování klíčových výstupů ve vztahu k projektům, definování postojů České republiky k nařízením ze strany EU např. k nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (zvané také “eIDAS”). Mezi další okruhy pravomocí patří i zavádění jednotných pravidel pro schvalování investičních záměrů a pravidel centrálního nákupu zboží a služeb vážících se na informační a komunikační technologie a jejich zapojování do veřejné správy.⁸¹

Významnou funkci má však i vláda samotná a to v rámci mezivládního vyjednávání na úrovni Evropské unie, schvalování jednotlivých realizačních dokumentů atd.

V hierarchii pod Radou vlády pro informační společnost stojí jako významný orgán veřejné moci s koordinační pravomocí **Ministerstvo vnitra** (dále také “ministerstvo” nebo zkratkou “MV”). Ministerstvo vnitra navrhuje a stanoví návrhy strategií a řízení jejich realizace v oblasti datových schránek, základních registrů, kontaktních míst veřejné správy

⁸⁰ *Vládní program digitalizace České republiky: Úvodní dokument* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 20.1. 2021]. s. 1. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/vladni-program-digitalizace-ceske-republiky-2018-digitalni-cesko-uvodni-dokument.aspx>

⁸¹ Rada vlády pro informační společnost. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rada-vlady-pro-informacni-spolecnost.aspx>

a dále ve vztahu ke komunikační infrastruktuře apod. Kompetence ministerstva jsou zakotvené nejen v normách kompetenčního zákona, ale také v jednotlivých zákonech vztahujících na zmíněné oblasti e-governmentu např. v zákoně o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, zákoně o informačních systémech veřejné správy a zákoně o elektronické identifikaci.

V obecné rovině je ministerstvo významným dohledem a koordinátorem s širokým okruhem pravomocí a zároveň povinností v procesu digitalizace veřejné správy i udržování stávajících systémů fungujících na základě informačních a komunikačních technologií. Mezi povinnosti a kompetence MV patří např. zřizování a správa datových schránek, koordinace a vytváření podmínek pro činnost kontaktních míst veřejné správy, kontrola zda orgány veřejné správy dodržují povinnosti upravené zákonem o informačních systémech veřejné správy, ukládání opatření směřující k nápravě nedostatků a ukládání trestů za přestupky obsažené v zákoně o informačních systémech veřejné správy, spolupráce s ostatními orgány veřejné moci a zajišťuje tvorbu metodických pokynů v oblasti e-governmentu v jeho působnosti.⁸²

Organizačně je MV rozděleno na sekce v čele s náměstkem a dále členěné na odbory, které mají svého ředitele odboru a jednotlivá oddělení. Oblastí digitalizace veřejné správy se zabývá Sekce informačních a komunikačních technologií, do které spadá:

- Kancelář náměstka ministra vnitra pro řízení sekce informačních a komunikačních technologií
- Odbor e-governmentu
- Odbor Hlavního architekta e-governmentu
- Odbor kybernetické bezpečnosti a koordinace informačních a komunikačních technologií⁸³

Hlavním důležitým odborem z uvedených útvarů z hlediska zodpovědnosti za koordinaci a vedení rozvoje elektronické veřejné správy je především **Odbor Hlavního architekta e-governmentu** (dále také “odbor”), neboť mu je přiznána nadresortní působnost. Za ministerstvo provádí činnosti a vykonává povinnosti svěřené MV především zákonem o informačních systémech veřejné správy a usnesením vlády č. 86 ze dne 27. ledna 2020.

Jedná se o odbornou část veřejného orgánu, jejíž existence je důležitá z hlediska potřeby centrální autority pro koordinaci a řízení procesů digitalizace veřejné správy.

⁸² § 4 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

⁸³ Organizační struktura. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/organizacni-struktura-362751.aspx>

Mezi hlavní pracovní náplň Odboru Hlavního architekta e-governmentu patří řízení rozvoje sdílených služeb e-governmentu a jejich efektivní využití, posuzování a schvalování vybraných projektů v oblasti elektronizace veřejné správy a informačních a komunikačních technologií vznikajících na půdě veřejného sektoru a zajišťování jejich kontroly a oprav před podpisem závazné smlouvy či vypsáním veřejné zakázky na daný projekt.

Dále působí jako centrum digitálních znaleckých posudků se zahrnutím možných idejí vhodného rozvoje a podpory, věnuje se připomínkám k souladu legislativy s požadavky a cíli veřejné správy ve vztahu k vývoji moderní digitální společnosti ve veřejném sektoru. Především v neposlední řadě do jeho působnosti neopomenutelně patří stanovování architektonických a obdobných standardů pro digitalizaci veřejné správy společně s podporou digitální gramotnosti a jejího zvyšování cestou vyhledávání a sdílení praxe s pozitivními dopady s dalšími jednotlivými orgány veřejné správy.⁸⁴

Odbor Hlavního architekta e-governmentu zahrnuje pozici Národního koordinátora otevřených dat, který řídí, koordinuje a podporuje otevřená data. Nicméně odbor rovněž stojí ve funkci **Pracovního výboru pro architekturu a strategii**, jenž patří do struktury Rady vlády pro informační společnost. Pracovní výbor zasedá v časovém intervalu jednoho zasedání uskutečného za dva měsíce, přičemž plní úkol základny pro sdílení architektonických znalostí a zkušeností, čímž přispívá k meziresortní koordinaci rozvoje architektury na úrovni státní správy a samosprávných územních celků (krajů a obcí). Skládá se ze zástupců resortních uskupení a dalších subjektů jako jsou Svaz měst a obcí a Asociace krajů.⁸⁵

Pod ministerstvo vnitra spadá jako jeho podřízená organizační složka státu **Správa základních registrů**, která představuje úřad zajišťující provoz základních registrů a vazeb mezi jednotlivými informačními systémy na úseku jeho působnosti.

Společně s ministerstvem vnitra a jeho jednotlivými úseky však spolupracují další důležité aktéři, bez jejichž vlivu a činnosti by nemohl proces elektronizace veřejné správy fungovat, neboť se jedná o velice složitou a zároveň finančně nákladnou projektovou oblast.

Ministerstvo financí je jedním z důležitých orgánů, který zajišťuje priority směrem ke státním institucím v oblasti finančního řízení a auditu.

⁸⁴ Agenda odboru hlavního architekta eGovernmentu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 26.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu-agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu.aspx?q=Y2hudW09MTA%3d>

⁸⁵ Agenda odboru hlavního architekta eGovernmentu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 26.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu-agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu.aspx?q=Y2hudW09MTA%3d>

Je nutné brát v potaz, že nejen zřízení jednotlivých systémů a služeb v digitálním prostředí stojí nemalé peníze, ale zároveň jejich průběžné udržování v chodu a aktualizace v souvislosti s dalším technologickým pokrokem je značně nákladná. V činnosti ministerstva financí je podstatné tyto skutečnosti zahrnout a v efektivní a hospodárné míře prosadit při stanovování strategií a plánů realizace strategií ve vztahu k státnímu rozpočtu aj. správě majetku státu.

Nejvyšší kontrolní úřad se pak na scéně organizace a pravomocí světa e-governmentu objevuje jako nezávislý subjekt kontrolující hospodárné a efektivní využití státních a ze zahraničí poskytnutých prostředků pro projekty e-governmentu a další investice např. formou dotací. Poskytuje zpětnou vazbu v podobě stanovisek a zpráv upozorňujících na chyby ale zároveň poukazujících na možná řešení problémů jako již např. zmíněná Souhrnná zpráva o digitalizaci veřejné správy ČR. Jeho činnost a působnost se však nedotýká krajů, obcí a společností s majetkovou účastí územních samosprávných celků a státu při hospodaření s jejich vlastními prostředky.⁸⁶

NKÚ a jeho postavení je zahrnuto již v samotném základním zákoně tj. Ústavě České republiky v hlavě páté, kde je zakotvena především jeho nezávislost na moci výkonné, zákonodárné a soudní, a zákoně č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadě, který jeho činnost a působnost upravuje a konkretizuje.

Nicméně ve sféře zajištění kontroly a především ochrany některých elementů e-governmentu a využívání jeho jednotlivých systémů a složek existují další podstatné úřady. Mezi tyto prominenty se řadí např. **Úřad pro ochranu osobních údajů** a **Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost**. Působnost Úřadu pro ochranu osobních údajů sahá nejen do ochrany osobních údajů ale i do oblastí e-governmentu v případě elektronických identifikátorů, elektronických komunikací aj.⁸⁷

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost byl založen na základě novelizace zákona o kybernetické bezpečnosti zákonem č. 205/2017 Sb. a ve složení z předních odborníků zajišťuje kybernetickou bezpečnost, ochranu kryptografickou a ochranu utajovaných informací v oblasti informačních a komunikačních systémů. Běžné činnosti daného úřadu zahrnují např. tvorbu národních bezpečnostních standardů kyberbezpečnosti

⁸⁶ Postavení a působnost. *NKÚ* [online]. Nejvyšší kontrolní úřad, 2020. [cit. 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/postaveni-a-pusobnost/>

⁸⁷ § 11 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech a § 87 odst. 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.

a informačních systémů, tvorba národních strategií kyberbezpečnosti, vývoj a výzkum, osvěta a podpora vzdělání v oblasti kyberbezpečnosti.⁸⁸

Regulaci trhu a podmínky pro podnikání v rámci elektronických komunikací zajišťuje ústřední správní úřad **Český telekomunikační úřad**, neboť k přívětivému a efektivnímu fungování elektronických sítí zajišťující možnost vůbec využívat elektronické veřejné služby je potřeba existence a zajištění veřejné dostupnosti telekomunikačního prostředí podmiňující schopnost veřejnosti k daným službám přistupovat.

Chod uvedených orgánů veřejné moci však podporují i další instituce jakožto partneři státu, kteří napomáhají v zajištění a udržení jeho činnosti. Jedná se především o státní podniky tj. státem zakládané osoby prostřednictvím organizačních složek státu, za účelem provozování veřejných služeb a uspokojování veřejně prospěšných zájmů. Značně známým státním podnikem je Česká pošta,s.p., která provozuje činnost služby Czech POINT. Dále se jedná o podnik Státní pokladna Centrum sdílených služeb, s.p., a Národní agentura pro komunikační a informační technologie, s.p. (dále také “NAKIT”).⁸⁹

Státní pokladna Centrum sdílených služeb byla zřízená v roce 2014 rozhodnutím vlády a jejím posláním je provoz národního datového centra, zabezpečení chodu aplikací v oblasti finančního řízení státu a auditu a dalších informačních a komunikačních služeb využívaných výhradě subjekty veřejné správy.⁹⁰

Národní agentura pro komunikační a informační technologie vznikla v roce 2016 jako servisní organizace ministerstva vnitra poskytující informační a komunikační služby, přičemž se snaží ICT dále rozvíjet s přihlédnutím na potřeby jejich uživatelů společně s udržením jejich bezpečnosti.⁹¹

Na nejzazší úrovni jako aktéry je možné uvést i jednotlivé **obce a kraje** resp. jejich orgány hrající roli v uvádění jednotlivých částí e-governmentu do jejich činnosti a zavádějící další projekty a poskytování elektronických služeb občanům ať již se to týká digitálních pořadníků v budovách úřadů či možnosti elektronické rezervace před samotnou návštěvou v rámci vyřizování určitých životních situací.

⁸⁸ O úřadu. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [online]. [cit. 27.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nukib.cz/cs/o-nukib/o-uradu/>

⁸⁹ *Strategický rámeček rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 41. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

⁹⁰ Státní pokladna Centrum sdílených služeb | Přímo řízené organizace. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2014. [cit. 21.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/primo-rizene-organizace/statni-pokladna-centrum-sdil enych-sluzeb>

⁹¹ O nás. *Národní agentura pro komunikační a informační technologie - NAKIT* [online]. [cit. 26.1. 2021] Dostupné z: <https://nakit.cz/o-agenture-nakit/>

Svou roli tak bez pochyb sehrává i **veřejnost** z předního pohledu uživatele, který může mít vliv z hlediska hodnocení kvality daných služeb a zaváděných systémů a to cestou nejen zvolení svých zástupců v rámci volebního práva, ale i případných peticí a stížností či jiných vyjádření se k situaci dnešní podoby a fungování e-governmentu, neboť žijeme v době vlády lidu a právě názor veřejnosti by měl být brán v potaz při budování služeb, které mají občanům sloužit.

4.2 Datové schránky a autorizovaná konverze dokumentů

4.2.1 Datové schránky

Datové schránky mají své místo v systému digitální veřejné správy od roku 2009, kdy nabyt účinnosti zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů a zastávají dnes funkci významného bezpečného komunikačního prostředku mezi orgány veřejné moci navzájem a orgány veřejné moci se soukromými subjekty tj. občany či firmami apod.

Zákon upravující datové schránky je definuje jako elektronické úložiště určené k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci (např. podání) a dodávání dokumentů fyzických osob, právnických osob a osob fyzických podnikajících.⁹²

Jedná se o elektronický prostor spravován a zřizován jednotlivým subjektům Ministerstvem vnitra sloužící jako prioritní a bezpečná forma komunikace s úřady, ať již se jedná o její aktivní či pasivní využívání tzn. kdy subjekt buď pouze subjekt skrz datovou schránkou pouze přijímá zprávy a nebo sám aktivně činní určitá podání.

Datové schránky jsou v zásadě rozlišovány dle subjektu a jeho typu, neboť od toho se dále odvozují i další práva a povinnosti. Existují datové schránky fyzických osob, fyzických podnikajících osob, právnických osob a orgánů veřejné moci a zvláště se hledí na datové schránky orgánů územních samosprávných celků. Je možné datové schránky dělit i dle toho, zda se zřizují ze zákona a nebo na žádost osoby, přičemž ze zákona se zřizují datové schránky orgánů veřejné moci a právnickým osobám zřízeným na základě zákona nebo zapsaným v obchodním rejstříku. Ostatním osoby disponují právem si nechat na žádost bezplatně datovou schránku zřídit, ovšem není to jejich povinností a tudíž mohou dále s úřady jakožto

⁹² § 2 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

orgány veřejné moci korespondovat klasickou papírovou formou. Pokud však podají formálně správnou žádost se všemi zákonem požadovanými náležitostmi, měla by takovým osobám být datová schránka zřízena do tří pracovních dnů. Výjimkou v rámci osob fyzických podnikajících jsou advokáti, daňový poradci, znalci, insolvenční správci apod., kterým je datová schránka zřizována bezodkladně po zjištění ministerstvem, že byli řádně zapsáni do zákonem stanovené evidence.⁹³

Zavedení datových schránek přineslo bezprostřední povinnost zejména orgánům veřejné moci, které pokud je to možné z povahy věci doručují datovou zprávou prostřednictvím datových schránek a to do rukou dalších OVM a zároveň ostatních osob (FO, FPO, PO). Osoby, které nejsou orgány veřejné moci nemají povinnost, ale pouze možnost a mohou upřednostňovat formu komunikace s úřady či mezi sebou dle vlastního uvážení.

Zasahuje to především do ustanovení správního řádu, kdy nejen byla přidána upřednostňovaná forma doručování ze strany orgánů veřejné moci datovou schránkou, nýbrž byla vytvořena k variantě doručování datovou schránkou odpovídající fikce doručení, od které se odvíjí další právní skutečnosti např. právní moc, vykonatelnost, možnost odvolání. Doručení nastává v okamžiku, kdy se uživatel do datové schránky přihlásí a nikoliv tedy okamžikem otevření a přečtení samotné konkrétní datové zprávy a nepřihlásí-li se uživatel ve lhůtě deseti dnů od chvíle, kdy písemnost do datové schránky dorazila, pak se považuje dokument za doručení posledním dnem dané lhůty, přičemž je doručení datovou schránkou z povahy jeho právních účinků totožné, jakoby se jednalo o doručení do vlastních rukou.⁹⁴

Každá datová schránka je opatřena jedinečným identifikátorem, avšak někteří autoři jako např. Lechner tento způsob označení kritizují a považují za důvod, proč dochází k problémům jako je doručování nesprávným osobám, neboť identifikátory nijak nevypovídají a nesouvisí s tím, komu je datová schránka zřizována. To může být nežádoucí právě z hlediska výše zmíněného doručování a je tak nutné ověřovat, zda je doručováno do správné datové schránky. Ačkoliv je dnes mnoho způsobů, jak si vyhledat datovou schránku osob dle jejich osobních údajů, přesto není vyloučena situace, kdy nemají orgány veřejné moci na základě nedostatku údajů možnost, jak si ověřit, zda datová schránka jednoznačně patří osobě, které je nutno doručovat.⁹⁵

⁹³ § 4 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

⁹⁴ § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

⁹⁵ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 157 -158.

Nicméně přesto je na datové schránky nahlíženo pozitivně z hlediska jejího zabezpečení převyšující např. bezpečnost odesílání e-mailových zpráv, neboť k datové schránce a tudíž vlastním datovým zprávám může přistupovat pouze oprávněná osoba, tudíž osoba, pro kterou byla schránka zřízena a která disponuje přístupovými údaji a má povinnost je uchovávat tak, aby nedošlo k jejich zneužití. Bezpečnostní zásady přístupu k datové schránce jsou upraveny vyhláškou MV.

K evidenci datových schránek a jejich uživatelů slouží Informační systém datových schránek (dále také "ISDS"), jehož provozovatelem je Česká pošta, která tak propojuje systém datových schránek s provozováním Czech POINTu, jakožto kontaktních míst veřejné správy, kde lze např. podat žádost na zřízení datové schránky.

V obecné rovině jsou datové schránky nejdůležitějším elektronickým nástrojem pro orgány veřejné moci a případně právnické osoby či jiné osoby, které často s OVM potřebují komunikovat. Nicméně roste i tlak a snaha motivovat ostatní osoby zejména občany k jejich využívání a to zejména v době přítomnosti nemoci COVID-19 ve společnosti, kdy bylo odesílání datových zpráv fyzických osob a firem od 2. listopadu 2020 zbaveno poplatků za soukromě zasílané datové zprávy tj. komunikace soukromých subjektů mezi sebou a nejen se státem včetně zasílání faktur, upomínek, smluv a objednávek, které nejsou nevyžádanými obchodními sděleními. Do konce nouzového stavu je tedy další motivací využívání zabezpečené elektronické komunikace v rámci datových schránek zdarma.⁹⁶

4.2.2 Autorizovaná konverze dokumentů

Konverze dokumentů je stejně jako datové schránky zakotvena v zákoně o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Je prováděna na žádost nebo z moci úřední. Na žádost konverzi dokumentů provádějí kontaktní místa veřejné správy a advokáti na základě znění § 25c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Z moci úřední tak činí orgány veřejné moci v rámci činnosti na základě jejich působnosti. Dané subjekty provádějící konverzi mají povinnost vést evidenci jednotlivých konverzí s uvedením v zákoně stanovených údajů jako je např. datum konverze a jejich pořadové číslo, které tak zaznamenávají a uchovávají na dobu deseti let od provedení konverze.⁹⁷

⁹⁶ Poštovní datové zprávy jsou po dobu nouzového stavu opět zdarma. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 8.2. 2021]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/postovni-datove-zpravy-jsou-po-dobu-nouzoveho-stavu-opet-zdarma.aspx>
⁹⁷ § 23 a 26 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Jedná se o převádění dokumentů z jedné podoby do druhé tj. převedení určité písemnosti v papírové podobě do podoby datového souboru či obsaženého v datové zprávě a naopak. Oba dva dokumenty se musí navzájem shodovat svým obsahem a mají stejné právní účinky, přičemž je tzv. výstup jakožto konvertovaná verze původního dokumentu označovaného zákonem jako vstup vždy označena doložkou o provedení konverze. Listinná podoba písemností a jeho konvertovaná elektronická verze se tak staví na roveň, pokud je určitý jedinec zatížen povinností předložení konkrétního dokumentu.

V procesu konverze musí být z konvertovaného dokumentu zřetelné, zda se jedná o originál, nesmí v něm být viditelné škrty a doplňky ohrožující věrohodnost a v případě převádění z datové zprávy musí být ověřena platnost kvalifikovaného elektronického časového razítka, elektronického podpisu aj. náležitostí, nicméně samotná konverze nemá za účel potvrzení správnosti, pravdivosti či souladu s platnými právními předpisy.⁹⁸

4.3 Czech POINT

Czech POINT je zkratka označující Český Podací Ověřovací a Informační Národní Terminál, jehož základní úprava vychází především ze zákona o informačních systémech veřejné správy, ale zároveň se ho dotýká úprava zákona o základních registrech.

Jedná se o službu a systém, který má propojovat veřejnost na jedné straně s informačními systémy veřejné správy na straně druhé cestou vytváření kontaktních míst, kde je možné si občanem vyžádat určitá data ve formě např. výpisů ze základních registrů aj. neveřejně i veřejně dostupných informací.

Prvotní podoba projektu byla v testovací podobě spuštěna dne 28. března 2007 a ostrá verze na začátku roku 2008. Nejdříve se do projektu zapojovali obce a jejich jednotlivé úřady především matriční, nicméně po vlně kritiky se tato místa začala rozšiřovat společně s rozšířením spektra poskytovaných služeb s finanční podporou ve formě dotací na pořízení a rozvoj pracovišť Czech POINTu.⁹⁹

⁹⁸ § 24 odst. 5 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

⁹⁹ ŠPAČEK, David. *eGovernment - cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 79.

Dnes dle zákona o informačních systémech veřejné správy a jeho znění § 8a jsou kontaktními místy veřejné správy:

- notáři
- krajské úřady
- matriční úřady
- obecní úřady včetně úřadů městských částí nebo městských obvodů v rámci územně členěných statutárních měst, úřadů městských částí hlavního města Prahy
- zastupitelské úřady určené ministerstvem zahraničních věcí (např. velvyslanectví a konzuláty)
- držitel poštovní licence a Hospodářská komora České republiky
- banka, pojišťovna, zdravotní pojišťovna a poskytovatel univerzální služby dle zákona o elektronických komunikacích, kterým byla přiznána autorizace k provozu kontaktního místa veřejné správy ministerstvem vnitra¹⁰⁰

Do činnosti Czech POINTu patří poskytování údajů ze základních registrů aj. rejstříků a evidencí, konverze dokumentů a přijímání žádostí v souvislosti s datovými schránkami na jejich zřízení, znepřístupnění apod., přijímání úkonů ze strany občanů jako je např. podání dle živnostenského zákona.

Czech POINT se tak stal projektem významným především pro občany jako elektronická služba umožňující větší pohodlí při získávání potřebných údajů, neboť v některých případech je i možné si informace zaslat přímo poštou domů na základě služby Czech POINT E-SHOP, kdy se jedná o zasílání poštou výpisů např. z obchodního rejstříku. Občan tak nemusí obíhat větší množství úřadů, ale místo něj obíhají data.

Kontaktní místa veřejné správy propojují jednotlivé systémy a služby e-governmentu a zajišťují snazší komunikaci a následnou spolupráci ve veřejné správě, neboť se vážou na datové schránky, základní registry a celkově informační systémy veřejné správy. Ačkoliv za poslední uplynulá léta výjimaje rok 2017 a zavedení tzv. zprostředkované identifikace v projektu Czech POINT nedošlo k přidání nových služeb, pořád je nezanedbatelnou součástí elektronizace veřejné správy jako celku a jeho efektivní řádné fungování je podmínkou pro přívětivou existenci ostatních elektronických služeb.

¹⁰⁰ § 8a zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

4.4 Základní registry

Základní registry jsou soustavou vzájemně propojených informačních systémů obsahující soubory údajů označované jako tzv. referenční údaje, což jsou údaje zákonem výslovně za referenční označené se zaručeným, platným, právně závazným a aktuálním charakterem, kdy není nutné jejich správnost ověřovat, neboť jsou považovány za správné do chvíle, kdy by byl jednoznačně prokázán opak nebo by vznikla oprávněná pochybnost o jeho správnosti. V případě označení referenčního údaje za nesprávný by měl pouze informační hodnotu.¹⁰¹

Systém základních registrů byl zaveden na základě zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech a to z důvodu potřeby prostoru, kde budou informace systematicky shromážděné a dostupné k jejich využití úřady aj. zákonem oprávněnými subjekty, aby veřejnost nemusela ty stejné informace jednotlivým úřadům poskytovat opakovaně a zároveň byly zabezpečené před jejich neoprávněným využitím. K referenčním údajům by vždy měl mít přístup jen ten, kdo je k tomu oprávněn na základě zákona a pro koho jsou podstatné z hlediska jeho činnosti. Každý přístup a využití je zaznamenáno a zároveň jsou údaje udržovány v aktuálně platné podobě.

Referenční údaje jsou rozděleny a uchovávány v rámci čtyř základní registrů:

- Registr obyvatel (zkráceně “ROB”)
- Registr právnických osob, fyzických podnikajících osob a orgánů veřejné moci (označovaný také za “registr osob” či zkratkou “ROS”)
- Registr územní identifikace, adres a nemovitostí (označovaný za “registr územní identifikace” nebo také “RUIAN”)
- Registr agend, orgánů veřejné moci, soukromoprávních uživatelů údajů a některých práv a povinností (označovaný za “registr práv a povinností” a zkratkou “RPP”)¹⁰²

¹⁰¹ § 4 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

¹⁰² § 3 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

V současné podobě základní registry fungují od roku 2012, přičemž je nespravuje jednotný subjekt, nýbrž každý registr má svého gestora. Pro registr osob byl určen správcem Česká statistický úřad, pro registr obyvatel a registr práv a povinností ministerstvo vnitra a pro registr územní identifikace danou činnost vykonává Český úřad zeměměřický a katastrální.¹⁰³

Provoz základních registrů a jejich vzájemnou integraci zajišťuje Správa základních registrů, jako úřad podřízený MV. Oprávněním k přístupu k obsahu referenčních údajů však nedisponuje, pokud se to netýká okruhu její působnosti. Daný institut zároveň vede údaje o událostech souvisejících s provozem základních registrů a v případě pochybností, že některý z orgánů veřejné moci či jiná osoba má přístup k referenčním údajům, ke kterým by přístup neměl mít tzn. není oprávněn k jejich využití, pak je Správa základních registrů povinna o dané skutečnosti informovat Úřad pro ochranu osobních údajů.¹⁰⁴

Registry v obecné rovině přispěly nejen k urychlení jednotlivých procesů veřejné správy při práci s údaji, ale zároveň mají občané a další osoby přehled nad tím, jaké jejich údaje a jakým způsobem jsou využívány.

4.5 Portál veřejné správy a Portál občana

Portál veřejné správy je internetová doména zajišťující veřejnou elektronickou informační službu pro všechny, kteří se mohou přihlásit k internetové síti. K nalezení je na webových stránkách www.portal.gov.cz, kde jsou zveřejňované informace o službách veřejné správy, formuláře k elektronickým podáním, Národní katalog otevřených dat, seznam datových schránek, registr smluv, návody k řešení životních situací s orgány veřejné moci atd.

Ačkoliv je portál určen pro široký téměř neomezený okruh osob, přesto je rozdělen do několik základních okruhů založených na konkretizaci adresátů. Informace jsou zaměřeny na občany, podnikatele, cizince a orgány veřejné správy. Nejrozšířenější je sekce služeb veřejné správy a sekce životních situací.

Na Portál veřejné správy navazuje **Portál občana**, na který se lze z daných stránek přihlásit. Zatímco Portál veřejné správy slouží po stránce informační a orientační, Portál občana má funkci zajišťující samotné využití elektronických služeb veřejné správy. Z toho

¹⁰³ Základní registry a správa základních registrů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 10.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx>

¹⁰⁴ § 7 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

důvodu je Portál občana narodil od Portálu veřejné správy uživatelsky omezen a je nezbytností se k němu přihlásit skrze vlastní soukromý účet.

Portál občana je tak platformou umožňující komunikaci s veřejnou správou a jejími jednotlivými orgány, požadovat výpisy z rejstříků (např. Rejstříku trestů, živnostenského rejstříku apod.) či správu vlastních dokladů. Nejčastěji je k přihlášení využívána tzv. e-identita (eObčanka) či datová schránka, ovšem existuje řada dalších možností. Oba dva projekty zastřešuje a spravuje Ministerstvo vnitra, přičemž Portál občana je o něco mladším projektem uvedeným do provozu v roce 2018.¹⁰⁵

4.6 Elektronická identita

Elektronická identita neboli také identifikace je způsob a zároveň nástroj ověření pravé totožnosti osoby, která činí určité kroky ve sféře elektronických služeb ať již v soukromém či veřejném sektoru. Nicméně zejména v oblasti veřejnoprávní a poskytování elektronických služeb ze strany veřejné správy je nutné zajistit kvalitní a bezpečný způsob, kterým jednotlivci mohou prokázat svou totožnost, což je úkolem kvalifikovaného systému elektronické identifikace, jež má v resortu působnosti Ministerstvo vnitra.

Oblast eIdentity v českém právním řádu upravuje zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci a zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. Uvedené zákony byly přijaty v souvislosti s přijetím nařízení zvaného eIDAS a nutnosti přizpůsobení vnitrostátní právní úpravy dané oblasti. Byl tak nahrazen zákon o elektronickém podpisu s působností do roku 2016.¹⁰⁶

Na základě zákona o elektronické identifikaci lze použít jeden ze tří veřejnoprávních identifikačních prostředků, do kterých se řadí elektronický občanský průkaz označovaný jako eObčanka, NIA ID skládající se z jména, hesla a sms zprávy jako tzv. dvoufázové ověřování a identifikace pomocí Mobilního klíče eGovernmentu. Nicméně existují i soukromoprávní poskytovatelé elektronické identifikace např. některé bankovní instituce.

Nejčastějším elektronickým identifikátorem na území České republiky je eObčanka, neboť každý občanský průkaz vydaný po roce 2018 má v sobě zabudovaný čip a podle nařízení eIDAS se jedná o způsob s nejvyšší úrovní bezpečnosti a důvěryhodnosti. Zároveň si

¹⁰⁵ Portál občana. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 09.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/portal-obcana.aspx>

¹⁰⁶ eIDAS, služby vytvářející důvěru a elektronická identifikace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 10.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/eidas-sluzby-vytvarejici-duveru-a-elektronicka-identifikace.aspx>

lze o eObčanku zažádat i dříve před dovršením 15 let s využitím některých elektronických funkcí od 15 let, zatímco např. NIA ID lze využívat až po 18 roku života. Mezi nevýhody využívání eObčanky jako identifikátoru patří potřeba vlastnění čtečky čipů, kterou nemusí obsahovat všechna elektronická zařízení jako jsou notebooky apod.

Jiné veřejnoprávní způsoby elektronické identifikace než eObčanka jsou důvěryhodné dle eIDAS v nikoliv vysoké ale značné míře (o stupeň nižší než u eObčanky) a státem jsou poskytovány zdarma, ačkoliv je u nich nutná aktivace prostřednictvím Národního bodu resp. jeho portálu či v případě NIA ID prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy Czech POINT.¹⁰⁷

Národní bod je informační systém veřejné správy zajišťující proces elektronické identifikace a autentizace prostřednictvím kvalifikovaného systému a spravuje ho Správa základních registrů.¹⁰⁸ Jedná se o propojení jednotlivých poskytovatelů elektronických identit, poskytovatelů online služeb a vlastního uživatelského profilu.

4.6.1 Elektronický podpis

S elektronickou identitou úzce souvisí problematika elektronického podpisu, neboť elektronický podpis je jedním ze způsobů jak lidé potvrzují svoji identitu připojením k dokumentům. V případě e-podpisu se jedná především jeho připojování k datovým zprávám zasílaných prostřednictvím datových schránek. Podobnou funkcí disponuje elektronická pečeť, který je společně s e-podpisem upravena zákonem o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Někdy se o elektronickém podpisu mluví také jako o certifikátu, přičemž zákon rozeznává dva druhy a to kvalifikovaný elektronický podpis a uznávaný elektronický podpis. Kvalifikovaný elektronický podpis je podpis s nejvyšším stupněm průkaznosti a důvěryhodnosti a má srovnatelnou váhu s podpisem vlastnoručním ověřeným. Kvalifikovaný digitální podpis je vyžadován vždy v případech právního jednání státu, územních samosprávných celků, právnických osob zřízených zákonem nebo státem a dalšími osobami při výkonu veřejné správy v rámci své působnosti.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Čím je možné se přihlásit v prostředí národního bodu | Informační web elektronické identity. *Elektronická identita - informační web* [online]. Správa základních registrů, © 2021. [cit. 09.2.2021]. Dostupné z: <https://info.eidentita.cz/idp/>

¹⁰⁸ § 20 zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci.

¹⁰⁹ § 5 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Osoby činící kroky vůči těmto orgánům veřejné moci používají elektronický podpis uznávaný, kdy se jedná o e-podpis zaručený založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis.¹¹⁰

Certifikační služby v České republice poskytuje Česká pošta, s.p., První certifikační autorita, a.s. a eIdentity a.s. Ministerstvo vnitra vede na svých stránkách seznam kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb a seznam jejich služeb a plní funkci dohledu.¹¹¹

4.7 Cloud computing - eGovernment cloud

Cloud computing nazývaný také jako “e-government cloud” je jeden z institutů zakotvený z části zákonem o informačních systémech veřejné správy. Jedná se o oblast oproti jiným projektům novější a řešenou až v posledních letech, kdy vycházejí v dané oblasti vyhlášky a metodiky ze strany Ministerstva vnitra a to v souvislosti s přijetím zákona o právu na digitální služby. Zároveň vytvoření e-government cloudu má sloužit k naplnění dílčího cíle strategického dokumentu Informační koncepce České republiky, který se zabývá vytvořením úložiště jako prostoru sloužícího k zajištění bezpečnosti a zvýšení kvality při pořizování a provozu informačních systémů veřejné správy.

Daný prostor se skládá ze tří částí ve formě služeb:

1. Datový prostor jako centrum, síť a hardware
2. Standardní softwarové platformy zahrnující databáze a webové servery
3. Služby jako celek tvořené standardními a standardizovanými aplikacemi např. spisová služba, e-mail¹¹²

Služby se třídí na dvě základní části a to komerční a státní část dle subjektu, který je provozuje.

¹¹⁰ § 6 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

¹¹¹ Co to je elektronický podpis? Jak jej získám? Jak s ním pracovat?. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2021. [cit. 7.2.2021]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/co-to-je-elektronicky-podpis-jak-jej-ziskam-jak-s-nim-pracovat.aspx>

¹¹² eGovernment cloud. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 15.2. 2021]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/egovernment-cloud.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

4.8 Spisová služba a elektronické dokumenty

Spisová služba znamenající odbornou správu dokumentů vznikajících při výkonu činnosti a především působnosti veřejnoprávních subjektů a jejich předchůzců zahrnující příjem, oběh, evidenci, ukládání a popř. skartační řízení byla dlouho vedena dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě v podobě klasické listinné.

Nicméně s pokrokem e-governmentu a digitalizace veřejné správy bylo nutné i tuto péči o písemnosti podrobit legislativním úpravám a daný zákon novelizovat. Od roku 2009 došlo k zásadní změně, kdy dle § 63 zákona o archivnictví a spisové službě vykonávají všechny subjekty povinné vést spisovou službu tuto funkci primárně v digitální tedy elektronické podobě. Papírovou podobu vedení spisové služby mohou vykonávat toliko vyžaduje-li to zvláštní povaha jejich působnosti.

Tato povinnost je kladena na tzv. veřejnoprávní původce, kterými jsou zdravotní pojišťovny, právnické osoby zřízené zákonem, bezpečnostní sbory aj. za veřejnoprávní původce označené na základě zákona o archivnictví a spisové službě, a tzv. určené původce, které představují kraje, hlavní město Praha, obce s pověřeným obecním úřadem či stavebním nebo matričním úřadem, městské části a obvody územně členěných statutárních měst, na které byla přenesena alespoň z části působnost obce s pověřeným obecním úřadem či obce s matričním nebo stavebním úřadem.¹¹³

V prvopočátku práce s dokumentem jakožto elementární jednotky spisové služby stojí jeho samotný příjem formou podání úřednické osobě skrze datovou zprávu či jinou elektronickou komunikaci zákonem připuštěnou. Elektronické podání bylo dlouho v minulosti řešenou problematikou, kdy byla elektronická podoba podání do určitého momentu odmítána. Nicméně dnes již je podání v digitální formě možné např. dle správní řádu, soudního řádu správního, daňového řádu atd.¹¹⁴ Za předpokladu, že bude podání učiněno v podobě listinné, je pravidlem následný postup orgánu spočívající v převedení písemnosti pomocí autorizované konverze dokumentu do podoby digitální.

Dokumenty jsou dále označeny identifikátorem, evidovány v elektronickém systému spisové služby a popřípadě zařazeny či utříděny do spisu prostřednictvím metadat¹¹⁵, pokud se jedná o více dokumentů v téže věci.

V souvislosti s oběhem dat, který zajišťuje subjekt, který je veřejnoprávním nebo určeným původcem, je elektronická spisová služba nástrojem k bezpečnější práci

¹¹³ § 63 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

¹¹⁴ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 117.

¹¹⁵ Metadata znamenají informace o jiných datech např. o jejich původu či umístění.

s dokumenty, neboť každý příslušný subjekt může získat rovnocennou kopii bez hrozby, že by data byla ztracena či poškozena.

Dokumenty po uplynutí skartační lhůty jsou zařazeny do skartačního řízení, které v elektronické formě zajišťuje Národní portál. Národní portál spravuje Národní archiv.¹¹⁶ Jedná se o finální fázi životního cyklu elektronického dokumentu.

Pro všechny fáze životního cyklu a úkony spojené s elektronickými dokumenty platí nezbytnost dodržování požadavků stanovených prováděcím právním předpisem tzv. Národním standardem pro elektronické systémy spisové služby zveřejňovaným ve Věstníku Ministerstva vnitra.¹¹⁷

4.9 Kybernetická bezpečnost

Kybernetická bezpečnost resp. její zabezpečení je označení pro udržení důvěryhodného, integrovaného a dostupného digitální prostředí, které zajišťuje vznik, zpracování a výměnu informací ve vztahu k informačním systémům, službám a elektronickým komunikačním sítím a to skrze právní, organizační, technické a vzdělávací prostředky.¹¹⁸

Práva a povinnosti osob a pravomoci a působnost orgánů veřejné moci v dané problematice upravuje zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti. Zákon o kybernetické bezpečnosti upravuje nejen bezpečnostní opatření, ale zároveň situace při výskytu určitého rizika ohrožujícího informační systémy, služby a jiných částí spadající pod oblast kybernetické bezpečnosti. Legislativa danou oblast označuje jako kybernetickou bezpečnostní událost nebo kybernetický bezpečnostní incident, s kterými je spjata povinnost ohlašovací a povinnost jejich evidence. Povinnost ohlášení je rozdělena dle subjektu, kterému se skutečnost oznamuje, přičemž se jedná o ohlašování národnímu CERT a Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (dále také "NÚKIB").¹¹⁹

Národní úřad pro kybernetickou bezpečnost jehož působnost a pravomoc je zakotvena v zákoně o kybernetické bezpečnosti má sídlo v Brně a je ústředním správním úřadem pro oblast kybernetické bezpečnosti a pro vybrané oblasti ochrany utajovaných informací dle příslušných zákonů. V čele úřadu stojí funkce ředitele, jenž je odpovědný předsedovi vlády

¹¹⁶ LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha, Leges, 2013, s. 172.

¹¹⁷ § 70 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

¹¹⁸ § 2 zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

¹¹⁹ § 8 zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

nebo pověřenému členovi vlády a je jmenován vládou po projednání s příslušným výborem Poslanecké sněmovny ve věcech bezpečnosti.¹²⁰

NÚKIB mimo jiné zajišťuje činnost tzv. vládního CERT a spolupráci s národním CERT.

Národní CERT je národní koordinační místo, které má za úkol okamžitou reakci na kybernetické bezpečnostní incidenty, přičemž jeho činnost může vykonávat pouze právnická osoba dle podmínek stanovených zákonem o kybernetické bezpečnosti.¹²¹ Dnes je tato činnost vykonávána na základě veřejnoprávní smlouvy uzavřené s Národním bezpečnostním úřadem (dále také "NBÚ") a označována jako národní CSIRT ČR (tým CSIRT.CZ provozován sdružením CZ.NIC).¹²² Společně s vládním CERT, který provozuje Národní centrum kybernetické bezpečnosti jakožto výkonná sekce NÚKIB, tvoří významnou soustavu zabezpečující ochranu kritické informační infrastruktury a významných informačních systémů dle zákona o kybernetické bezpečnosti.

K ochraně informačních systémů, služeb a elektronických komunikačních sítí může NÚKIB či národní CERT dle zákonné úpravy přistoupit k použití několika nástrojů resp. opatření spočívající ve varování, reaktivním nebo ochranném opatření.

Varování je v působnosti vládního CERT tedy v resortu NÚKIB, přičemž se jedná o opatření s informační povahou, kdy je varování zveřejněno na internetových stránkách Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost či je zároveň podáno osobám a orgánům, které jsou incidentem dotčeny. Reaktivní opatření je řešením příslušného bezpečnostního incidentu, které je uloženo ve formě rozhodnutí a má na rozdíl od varování závaznou povahu. Proti rozhodnutí lze podat rozklad jakožto opravný prostředek podávaný proti rozhodnutí ústředního orgánů státní správy v tomto případě bez odkladného účinku.¹²³

Ochranné opatření je ukládáno orgánům a osobám se záměrem zvýšení kvality ochrany informačních systémů, služeb, sítí a elektronických komunikací, které se odvíjí od uskutečněných analýz a jejich výsledků vytvářených na základě již událých kybernetických bezpečnostních incidentů. Ochranná opatření tedy mají výraznější preventivní povahu ve snaze poučit se z předchozích chyb a jejich řešení a předcházet podobným možným událostem cestou vylepšení systému ochrany u jednotlivých subjektů. Tento typ ochranného nástroje má formu opatření obecné povahy, které nabývá účinnosti dnem vyvěšení na úřední

¹²⁰ § 21a zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

¹²¹ NBÚ vybral provozovatele národního CERT (CSIRT.CZ), je jím CZ.NIC. *Národní bezpečnostní úřad* [online]. 27.8. 2015. [cit. 20.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/aktualne/820-621-nbu-vybral-provozovatele-narodniho-cert-csirtcz-je-jim-cznic/>

¹²² O nás. *CSIRT* [online]. © 2019 [cit. 20.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.csirt.cz/cs/o-nas/>

¹²³ § 13 zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

desce NÚKIB a nevztahuje se na něj § 172 správního řádu. Lze proti němu uplatnit připomínky ve lhůtě 30 dnů od jeho vyvěšení, na jejichž základě může opatření obecné povahy NÚKIB změnit nebo zrušit.¹²⁴

Nejhorším scénářem, který může nastat v případě kybernetického ohrožení, je vyhlášení stavu kybernetického nebezpečí. Jedná se o stav, kdy je ve nezanedbatelném rozsahu ohrožena bezpečnost informací obsažených v informačních systémech nebo ohrožena bezpečnost služeb elektronických komunikací či bezpečnost a integrita sítí elektronických komunikací. Dané ohrožení se vyznačuje povahou odpovídající ohrožení zájmu České republiky dle právní úpravy v oblasti ochrany utajovaných informací. Avšak daný stav se nevyhlašuje v případě, kdy je možné nebezpečí odvrátit jiným způsobem např. opatřením některým z výše uvedených či jinou činností orgánu ochrany kybernetické a informační bezpečnosti.

Stav kybernetického nebezpečí se vyhlašuje na základě rozhodnutí ředitele NÚKIB na úřední desce daného úřadu a informace o vyhlášení se bezprodlouženě a bezúplatně zveřejňují v celoplošném televizním a rozhlasovém vysílání. Trvání stavu kybernetického nebezpečí je určeno rozhodnutím na dobu nezbytně nutnou, nicméně nejdelší trvání je sedm dnů a s prodloužením celkově maximálně třicet dnů.¹²⁵

¹²⁴ § 14 a 15 zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

¹²⁵ § 21 zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

E-government v praxi

E-government v praxi jako kapitola sleduje záměr poskytnout pohled na dnešní podobu digitalizace veřejné správy z několika úhlů. Elektronizace veřejné správy tak byla v rámci tří kvalitativních šetření podrobena kritice ze strany ředitele odboru elektronizace justice a statistiky v rámci ústředního orgánu státní správy Ministerstva spravedlnosti, vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic na Městském úřadě Rumburk a zástupkyně názoru veřejnosti odborníci v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace.

Rozhovory se soustředily především na silné a slabé stránky systému digitální veřejné správy, přičemž proběhly z důvodu pandemie viru COVID-19 online formou. Prvotní otázky byly soustředěné na činnost jednotlivých subjektů, při které se respondenti setkávají s elektronickými systémy a službami veřejné správy. Ostatní otázky se od jednotlivých činností odvíjely a zkoumaly pozitiva a negativa, přičemž následovalo v závěru jednotlivých rozhovorů poskytnutí pohledu na jejich možná řešení.

Rozhovor s ředitelem odboru elektronizace justice a statistiky v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR - Mgr. Přemysl Sezemský

Rozhovor s ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky v rámci struktury Ministerstva spravedlnosti České republiky Přemyslem Sezemským proběhl 18.1. 2021 prostřednictvím online platformy a měl přispět v problematice diplomové práce k náhledu na jednotlivé činnosti a problémy v rámci elektronizace veřejné správy na úrovni ústředního správního orgánu.

Odbor elektronizace justice a statistiky není složen z IT techniků, nýbrž jej tvoří analytici v sekci, která zajišťuje dohled nad soudy a její organizační strukturou (rozvrhy práce, přijímací a jmenovací řízení atd.). Tento útvar vznikl cca před rokem z důvodu potřeby vnitřní logiky odvozené od legislativy, které IT technici nerozumí z hlediska své kvalifikace. Většina pracovníků v daném útvaru jsou právního vzdělání a analyzují aplikace a záměry z podnikatelského a právního hlediska. Respodentem uvedeným příkladem v rámci náplně činnosti je databáze soudů a jejich rozhodnutí, kdy je v náplni práce odboru IT technikům zpracovat přehled skutečností, jak má daná databáze vypadat, jaké náležitosti musí obsahovat, které věci lidé vyhledávají a podle jakých údajů, jak vypadají dokumenty a které se tam budou nacházet, aby to bylo vyhledatelné podle zadaných parametrů. *“Obecně připravujeme zadání projektů, propojujeme právní prostředí s IT stránkou.”¹²⁶*

Na ministerstvu spravedlnosti působí oddělení architektury informačních systémů zajišťující technickou stránku věci např. řešení jak bude daný systém zabezpečen a na jaké technologii bude postaven dle uživatelských požadavků. Ve chvíli kdy je projekt navrhnutý a zadání je hotové je předán právnímu oddělení ministerstva spravedlnosti, které má na starosti jeho zadání ve formě veřejné zakázky a soutěže o ni.

V oblasti veřejných zakázek a soutěžení o zadání a zhotovení jednotlivých systémů, které jsou postavené na informačních a komunikačních technologiích se ukazují první problémy spojené s digitalizací. Problém s **veřejnými zakázkami** spočívá především v pokroku pramenů práva, kdy se změnil svět jejich zadávání alespoň v ICT oblasti se změnou zákona o veřejných zakázkách, který byl dříve více flexibilní resp. bylo jednodušší veřejnou zakázku zadat a nesnanovoval tak přísná pravidla jako dnes.

Od devadesátých let vznikly velcí dodavatelé systémů. V minulosti nebyla v takové míře řešena majetková práva k daným systémům, které jsou dnes velmi rozsáhlé cca 25 let

¹²⁶ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

staré provozované a rozšiřované. Majetková práva k systémům nespádají do rukou ministerstva spravedlnosti a i kdyby se předala, tak se jedná o mimořádně velký dlouho provozovaný systém. Za předpokladu, že by se na základě majetkových práv někomu předal, trvalo by dlouho systém s jeho náležitostmi nastudovat s rizikem, že by se jeho uchopení a pochopení i v takovém případě nezvládlo. Problém nastává v případě potřeby úprav systému, kdy má dodavatel možnost změny zamítnout s tím, že to dle názoru dodavatele není proveditelné, jelikož se jedná o starou technologii a nebo to bude velmi finančně náročné např. v řádu 5 mil. Kč a výše a o zakázku v takové velikosti je dnes nutné veřejně soutěžit. V případě soutěže je ale od začátku zřejmé, že to vyhraje daný dodavatel z důvodu držení majetkových práv. *“Jedná se tedy o tzv. oboustranné kleště a zámek dodavatele. Mohla by nám předat daná firma majetková práva, ale ne každá firma se jich vzdá z důvodu ztráty jistého zisku. **Problém je tedy spíše právní než technický.**”*¹²⁷

Obnovy systémů jsou tedy těžko realizovatelné, protože byl budován cca 25 let velký komplexní systém napojený na jiné systémy např. e-podatelná obsahující obrovské úložiště dat. Vše to stojí na dnes již zastaralých technologiích. Překlopení dat ze starých databází do nových je taky obtížnou záležitostí např. z důvodu náročnosti systému, nutnosti jeho pochopení a i nedostatečné dokumentace. Obměna podle dnešního zákona o veřejných zakázkách nelze z důvodu jejich velikosti finanční i obsahové. Dříve se do těchto systémů a zakázek finance investovaly postupně.

Respondent jako příklady dnešních zakázek uvádí e-spis a e-isir, modul insolvenční agendy, které představují zhruba 1/10 agendy, která se bude elektronizovat s předpokládanou realizací do roku 2023, přičemž pořád existuje výše zmíněný obrovský systém fungující od roku cca 1996, kterého se nedá ze dne na den zbavit. Nicméně architekti systémů se již snaží o jiný přístup, aby platformy na kterých systémy pracují byly zajištěny smlouvami z hlediska jejich aktualizace a systémy mohli být průběžně upravovány dle potřeb spojených s jejich vývojem a pokrokem doby, aniž by nastal obdobný problém pojící se se staršími systémy. Vypracovává se například tzv. “exit plan” tj. výstupní plán, zahrnující řešení situací nastávajících ve chvíli, kdy bude chtít zadavatel tj. ministerstvo spravedlnosti přejít na jiný systém např. předání dokumentace k systému popisující, jak funguje atd. U nových smluv jsou součástí uzavírání dohod s dodavatelem tzv. servisní smlouvy a rozvojové smlouvy zajišťující, aby byl systém aktualizován nebo pojišťující situace, kdy je potřeba na systému vytvořit něco nového. Staré smlouvy tímto nedisponují a proto jsou řazeny do problematičké

¹²⁷ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

oblasti. Zároveň jsou novější systémy stavěny architektonicky tak, aby jejich jednotlivé části byly obměnitelné, aniž by se celý systém zhroutil.

Řešení spočívá vždy ve vyjednávání s dodavatelem a komunikaci, kdy se dle informací od respondenta ve většině případů snaží dodavatelské firmy vyjít vstříc z důvodu zachování dobré pověsti a čistého štítu. Přesto existují firmy, s kterými je vyjednávání problematické.

Digitalizace veřejné správy a vytváření odpovídajících a správně fungujících systémů stojících na informačních a komunikačních technologiích v současné době má i další problematické a negativní oblasti. Prvním negativem je **nepochopení potřeby zajištění personálních kapacit**. *“Nikdo nemluví o lidech, kteří na tom musí pracovat.”*¹²⁸ Většina úřadů nemá pracovní sílu, architektury alokované přímo na jeden projekt a tudíž nemají na jednotlivé projekty tolik časových možností a na dané lidi se může najednou nahromadit více práce. Lidé dělají např. na třech, čtyřech projektech naráz. Osoby v této oblasti působící musí být lidé kvalifikovaní tj. odborníci, čímž se pojí finanční náročnost, časová náročnost např. projekty musí doprovázet studie proveditelnosti, zda se vůbec daný projekt dá realizovat, co to přinese a jednotlivá řešení.

V tomto okamžiku se nám objevuje další problematická oblast, kterou je **čas**. *“My jsme nějaký rok v digitalizaci zaspali. Na straně MV se toho udělalo hodně, ale viditelně to několik let stálo a nabíráme skluz, který se snažíme dohnat a veřejnost čeká, že se hrozně rychle zdigitalizujeme a těch systémů bude přibývat. I politici čekají, že to vše bude rychle.”*¹²⁹

Každý jednotlivý projekt a jeho příprava stojí několik měsíců práce. Respondent uvádí ze své praxe příklad, který se týká situace, kdy vznikne zákon stanovující, že se nějaký libovolný systém má realizovat do dvou let. Za předpokladu, že se jedná o tvorbu systému bez žádných východisek od předchozích projektů resp. staví se tzv. na zelené louce, musí se zajistit migrace dat do nového systému. Tak tomu bylo s jedním systémem, který měl být vytvořen na základě schválené právní úpravy v prosinci 2019 do ledna roku 2021. V lednu 2020 započala práce na projektu, což znamená legisvakanci lhůtu a zároveň lhůtu pro dokončení projektu jeden rok. Realizace středně velkého projektu včetně přípravení dokumentace a vyhlášení veřejné zakázky a vybrání dodavatele ve veřejné soutěži trvalo šest měsíců. *“V červnu jsme měli dodavatele, povedlo se nám to vysoutěžit poměrně rychle, ale*

¹²⁸ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

¹²⁹ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

dodavatel měl na programování a sestavení systému už jen půl roku, což je strašně krátká doba na jeho realizaci, neboť to potřebuje zanalyzovat, pochopit, připravit, vytvořit, aby aplikace měla vnitřní logiku. Přirozeně se ten systém dodnes nestihl vytvořit.”¹³⁰

Dochází ke konfliktu reality a zájmů. Politici chtějí, aby jednotlivé systémy byly vytvářeny rychle, ale to odporuje realitě v oblasti dodržení termínu a vystavení bezchybného systému. Důvodem pro tlak na zrychlení digitalizace mohou být úvahy v rámci volební logiky a volebních zájmů, neboť politickým zájmem může být vydání systému do konce volebního období, kterým tak budou limitováni zhotovitelé systémů, jimž připadne na práci lhůta např. nikoliv tři roky ale pouze dva. Faktem zůstává, že ne všichni politici a zároveň veřejnost disponují či mají přehled nad složitostí daných vytvářených systémů, co vše tvorbu provází. Frustrujícím prvkem pro obě strany dozajista je, že v prostředí moderních technologií a produktů v podobě systémů, které na daných bázích vznikají, není dlouho žádný hmatatelný a viditelný výsledek, neboť ten se objevuje až ve finálních fázích a jejich uvedení do přístupného provozu.

Dle praxe a informací od respondenta se dříve než za dva roky nedá středně velký systém od základů postavit. Navíc ho mohou provázet i chyby zjištěné při dodání, kdy systém nefunguje jak má a oprava problémů se může protáhnout na další měsíce. Činnost veřejné správy je vázána zákonnou úpravou, která nepřipouští, aby byl vydán systém s funkčností méně než 100 % a chybami narozdíl od soukromých firem, které mohou vypustit částečně nedodělaný projekt. Nelze vypustit systém, který by představoval rizika, přičemž zároveň při nesplnění termínu je porušen zákon. Z toho důvodu respondent uvádí řešení spočívající v rychlejší zadávání veřejných zakázek v prostoru ICT, kdy je možné použít model před soutěžením dodavatelů tzv. bazénu dodavatelů, kdy se může vybrat pět či více kvalitních dodavatelů, kterým budou postupně projekty zadávány dle aktuální potřeby. Daný systém však dnes v ČR nikdo moc nevyužívá obzvláště v oblasti veřejného sektoru.

Respondent však uvádí, že nejen ze strany zákonodárců aj. subjektů ovlivňující požadavky na digitalizaci, ale **ze strany veřejnosti je tlak obrovský** co se týče nespokojenosti s elektronizací veřejné správy. Původ nespokojenosti a nepochopení pramení např. u mladých lidí, kteří znají složité platformy jako je google, které jsou velmi složité a nerozumí, že ve veřejné správě to tímto způsobem nefunguje, jelikož jsou zvyklí na jinou kvalitu elektronických služeb již ze soukromého sektoru. Respondent uvádí, že přijímají stížnosti na optimalizaci a přívětivost uživatelského prostředí, ačkoliv se jedná o subjektivní

¹³⁰ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

rovinu, neboť každý to hodnotí jinak. Přichází jim jak stížnosti tak i pochvaly. Důvodem mohou být generační rozdíly, neboť jinak to hodnotí starší lidé a jinak mladší.

*“Starší generace mají slabší digitální gramotnost a nemají v nové technologie takovou důvěru, ale ten pokrok tam určitě je a rezistence vůči novým systémům už není tak velká. Často za námi třeba i chodí, že by něco chtěli zdigitalizovat. Vědí, že ten pokrok je nevyhnutelný. Občas se nachází i technické problémy, ale ty nejsou tak časté a závažné.”*¹³¹

Respondent však přiznává, že digitální gramotnost není jen problémem starších generací, ale týká se i mladých jedinců. *“U nás na ministerstvu jsou vždy velice cenění lidé na místo analytika se základním technickým povědomím a zároveň právnickým vzděláním, jelikož zvládnou pochopit základní programovací jazyky a architekturu řešení projektu. Dle mého názoru s generačním skokem a obměnou lidí ve veřejné správě budou technické znalosti běžnou věcí a začnou digitalizaci mnohem více podporovat a protlačovat. Stane se standardem, aby lidé této oblasti rozuměli. Dnes starší generace těmto úkolům ve většině případů nerozumí.”*¹³²

Dnes však roste snaha veřejnost aj. uživatele motivovat ve využívání jednotlivých systémů i cestou jejich přehlednosti a přívětivosti, aby měli uživatelé možnost v případě potíží se obrátit na určitou kontaktní osobu, neboť dle zkušeností respondenta dřív docházelo k situacím, kdy kontakty byly špatně řešené a u některé z aplikací bylo uvedeno více kontaktních míst. Problém se objevil v případě odpovědi na potíže uživatelů, kdy na každém místě byla odezva za jinou dobu, někdo dostal odpověď dřív a někdo později a v důsledku vznikl chaos provázený nespokojeností uživatelů. V současné době jsou tyto události řešeny uvedením jedné kontaktní adresy a existence funkce monitorující a nahlašující místa, kde se uživatel zasekl či vznikla chyba.

Otázkou je tedy také motivace práce dalších subjektů s elektronickými službami a systémy a aby nebyli přijímány negativně už od samotného začátku tj. zavedení.

V souvislosti s otázkou **kybernetické bezpečnosti** existuje v gesci ministerstva spravedlnosti manažer kybernetické bezpečnosti a ten podle zákona o kybernetické bezpečnosti dohlíží na soulad se zákony a procesy, řeší kybernetické události a při vytváření nových projektů a systémů k tomu podává stanoviska. Všechny systémy prochází penetračními testy, každý rok se dělá kybernetický audit systému a tím se zjišťují důležité nedostatky. Stát je dle názoru respondenta v oblasti kybernetické bezpečnosti na tom o něco

¹³¹ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

¹³² Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

lépe, než tomu tak je v soukromém sektoru a investuje do toho velké množství peněz společně se zákonnou úpravou, která dává veřejné správě povinnost ochrany jejích systémů, přičemž v soukromém sektoru v takovém rozsahu legislativa neexistuje a soukromoprávní organizace sází především na svoji dobrou pověst, např. soukromá firma nemusí vytvářet speciální útvar ochrany kyberbezpečnosti a záleží to na jejím uvážení.

Činnosti odboru elektronizace justice a statistiky v resortu ministerstva spravedlnosti a celkově veřejné správy jako celku se oblast kybernetické bezpečnosti týká hodně a je nutné se na ni soustředit.

U ochrany osobních údajů je nutné u každého systému, který obsahuje osobní údaje mít stanovisko od Pověřence pro ochranu osobních údajů, kde u systému musí být uvedeno jaká uživatelská role má přístup k osobním údajům a musí to být odůvodněno zákonným zmocněním.

Problematickou může být před uvedením do provozu samotného systému následná kontrola, zda opravdu funguje dle požadavků vyplývajících z daných stanovisek, neboť pokud by to byla svěřeno do rukou firmy, která systém vytvořila, tak by se mohlo stát, že kladně odsouhlasí, že systém funguje správně, aniž by se tím důkladněji zabývala. Tím se zas pozornost obrací zpět k problematice potřeby schopných lidí v organizaci daného úřadu, kteří budou schopni se podívat do zdrojového kódu programu a zkontrolovat systém z hlediska jeho funkčnosti. Pokud se takoví lidé nenachází uvnitř orgánu, pak je nutnost mít zajištěného nezávislého auditora, který systém v rámci své činnosti zreviduje, provede tzv. kód review. *“V našem resortu především využíváme externí programátory zajištěné pro kontrolu. U starých i nových systémů jsou každý rok prováděny audity, aby byly v souladu se zákonem a standardy kybernetické bezpečnosti. U starších systémů se stávalo na základě špatné architektury a zastaralejší technologie, že by obsahoval interní vadu, např. uživatel zadal příkazový řádek, který vypsal na obrazovku některé údaje, což je potenciální riziko a dít by se to nemělo.”*¹³³

Rozhovor se však v další části zaměřil i na pozitivní oblasti elektronizace veřejné správy a případná řešení negativních stránek. Respondent kladně hodnotí vznik datových schránek, základních registrů, NIA ID a Národního bodu pro přihlašování do portálu občana a obecně zajištění těchto centrálních věcí. Respondent považuje uvedené realizované projekty jako skvělé základní stavební kameny, na které se může pojit práce dalších úřadů. Pozitivně je vnímána i spolupráce, podpora a celkově činnost ministerstva vnitra, kde existuje funkce

¹³³ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

Odboru Hlavního architekta egovernmentu, který kontroluje nově realizované projekty, které mají být předmětem veřejné soutěže. Dané projekty prochází kontrolou z hlediska jejich dokumentace, licenčních podmínek, architektury a obsazení všech povinných položek.

“Projekty ve státní správě považuji za smysluplné, mají obrovský společenský význam pro všechny lidi. Jsou přínosné pro stát i veřejnost.”¹³⁴

Stát finančně v této oblasti činnosti ministerstvu spravedlnosti přispívá a finance v určitém časovém intervalu poskytne. Problémem je, že se počítá s pořízením systému ale už ne s finanční nákladností správy, provozu a rozvoje toho systému. Chybí peníze např. na propagaci. Např. v EU je vidět, že je větší finanční podpora propagace systémů např. cestou školení nebo e-learningových videí apod.

“V EU to mají lépe promyšlené, každá aplikace má svého ambasadora s blogem či jiným komunikačním kanálem a celkově platformou, kde se nachází nějaká příručka, kam se lidé mohou obracet a dávat zpětnou vazbu a tak je zajištěna určitá osvěta.”¹³⁵

Bylo by tedy dobré i u nás soustředit větší pozornost na vznik určitých příruček, videí apod. k systémům a projektům. Na úseku činnosti respondenta se uchylují k vytváření primárně e-learningových videí, díky kterým se proškolí mnohem více lidí než na běžném školení. *“Lidé totiž nemají čas sledovat při své práci jaké všechny nové systémy jsou a jak fungují a v rámci dobré spolupráce by bylo vhodné uživatelům to nějak férově, přirozeně, přívětivě poskytnout, zavést. Nesmíme je naštvat už na začátku, aby to chtěli využívat, takže se snažíme s každým novým systémem o komunikaci, dohodnutí spolupráce, poskytnutí všech propagačních materiálů, školení předsedy soudu apod.”¹³⁶*

Některé problémy vyřeší čas neboli generační obměna, ačkoliv zajisté ne zcela, neboť práce s některými technologiemi a internetovými platformami jako jsou sociální sítě apod. nezaručuje znalosti v informačních a komunikačních technologiích. K zajištění kvalifikované pracovní síly v oblasti elektronizace veřejné správy může přispět inspirace z některých vzdělávacích systémů, kdy respondent uvádí celosvětově uznávaný předmět vyučovaný na Harvardu tzv. Computer science 50 for Lawyers, který obsahuje učební plán cca v 12 lekcích zahrnující pochopení algoritmů, kyberbezpečnosti, základních pojmů, který pomáhá humánně založeným lidem, jelikož pak snáze pochopí základní souvislosti, jednotlivé systémy a popř. jejich cenu tj. za jaké finance by je měl stát pořídit. Z toho vyplývá, že by bylo vhodné

¹³⁴ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

¹³⁵ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

¹³⁶ Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

zajistit poskytnutí znalostního minima v rámci dané instituce. Zmírnění vytížení kvalifikovaných pracovníků a urychlení přípravy zadávání projektů by pomohlo investování více financí do pracovního kapitálu a zároveň v souvislosti s tím navýšení kapacit pro odborně znalé pracovníky.

Na půdě státu přesto probíhá hodně konferencí např. v rámci programu digitální česko a školení na půdě ministerstva vnitra v rámci datových schránek, elektronické identifikace apod., nicméně osvěta a konference zaštitěná poslaneckou sněmovnou nebo senátem k elektronizaci a digitalizaci státní správy vztahující se k otázkám, jak dlouho trvají jednotlivé projekty a v kterých částech jsou problematické, by mohla pomoci k povědomí o komplikovanosti projektů v oblasti ICT.

K možnému řešení komplikací pramenících z práva a úprav legislativy by mohlo přispět odlišení ICT prostředí v problematice veřejných zakázek, prostřednictvím zavedení speciálních ustanovení a odchylek do zákona o veřejných zakázkách.

Rozhovor s vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk - Ing. Dagmar Mertlová

Rozhovor s vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic MěÚ Rumburk jakožto zástupkyní územního samosprávného celku resp. úřední osobou působící na úřadu obce s pověřeným obecním úřadem tj. obce třetího stupně byl uskutečněn 15.2. 2021. Rozhovor se týkal zjištění, jaké všechny elektronické služby a informační systémy ve své činnosti respondent využívá a jaké problémy se s nimi pojí.

Základním nástrojem v činnosti úřadu digitální formou je spisová služba, kterou používají téměř všichni zaměstnanci zařazení dle organizačního řádu na Městském úřadě Rumburk a také městské policie Rumburk. Skrze spisovou službu je zajišťována pro veřejnost tzv. e-podatelná. Spisová služba je zajišťována pomocí platformy Radnice VERA tj. informačního systému poskytovaného MěÚ Rumburk na základě smluvních vztahů. Jde o nejvyužívanější systém v rámci městských úřadů, neboť se s ním respondentka setkala i při svém působení na Městském úřadě ve Šluknově. Spisová služba je dle názoru respondentky přívětivá pro žadatele a organizace disponující datovou schránkou, neboť umožňuje velmi rychlou a efektivní komunikaci a vyřizování jednotlivých záležitostí. V rámci toho mají někteří úředníci elektronické podpisy. Radnice VERA současně nabízí různé nadstavby v rámci agend, např. přestupkové řízení, rozhodování v území (stavební úřad) atd., kterou však respondentka osobně v rámci své pracovní náplně nevyužívá.

Daný systém se zároveň pojí na systém základních registrů ministerstva vnitra, přičemž z uvedených databází respondentka osobně ve velké míře nečerpá, neboť z velké části zajišťuje samostatnou působnost obce spjaté s menší nutností využití registrů. Nicméně do gesce respondentky náleží i úřad územního plánování, kde již ověřuje dotčené orgány státní správy.

“V rámci veřejných zakázek přes Czech POINT ověřujeme skutečné vlastníky firem, nebo ověřuje elektronické podpisy a provádíme konverzi dokumentů z digitální formy na listinnou.”¹³⁷

Dále v problematice a řešení zadávání veřejných zakázek v praxi využívají na úřadě profil zadavatel tzv. E-ZAK. Jedná se o firmou QCM s.r.o., jež poskytuje webové rozhraní, kde dle zákona o zadávání veřejných zakázek provádí výběr zhotovitelů a dodavatelů. Jde

¹³⁷ Rozhovor s Dagmar Mertlovou, vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk. Rumburk 15.2. 2021.

o transparentní nástroj v rámci veřejných zakázek a výběrového řízení zajišťující v každém případě oslovení okruhu velkého množství potencionálních účastníků. Dokumenty k veřejným zakázkám jsou online kdykoliv přístupné, kdy je vše propojeno do Věstníku veřejných zakázek pro zveřejňování všech náležitostí v rámci zadávacích řízení veřejných zakázek dle zákona o zadávání veřejných zakázek.

V oblasti čerpání financí ze strukturální fondů Evropské unie pro podávání žádostí o dotace v rámci Evropské unie na MěÚ Rumburk využívají webový portál provozovaný Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky, tzv. MS 2014+. Respondentka uvádí, že po cca 15 letech různých portálů pro dotace z různých operačních programů došlo od roku 2015 k pokroku ve formě sjednocení podávání žádostí přes uvedený portál. S poskytovatelem dotace tak lze v současné době komunikovat přímo přes tzv. depeše. Město Rumburk má úplný přehled, v jaké části vyřízení žádosti o dotaci se nachází, co je potřeba opravit, doplnit. Přes tento portál přímo žádají o platbu finančních prostředků.

V souvislosti s vnitřním chodem samotného Městského úřadu Rumburk je zaveden digitální docházkový systém. *“Docházkový systém PowerKey zajišťuje elektronickou evidenci pracovní doby všech zaměstnanců. Já jako vedoucí mám přehled o dodržování pracovní doby, pracovního fondu během jedné minuty.”*¹³⁸

Elektronické systémy směřující vně úřadu k zajišťování elektronických služeb pro veřejnost jsou na daném úřadě rozvinuty v malé míře. *“Nemůžeme se v žádném případě považovat za „přívětivý úřad“. Na rozšíření IT služeb pro veřejnost jsem osobně zpracovávala projekt „Modernizace informačních a komunikačních systémů města Rumburk“ v roce 2018 na dotaci do IROPu. Dotaci jsme ale neobdrželi z důvodu převisu žádostí. Systém řešil rezervační portál, informační portály atd. Letos v lednu se podařilo alespoň z vlastních prostředků zajistit rezervační a on-line systém na výkon agend – občanské průkazy, pasy, evidence řidičů.”*¹³⁹

U systému radnice VERA respondentka jako problematické uvádí časté aktualizace, doplňování a především častou uživatelskou náročnost. U systému E-ZAK se jako problematické jeví výpadky požadovaných propojení na Věstník veřejných zakázek. Časový problém se pojí s častým přetížením portálu MS 2014+, kdy je v důsledku nutné při podávání žádostí a jejich vyplňování počítat vždy s časovou rezervou alespoň týden, což se dá označovat za neefektivní a nepřívětivá podmínka při výkonu pracovní činnosti.

¹³⁸ Rozhovor s Dagmar Mertlovou, vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk. Rumburk 15.2. 2021.

¹³⁹ Rozhovor s Dagmar Mertlovou, vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk. Rumburk 15.2. 2021.

Respentka dále uvádí, že v rámci IT technologií na úřadě je podhodnocen stav pracovníků na všechny technologie. Není ojedinělou situací zhoršených pracovních podmínek v důsledku výpadků připojení na síť a některých programů. Současní IT zaměstnanci nestíhají pro cca 120 zaměstnanců v rámci úřadu vyhovět všem požadavkům a problémům.

Za řešení by se dalo považovat zaměstnání více kvalifikovaných pracovníků v oblasti IT a zároveň komunikace s dodavatelem systému elektronické spisové služby či jiných služeb, které v činnosti úřadu hrají problematickou roli.

Rozhovor s odborníci na systematické koučování, poradenství, management a komunikaci - Jana Víchová

Rozhovor s Janou Víchovou působící v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace má plnit účel a roli názoru na elektronizaci veřejné správy ze strany veřejnosti z pohledu občana a zároveň zastupující osoby pro firmu jakožto právnickou osobu. Respondentku lze tedy jednoznačně považovat za uživatele elektronických služeb a systémů v rámci vnějších vztahů s veřejnou správou a vztahu veřejnosti se státem.

Respondentka nejčastěji využívá v rámci elektronických služeb datové schránky, nově elektronickou identitu, portály s podporami pro podnikatele v rámci covidu např. program Antivirus a dále systémy v oblasti financí. *“Potkávám se s elektronizací přes jednotlivé oblasti své činnosti. Nejvíc mi v každém případě pomáhá datová schránka. Z druhé stránky věci mi nepomáhá a nechápu vyžadování stejných informací ze strany úřadů a proč si to uvnitř v rámci vlastní organizace neuspořádají, aby daná data mohli efektivně využívat a po nás pak nebyly vyžadovány znovu.”*¹⁴⁰

Respondentka digitalizaci nesoudí z hlediska technologického, ale ze stránky systematické, kdy uvádí, že ji nejvíc irituje, že jednotlivé úřady spolu navzájem nekomunikují a neustále dokola uvádí tytéž informace. Jako příklad respondentka uvedla situaci obdržování podpory na mzdy v rámci programu Antivirus, kdy účetní pracovnice působící ve firmě respondentky každý měsíc vyplňuje v souvislosti s danou skutečností určitou tabulku a nedávno obdrželi písemnost, že v dané tabulce je list pojmenovaný jako “list C”, na kterém jim mají uvést, všechny obdržené podpory, které do té doby dostali od té stejné instituce, která firmě dané podpory posílá a dokonce jim to měli převést do EUR k datu, kdy firemní podpora daným úřadem byla vnitřně schválená. *“S takovými situacemi nejsem vůbec spokojená, jelikož dle mého názoru by si měli umět v tomto případě dané údaje předávat. Proč bych to měla vyplňovat já v pozici občana, kterému je daná podpora poskytována a z jejich strany schválená. Působí to, jako by úřady neuměli pracovat s informacemi, které mají a nějakým způsobem vedou a zpracovávají.”*¹⁴¹

Finanční správy, obchodní soudy a další instituce mají o každém podnikateli jeho data, získávaná např. z daňových přiznání. Nicméně argumentují, že chtějí zabránit podvodům

¹⁴⁰ Rozhovor s Janou Víchovou, odborníci v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

¹⁴¹ Rozhovor s Janou Víchovou, odborníci v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

např. ve formě EET. Z hlediska respondentky se stát staví k občanům s presumpcí, že chtějí občane podvádět a nedůvěřují jim. Danou situaci respondentka popisuje jako rozpad důvěry státu v občana a opačně, který se udál v rozmezí posledních osmi let. *“To je hrozně špatně. Pokud nejvyšší garnitura věří, že lidé lžou, podvádí a chtějí stát jinak obcházet, tak jsou v České republice neustále vytvářeny systémy, které si nás mají ohlídat. Elementární důvěra, která panuje k občanům v Anglii, Německu, Skandinávii je principem fungování státu, která když u nás nefunguje, tak v důsledku nefunguje spousta jiných věcí z mého systémového pohledu.”*¹⁴²

S nedůvěrou k občanům ze strany státu se váže i další problém a to je vyžadování některých žádostí nejen v elektronické formě, ale stále ještě v písemné. Je tedy jasné, že klasická papírová podoba úředních dokumentů nebyla dosud překonána. Úřady nejen že několikrát vyžadují totožná data stále dokola, ale vyžadují je ve více formách. Konkrétním příkladem je událost, kdy respondentka musela v rámci služeb COVID-nájemné a žádosti o něj doložit několik dokumentů (nájemní smlouvu, výpis z banky jako důkaz platby za nájemné a čestné prohlášení pronajímatele), přičemž neshledávala smysl v dokládání čestného prohlášení pronajímatele, který je uveden v nájemní smlouvě, neboť ačkoliv ve výsledku čestné prohlášení zaslala v digitální podobě, přesto musel dotyčný osobně nechat písemnost ověřit v listinné podobě. Dle názoru respondentky i v tomto případě spatřuje určitou nedůvěrou, neboť by mělo být pro stát dostačující, že má určitou smlouvu v dané věci a řádně včas plní povinnosti z ní vyplývající tzn. nájemné platí.

Jednotlivé vytvářené systémy vidí respondentka jako celkově nefunkční, neboť si každý hledí svého resortu a nedívají se na problematiku z pohledu podnikatelů a občanů, kteří jsou zatěžováni dalšími a dalšími systémy, protože přenos dat mezi úřady jako takovými nefunguje nebo je nedostatečný, což měl být největší přínos digitalizace veřejné správy.

Jako řešení respondentka uvádí změnu strategického řízení zezhora, které by dbalo na otázky, kdo s kým spolupracuje a kde je potřeba předávat si data. *“Tohle z mého pohledu vůbec nefunguje. Každé ministerstvo si dělá svůj elektronický systém, který není kompatibilní se systémy dalších ministerstev aj. orgánů, což samo o sobě zabraňuje funkčnosti systému jako celku, ve kterém by se data měla efektivně předávat. Rozhodují o tom lidé manažersky nekompetentní a nevnímají spolupráci jako nezbytnou, či nemají dostatek lidí, kteří by byly v dané oblasti zkušení. Z mého pohledu jako uživatele mi to připadá jako tragédie.”*¹⁴³

¹⁴² Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

¹⁴³ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

Jako jedinou pozitivní věc jako vedoucí právnické osoby hodnotí respondentka využívání datových schránek. V současné situaci spojené s pandemií viru COVID-19 bylo však nezbytné z jejich strany zřízení elektronické identity, aby mohli v rámci firmy využívat tzv. COVID-nájemné a COVID-gastro. S pořízením elektronické identity však respondentka pojí další potíže, které pocítuje jako součást elektronizace veřejné správy a jednotlivých služeb. Dle názoru respondentky nerozumí k čemu je elektronická identita přínosná, když dříve veškeré žádosti vyřizovala prostřednictvím datové schránky či portálů finanční správy. Zároveň se k odpovědi nedostala ani na příslušných stránkách, kde by vše mělo být srozumitelně vysvětlené. Nicméně z pohledu uživatele se daný popis jeví jako nedostačující a jeho jazyk nelze popsat jako přívětivý. *“Dřív jsem vše vyřizovala přes datovou schránku či přímo přes portál finanční správy a nepotřebovala jsem e-identitu. Proč ji tedy potřebuji teď? Nevím co to je, k čemu je to dobré. Na stránkách, kde to vysvětlují, je to pro mne popsané v nesrozumitelném jazyku. Nerozumím tomu. Chybí mi srozumitelné vysvětlení k e-identitě ze strany státu např. k čemu mi bude a co zařizuje. Vnímám to tak, že ji mám protože to vyžadují.”*¹⁴⁴

Ze strany občana a ne zástupce právnické osoby vypadá situace o něco hůře. Datovou schránku respondentka vlastní jako podnikatel, neboť jako OSVČ odmítá mít se státem dvě datové schránky, protože ke státu nechová důvěru a chce komunikaci minimalizovat. Respondentce chybí pozitivní motivace, která by podpořila využívání elektronických služeb veřejné správy, neboť dle jejích slov musí stejně se státem ve výsledku komunikovat přímo osobně, pokud potřebuje vyřešit některou z životních situací (ztrátu občanského průkazu, řidičský průkaz, pas apod.). Demotivující je i právě špatná organizace některých úřadů, kdy je občan zatěžován obíháním úřadu i v případech, kde by se tomu dalo předcházet. Do takových životních situací se může řadit např. žádost o předzahrádku ve městě Děčín, která by nemohla být pozitivně vyřízena pokud by respondentka sama nečerpala z veřejných databází z důvodu potřeby určitých dat. *“V Děčíně se žádá o předzahrádku způsobem, kdy já si vytahuji z veřejných databází data, připravuji jim podklady, musím to tam vložit, čekat než rozhodnou, vzít si od nich ten papír a zase někam jinam na jiný odbor dojít a donést dané listinné rozhodnutí. Nejsou schopni si to předat ani na tom magistrátu mezi sebou. Neváží si lidí, kteří jim dávají data. Neuvědomují si, co po občanech chtějí.”*¹⁴⁵

¹⁴⁴ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

¹⁴⁵ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

S tím souvisí i hromadění legislativní úpravy a povinností na základě zákonné úpravy kladených na občany, kteří musí neustále určité skutečnosti dokládat. Množství dokladů a listin, které úřady vyžadují se neustále zvyšuje. Vymáhání dokládání určitých skutečností navíc provází nejednotná praxe a špatná informovanost občanů, neboť respondentka z vlastní zkušeností uvádí, že neojediněle se při styku s veřejnou správou stává, že úřednice v jeden den označována v daném příkladu jako úřednice “A” požaduje k žádosti doložení tří skutečností. Další den však úřednice “B” po žadateli vyžaduje doložení dalších tří písemností. *“S každou žádostí začínám znovu a nemůžu se spolehnout, že takhle jsem to už jednou dělala a tak to funguje.”*¹⁴⁶

Elektronicky z pozice občana moc nefunguje. Respondentka negativně vnímá i fenomén e-občanky resp. občanského průkazu s čipem, neboť je potřeba k jejímu užití doma vlastnit čtečku čipu, kdy nastává u respondentky problém v kompatibilitě počítačového zařízení a operačního systému. *“Nikdo z úředníků nepředpokládá, že někdo pracuje na něčem jiném než na Linuxu a na Windows platformách. Pracuji na systému MAC a byl to problém například v případě, když jsme žádali o příspěvek na kulturu, kdy všechny soubory byly stavěné na Windows Word, kde nejsem schopná to udělat.”*¹⁴⁷

Problém tkví v nutnosti nepřizpůsobení všech systémů a požadavků na občany různým podmínkám elektronického uživatelského prostředí např. ve vztahu k mnohočetnosti operačních systémů. Veřejná správa by se měla více zaměřit na občany a jejich pohled jakožto uživatele ve snaze jim pomoci s využíváním nabízených systémů a služeb v digitální veřejné správě, neboť spousta lidí daným systémům nemusí zcela rozumět.

V otázce důvěry a nedůvěry je zde názor respondentky založený na inspiraci jinými státy, kde je zachována určitá míra autonomie každého člověka. *“Nesouhlasím s rčením, že kdo žije řádně nemá se čeho bát a proto může být dohlížen např. v rámci GDPR nesouhlasím s funkcí Pověřence pro ochranu osobních údajů, protože jeho náplň činnosti jde proti tomu, že si ho vlastně jako firma platím. Pověřenec pro ochranu osobních údajů je osoba, která nás má nahlásit Úřadu pro ochranu osobních údajů, když firma dobře ochranu osobních údajů nedělá. Tenhle vztah nemůže fungovat, protože když ho platím měl by tu být pro nás jako firmu, aby nám pomohl jak to dělat správně a jak to má fungovat a ne proto, aby nás udával,*

¹⁴⁶ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

¹⁴⁷ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

že to nefunguje. Rozumím tomu, že to tak může fungovat v případě, kdy s firmou není pořízení a rady Pověřence se neřídí, ale to se vracíme k již zmíněné otázce důvěry.”¹⁴⁸

Představa řešení byrokratické aj. zátěže úřadů a zároveň občanů by měla být řešena změnou přístupu k systému, neboť pokud je po občanech a veřejnosti ze strany veřejné správy něco požadováno, mělo by to být proveditelné a organizované skrze služby umožňující realizaci povinnosti v co nejmenším množství “kliků”. Nejpozitivnějším scénářem by v reakci na názor respondentky bylo, aby úřady sloužily lidem a ne naopak a veřejná správa byla schopna mezi sebou efektivně spolupracovat a komunikovat v rámci předávání dat i jiných činností, kdy se bude na digitální veřejnou správu nahlížet nejen jako na dílčí části ale také jako na funkční celek.

Systemy a služby by zároveň měly být vytvářeny a udržovány ve srozumitelné a přívětivé podobě pro uživatele a zákazníky a to pro všechny s ohledem na jejich inteligenční a jiné vlastnosti.

Celkový pohled na dnešní digitální veřejnou správu respondentka shrnuje slovy:

“Na to že je rok 2021 mám pocit, že jsme tak dvacet let pozadu za jinými státy, kde je stát řízen lidmi, kteří jsou progresivní a moderní. U nás je problém zaplatit kvalifikované IT zaměstnance a zároveň je zaukolovat. V době COVIDu-19 se zdá, že úřady nefungují, stáhly se do sebe a zaměstnanci na nich stále působí pořád za stejné peníze, zatímco mě zavřeli firmu a zatím jsem viděla minimální podporu. Za mě by se mi líbilo, že pokud něco státu pošlu datovou schránku či jinou cestou podám data, tak jsem to já a nepotřebuji žádnou elektronickou identitu. Jako podnikatel a občan jsem velice nespokojená s elektronizací veřejné správy.”¹⁴⁹

¹⁴⁸ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

¹⁴⁹ Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

Závěr

Elektronizace veřejné správy někdy označovaná jako digitální reforma veřejného sektoru je aktuálním tématem jakožto systém, který má přispět k efektivnímu fungování státu z hlediska vnitřních potřeb a především potřeb veřejnosti. Zejména pandemie viru COVID-19 poukázala na nezbytnost kvalitního poskytování elektronických služeb a kvalitní komunikace mezi orgány veřejné moci a s občany. Nicméně v souvislosti s aktuální situací byly vyneseny na světlo nejen fungující a prospěšné aspekty systému fungování digitálního spravování veřejných záležitostí, ale především problematické oblasti.

Mezi nejvýznamnější negativní stránky patří nejednotnost praxe správních orgánů, uživatelská nepřívětivost elektronických služeb, nekompetentní legislativní úprava, nedostatek odborníků v ICT oblasti společně s časovou náročností procesů digitalizace. Jednotlivé stinné stránky staví Českou republiku na místo země s pomalým digitálním pokrokem ve veřejné oblasti v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. Problémy provázející snahu o proaktivní přístup v dané oblasti jsou tedy především právního rázu a nikoliv technického.

Stav elektronizace veřejné správy všeobecně ale i v době krize zapříčiněné pandemií odráží situaci v společnosti České republiky, kdy jsou téměř veškeré osoby nuceny ke kontaktu za pomoci využití informačních a komunikačních technologií. Dané poměry zahrnují především zaměstnance státní správy i samosprávy, kteří v současnosti disponují slabší technickou gramotností a zkušenostmi s moderní technologií. Příčinu lze spatřovat v slabé propagaci a managementu zahrnující např. školení aj. osvětu či v poslední řadě generační rozdíly znatelné z pohledu úředníka i zákazníka jako uživatele veřejných služeb a systémů.

Řešení se nabízí v postupu času s generační obměnou disponující silnějším technickým a znalostním kapitálem a změnou přístupu státních složek spočívající v sjednocení praxe a legislativy a podpory vzdělávání v ICT oblasti. Nemalou podporu by představovala i pozitivní motivace veřejnosti a dalších uživatelů elektronického veřejného prostředí cestou dosažení reálně přívětivého a srozumitelného prostředí s dostatečnou a všem dostupnou dokumentací ve formě praktických např. e-learningových návodů objasňující účel a způsob práce s jednotlivými programy. Státní koncepce již delší dobu tento přístup proklamují, nicméně v praxi zatím nebylo cíle uživatelsky efektivního, přívětivého prostředí zcela dosaženo alespoň z pohledu občanů či úředníků místních samospráv.

Odbourání byrokratické zátěže, kterou způsobuje legislativní úprava vyžadující v některých situacích stále klasickou papírovou podobu písemností či nutnost úkonů ve formě písemné i digitální zároveň, lze uskutečnit prostřednictvím upřednostnění digitální komunikace, archivace aj. zpracování dat či žádostí v právním řádu České republiky. Zásadním počinem v tomto ohledu je již přijatý zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby.

Sledovaným záměrem je usnadnění procesů zasahujících do života státu a zároveň jedinců v něm žijících, ačkoliv v některých případech elektronizace přispívá k opaku skrze hromadění povinností. Z uvedených skutečností vyplývá, že digitální veřejná správa by se měla primárně zaměřit na komunikaci a práci s daty, která bude nejen dodržovat zásady dobré veřejné správy, nýbrž bude plnit funkci přínosného nástroje z hlediska 3E principů tj. účelnosti, hospodárnosti a efektivity.

Summary

The computerization of public administration, sometimes referred to as a digital reform of the public sector, is a relevant topic as a system that is supposed to contribute to the effective function of the state from the perspective of internal needs and particularly the needs of the public. Especially the COVID-19 pandemic showed the necessity of providing a high standard of electronic services and communication between the citizens and public administrations. Nonetheless, in conjunction with the current situation, not only functional and beneficial aspects of the function of digital administration of public matters but most importantly, the systems' problems were brought to light.

Amongst the most critical negative aspects belongs the nonuniformity of public administrations' practice, a lacking user interface of the digital services, incompetent legislative regulation, a lack of IT professionals in tandem with high time requirements of the digitalization processes. Individual negative sides put the Czech Republic amongst countries with a slow digital advancement in the public sector in comparison with other European countries. Problems accompanying efforts for a proactive approach are legal issues rather than technical ones.

The status of computerization of public administration in general but also in the crisis caused by the pandemic to reflect the situation within the Czech society where almost everyone is forced to utilize digital communication technologies to contact others. These given relationships include mainly employees of the civil administration but also regional governing bodies which possess less experience with modern technologies. The cause can be seen in a substantially weak promotion of special training courses, edification, or generational differences apparent from the viewpoint of an administrator and a customer as the user of public services and systems.

The solution presents itself in the form of continued progress over time with the new generation is more well versed in IT areas and a change of attitude and approach of civil organizations by unifying the practice, legal standing, and support of IT education. A major benefit would also be a positive motivation of the public and other users of the digital public environment. This could be achieved by creating a user-friendly and easily understood environment with appropriate and accessible documentation in the form of e-learning guides explaining the purpose and approach as to how to work with each individual program. The official position of the state legislature has, for the longest time, been exactly that;

however, in reality, a user-friendly and effective digital environment has not been achieved in the opinion of citizens and regional governing bodies officials.

The removal of the bureaucratic burden caused by legislature requiring, in some instances, a physical paper document or execution of legal actions in both digital and physical form can be achieved by prioritizing digital communication such as archiving of data and requests in the legal code of the Czech Republic. A major step in this area is the already ratified law on the right to digital services.

Literatura

Knižní literatura

BOKŠA, Michal, Jiřina BOKŠOVÁ, Josef HORÁK, Karel PAVLICA, Jiří STROUHAL a Stanislav ŠAROCH. *Digitální Česko v digitální Evropě*. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola, 2019. ISBN 978-80-87042-75-5.

LECHNER, Tomáš. *Elektronické dokumenty v právní praxi*. Praha: Leges, 2013. 255 s. Praktik. ISBN 978-80-87576-41-0.

MACKOVÁ, Alena a Bohumír ŠTĚDRONĚ. *Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem: včetně souvisejících zákonů a prováděcích předpisů*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. viii, 518 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-472-7.

MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006. 244 s. ISBN 80-7201-614-8.

MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*. 2. podstatně přeprac. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2012. 464 s. Teoretik. ISBN 978-80-87576-36-6.

POMAHÁČ, Richard. *Základy teorie veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 267 s. ISBN 978-80-7380-330-8.

SMEJKAL, Vladimír. *Informační systémy veřejné správy ČR*. Praha: VŠE, 2003. ISBN 80-245-0533-9.

SMEJKAL, Vladimír a Michal A. VALÁŠEK. *Jak na datové schránky: praktický manuál pro každého*. Praha: Linde, 2012. 197 s. ISBN 978-80-8613-180-1.

ŠPAČEK, David. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012. xix, 258 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-261-8.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Úvod do eGovernmentu v České republice: právní a technický průvodce*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. 172 s. ISBN 978-80-87041-25-3.

VANIČEK, Zdeněk. *Právní aspekty eGovernmentu v ČR*. Praha: Linde, 2011. 200 s. ISBN 978-80-7201-855-0.

Legislativa

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a změně některých zákonů.

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci.

Zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů.

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

Usnesení vlády ze dne 3. října 2018 č. 629 k programu „Digitální Česko“ a návrhu změn Statutu Rady vlády pro informační společnost.

Usnesení vlády ze dne 15. dubna 2019 č. 255 k Implementačním plánům programu „Digitální Česko“.

Internetové prameny

Agenda odboru hlavního architekta eGovernmentu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 26.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu-agenda-odboru-hlavniho-architekta-egovernmentu.aspx?q=Y2hudW09MTA%3d>

CEEC Research - O nás. *CEEC Research* [online]. CEEC Research, © 2021. [cit. 28.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceec.eu/about-us/>

Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

Co to je elektronický podpis? Jak jej získám? Jak s ním pracovat?. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Policie ČR, © 2021. [cit. 7.2.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/co-to-je-elektronicky-podpis-jak-jej-ziskam-jak-s-nim-pracovat.aspx>

Čím je možné se přihlásit v prostředí národního bodu | Informační web elektronické identity. *Elektronická identita - informační web* [online]. Správa základních registrů, © 2021. [cit. 09.2.2021]. Dostupné z: <https://info.eidentita.cz/idp/>

Digital Economy and Society Index (DESI) 2020. *EU4Digital* [online]. EU4Digital, © 2021. [cit. 15.1. 2021]. Dostupné z: [https://eufordigital.eu/library/digital-economy-and-society-index-desi-2020/#:~:text=The%20Digital%20Economy%20and%20Society%20Index%20\(DESI\)%20is,Integration%20of%20digital%20technology,%20and%20Digital%20public%20services.](https://eufordigital.eu/library/digital-economy-and-society-index-desi-2020/#:~:text=The%20Digital%20Economy%20and%20Society%20Index%20(DESI)%20is,Integration%20of%20digital%20technology,%20and%20Digital%20public%20services.)

eGovernment cloud. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 15.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/egovernment-cloud.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

eIDAS, služby vytvářející důvěru a elektronická identifikace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 10.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/eidas-sluzby-vytvarejici-duveru-a-elektronicka-identifikace.aspx>

Elektronickými penězi plaťte. *Plzeňská karta - Plaťte za jízdné, nákupy i parkování jednoduše a výhodně* [online]. PMDP, a.s., © 2021. [cit. 19.12. 2020]. Dostupné z: <https://www.plzenskakarta.cz/plzenska-karta/vyuziti-karty/>

FALTÝNEK, Michal a kolektiv. *Elektronický podpis v daňové správě* [online]. In ISSS 2001. [cit. 11.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.issc.cz/archiv/2001/sbornik/prednasky/faltynek.doc>

Historie minulých vlád. *Vláda ČR* [online]. Vláda České republiky, © 2009-2021. [cit. 5.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

Informační koncepce České republiky [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 19.2. 2021]. Dostupné z: https://www.digitalnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/04/03_Program-Digit%C3%A1ln%C3%AD-%C4%8Ce-sko_Informa%C4%8Dn%C3%AD-koncepce-%C4%8CR.pdf

Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2020: Česko [online]. European Commission. [cit. 10.2. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66939

Informační koncepce ČR. *Digitální Česko* [online]. © 2021. [cit. 21.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.digitalnicesko.cz/informacni-koncepce-cr/>

Koncepční materiály. *Digitální Česko* [online]. © 2021. [cit. 21.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.digitalnicesko.cz/koncepcni-materialy/>

Ministerstvo vnitra představilo Klaudii, nový symbol eGovernmentu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-predstavilo-klaudii-novy-symbol-egovernmentu.aspx>

NBÚ vybral provozovatele národního CERT (CSIRT.CZ), je jím CZ.NIC. *Národní bezpečnostní úřad* [online]. 27.8. 2015. [cit. 20.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/aktualne/820-621-nbu-vybral-provozovatele-narodniho-cert-csirtcz-je-jim-cznic/>

Nový portál pro zlepšování služeb eGovernmentu v EU - Procesní modelování. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/akcni-plan-pro-egovernment-2016-2020.aspx?q=Y2hudW09Mg==>

Organizační struktura. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/organizacni-struktura-362751.aspx>

O nás. *CSIRT* [online]. © 2019 [cit. 20.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.csirt.cz/cs/o-nas/>

O nás. *Národní agentura pro komunikační a informační technologie - NAKIT* [online]. [cit. 26.1. 2021] Dostupné z: <https://nakit.cz/o-agenture-nakit/>

O úřadu. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [online]. [cit. 27.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nukib.cz/cs/o-nukib/o-uradu/>

PETERKA, Jiří. *Osm priorit státní informační politiky - I* [online]. Jiří Peterka, © 2015. 28.6. 1999. [cit. 7.1. 2021]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/anovinky/ai2364.php3>

Portál občana. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 09.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/portal-obcana.aspx>

Postavení a působnost. *NKÚ* [online]. Nejvyšší kontrolní úřad, 2020. [cit. 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/postaveni-a-pusobnost/>

Poštovní datové zprávy jsou po dobu nouzového stavu opět zdarma. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 8.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/postovni-datove-zpravy-jsou-po-dobu-nouzoveho-stavu-opet-zdarma.aspx>

Rada vlády pro informační společnost. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rada-vlady-pro-informacni-spolecnost.aspx>

Souhrnná zpráva o digitalizaci veřejné správy v ČR [online]. Praha: Nejvyšší kontrolní úřad, 2019. [cit. 12.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/zprava-o-digitalizaci-verejne-spravy.pdf>

Státní pokladna Centrum sdílených služeb | Přímě řízené organizace. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2014. [cit. 21.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/primo-rizene-organizace/statni-pokladna-centrum-sdil-enych-sluzeb>

Strategický rámeč rozvoje. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 18.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategicky-ramec-rozvoje.aspx>

Strategický rámeč rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

The Digital Economy and Society Index (DESI). *Shaping Europe's digital future | Digital Economy & Society* [online]. European Commission. [cit. 15.2. 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

Vládní program digitalizace České republiky: Úvodní dokument [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2018. [cit. 20.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/vladni-program-digitalizace-ceske-republiky-2018-digitalni-cesko-uvodni-dokument.aspx>

Základní registry a správa základních registrů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, © 2021. [cit. 10.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx>

Ostatní

Studie veřejné správy 2020. Praha: CEEC Research, 2020.

Strategie implementace eGovernmentu v území. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008.

Rozhovor s Přemyslem Sezemským, ředitelem Odboru elektronizace justice a statistiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. Rumburk 18.1. 2021.

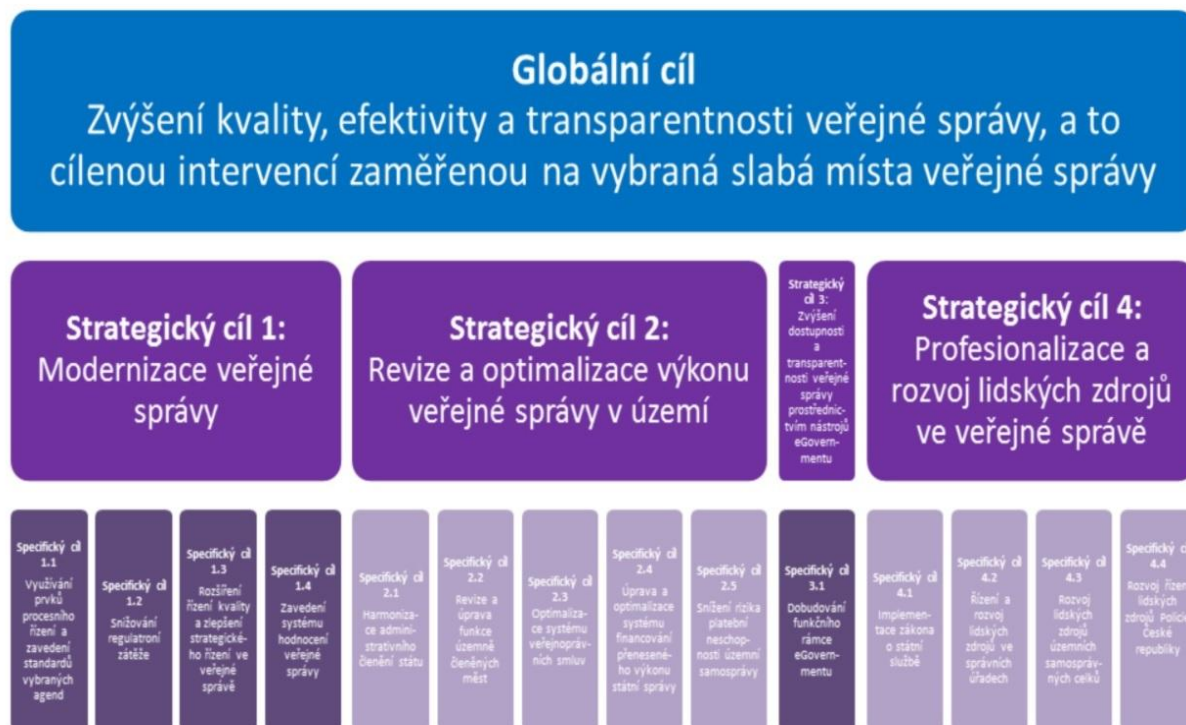
Rozhovor s Dagmar Mertlovou, vedoucí odboru regionálního rozvoje a investic Městského úřadu Rumburk. Rumburk 15.2. 2021.

Rozhovor s Janou Víchovou, odbornicí v oblasti systematického koučování, poradenství, managementu a komunikace. Rumburk 29.1. 2021.

Seznam použitých zkratk

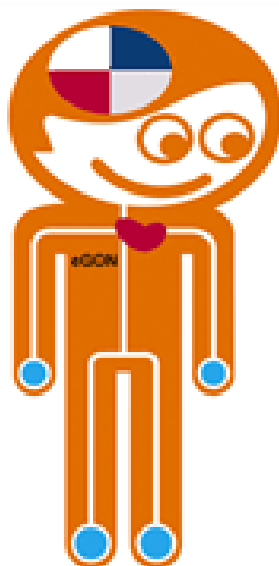
Czech POINT	Český Podací Ověřovací a Informační Národní Terminál
eIDAS	nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES
GIS	Geografický informační systém
ICT	Informační a komunikační technologie
IKČR	Informační koncepce České republiky
ISDS	Informační systém datových schránek
ISVS	Informační systémy veřejné správy
MI	Ministerstvo informatiky
MV	Ministerstvo vnitra
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
NIA ID	National Identification Authority
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NÚKIB	Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
OMV	Orgány veřejné moci
RVIS	Rada vlády pro informační společnost
SIP	Státní informační politika
SIS	Státní informační systém
ÚSIS	Úřad pro státní informační systém
VS	Veřejné správa

Seznam příloh

Obrázek č. 1

Pramen: *Strategický rámec rozvoje veřejné správy pro období 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 20.1. 2021]. s. 9. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategicky-ramec-rozvoje-verejne-spravy-v-cr-pro-obdobi-2014-2020.aspx>

Obrázek č. 2

Pramen:

Strategie implementace eGovernmentu v území. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008.

Obrázek č.3

Pramen:

Ministerstvo vnitra České republiky [online].

Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/SCRIPT/ViewImage.aspx?physid=355933&docname=Klaudie%20samostatna>